

HAJDÚ-BIHARI

XXXIX. ÉVFOLYAM
79. SZÁM

ÁRA: 1,80 FORINT

1962. IV. 3.
SZOMBAT

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT HAJDÚ-BIHAR MEGYEI BIZOTTSÁGÁNAK LAPJA

„Múltunk, jelenünk már a jövő arcukat is sejteti”

DÍSZÜNNEPSÉG DEBRECENBEN

Hazánk felszabadulásának 37. évfordulója alkalmából április 2-án díszünnepséget rendezett Debrecenben, a Kólcsey Ferenc Művelődési Központ színháztermében a Magyar Szocialista Munkáspárt Hajdú-Bihar megyei és Debrecen városi Bizottsága, a megyei és a városi tanács.

A magyar és a szovjet himnusz elhangzása után Radnóti Miklós *Himnusz a békéről* című versét Dánielfy Zsolt, a Csokonai Színház művésze szavalta el.

Az ünnepséget dr. Ács István, a Debrecen városi Tanács elnöke nyitot-

ta meg, köszöntve a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának jelen levő tagjait; továbbá Jurij Proscsenkót, a Szovjetunió debreceni konzulját; Joan Bochist, a Román Szocialista Köztársaság debreceni főkonzulját; a Román Kommunista Párt Bihar megyei Bizottságának küldött-ségét, Demeter Petrut, a megyei pártbizottság titkárát, a küldöttség vezetőjét; a Varsói Szerződés értelmében ideiglenesen hazánkban állomásozó szovjet alakulatok főtisztjét; a munkásmozgalom régi harcosait, a díszünnepség valamennyi résztvevőjét.

szerződők le: a béke megőrzésére.

A Szovjetunió és a szocialista országok továbbra is szilárdan és tántoríthatatlanul a tartós békére és valamennyi állam békés, kölcsönösen előnyös együttműködésére törekednek. Nem szólam, hanem történelmi igazság, hogy a béke ügye és a szocializmus elválaszthatatlanok egymástól.

Meggyőződésünk, hogy tovább kell folytatni a harcot a leszerelésért, a fegyverzet csökkentésért, a békemozgalom, a tömegmozgósítás erejével is.

Dr. Kozma Tibor beszéde

Ünnepi beszédét dr. Kozma Tibor, az MSZMP Hajdú-Bihar megyei Bizottságának tagja, a Debreceni Megyei Bíróság elnöke mondotta:

— Április 4-e, hazánk felszabadulásának évfordulója legnagyobb nemzeti ünnepünk, amelynek emléke nem halványul, időszerezése változatlan — mondotta többek között. — Az évek múlásával egyre gazdagabban és sokoldalúbban bontakoznak ki azok a hatalmas eredmények, amelyeknek elsődleges forrása a felszabadulás.

Népünk felszabadulásának döntő tényezője az antifasiszta koalíciónak a tengeri hatalmak felett aratott győzelme volt. Ebben a vezető szerepet a Szovjetunió töltötte be azzal, hogy a háború legsúlyosabb terheit viselte, és a küzdelem fő frontjain döntő csapásokat mért az ellenségre. Ehhez járult a nemzetközi antifasiszta mozgalmak ereje, köztük a magyar nép legerősebbjének ellenállása is.

Hazánk területének felszabadítása Battonya térségében kezdődött meg 1944. szeptember 23-án. A Vörös Hadsereg előnyomulása során Szeged volt az ország első nagy városa, ahol kibontakozhatott a hatalmas arányú népi forradalmi megmozdulás. Itt alakult meg a nemzeti bizottságok, a népakarat kifejezői. Bennük testesült meg a demokratikus pártok, a dolgozó magyar nép összefogott ereje a reakció ellen. Itt alakult meg a Magyar Kommunista Párt vezetésével a Magyar Nemzeti Függetlenségi Front, amely elfogadta Magyarország demokratikus újjáépítésének és felemelkedésének programját, és a szörnyű háború anyagi és vérvesztésével közepette kimondotta a biztató-bátorító szavakat: „Lesz magyar újjászületés!”

A programot 1944. december 21-én a Debrecenben összehívott Ideiglenes Nemzetgyűlés megerősítette, a másnap megválasztott Ideiglenes Kormány pedig tevékenységének alapjává tette.

A kormány már januárban megkötötte a fegyverszünetet, és jogot kapott arra is, hogy a hozzá hű fegyveres erőket harcra indítsa a fasiszta Németország ellen.

A nemzetgyűlés és a kormány megalakulásával a független, szabad népi de-

demokratikus Magyarország megteremtése, a dolgozó nép forradalmi demokratikus államának létrehozása történt meg. A földreformról megalkotott rendelet eldöntötte az ezeréves pert: a föld azé, aki megműveli.

Az 1949-től kibontakozó szocialista iparosítás, majd a mezőgazdaság szocialista átalakításának befejeződése győzelemre juttatta hazánkat és a szocialista termelési viszonyokat. E gyökeres változások eredményeként hazánk elmaradott agrár-ipari országából korszerű nagyüzemi mezőgazdasággal rendelkező ipari-agrár országgá vált.

Társadalmunkban az egyes osztályok és rétegek alapvető érdekei azonosok. A közös cél erősíti a társadalom egységét, a közös feladatok, a közös munka egyre jobban csökkentik a még meglévő társadalmi különbségeket. A fejlett szocialista társadalom építése során fokozatosan jönnek létre az osztálykülönbségek teljes és végleges megszüntetésének feltételei.

A gazdasági kérdések a belpolitikai élet meghatározó elemei. Gazdasági eredményeknek döntő szerepük van abban, hogy belpolitikai helyzetünket a kiegyensúlyozottság, a párt- és néptömegek közötti viszonyt pedig a kölcsönös bizalom és szoros kapcsolat jellemzi. Ennek fenntartása és gazdasági alátámasztása az előttünk álló évek munkájának legfontosabb feladata.

Hazai teljesítményeinknek nemcsak belpolitikai értéke van. Külpolitikai helyzetünknek is ez képezi alapját. Ez teszi lehetővé, hogy a nemzetközi szinten is nyomtatókat adjunk a szocialista közösség együttes fellépésének a béke és a haladás érdekében. Ebből táplálkozik hazánk tekintélye barátaink és ellenfeleink előtt egyaránt.

Ennek szükségességét, nagy jelentőségét a mai nemzetközi helyzetben külön is hangsúlyozni kell.

A nemzetközi viszonyok olyannyira kiéleződnek napjainkban, hogy egyre inkább minden az alapkérdésre egy-

ezért a felszabadulásunk óta eltelt időszak eredményeit és nehézségeit idézzük fel, levonhatjuk azt a következtetést is, hogy még sok dolgot hététköznap és bizonyára nem kevés akadály és nehézség áll előttünk a legközelebbi történelmi cél, a fejlett szocialista társadalom felépítéséig.

***

Az ünnepség kulturális műsorral ért véget. Közreműködtek a Debreceni MÁV Filharmonikus Zenekar és a Csokonai Színház énekesei, kórusa, a Maróthi György kórus.

Kitüntetések átadó ünnepségek

A megyei pártbizottságon

Sikula György átadja a kitüntetést Csiki Bélának

Április 2-án Debrecenben, a megyei pártbizottság nagy tanácstermében kitüntetések átadó ünnepséget rendeztek hazánk felszabadulásának évfordulója alkalmából.

A magyar és a szovjet himnusz elhangzása után Markovits Bori, a Csokonai Színház művésze Radnóti Miklós: *Töredék* című versét szavalta el.

Az ünnepséget Magyar József, az MSZMP Hajdú-Bihar megyei Bizottságának titkára nyitotta meg. Ünnepi beszédet Tóth Imre, az MSZMP Hajdú-Bihar megyei Bizottságának titkára mondott.

Az emlékező szavak után Sikula György, az MSZMP KB tagja, a megyei pártbizottság első titkára kitüntetésekkel adta át.

Eredményes munkásságukért a Munka Érdemrend arany fokozatát kapták: Csiki Béla, a megyei pártbizottság tagja, a Szocialista Hazáért Érdemrend kitüntetettje és Gonda Sándor, a nádudvari Vörös-Csillag Termelőszövetkezet pártbizottságának titkára.

A Munka Érdemrend ezüst fokozatát kapták: Olajos Ernő, a debreceni városi pártbizottság titkára, Kovács Gyula, a Hajdúböszörményi városi pártbizottság munkatársa és Erdélyi Géza, a debreceni MÁV Járműjavító Üzem pártbizottságának titkára.

A Munka Érdemrend bronz fokozatát kapták: Bán-sági Csabáné, a megyei pártbizottság ügyviteli dolgozója, Szendrei Árpád, a Berettyóújfalui városi pártbizottság munkatársa, Timári Balázs, a Hajdúnánási városi pártbizottság munkatársa és Tóth Tihamér, a megyei pártbizottság gépkocsivezetője.

A honvédelmi miniszter a honvédelmi és a népgazdasági felkészülésben kifejtett kiemelkedő tevékenységért az alábbi kitüntetéseket adományozta: Fazekas Károly, a Termelőszövetkezetek Hajdú-Bihar megyei Szövetségének titkára a Haza Szolgálatáért Érdemérem arany fokozatát, Lovasi Dénes, a sárutudvari községi pártbizottság titkára a Haza Szolgálatáért Érdemérem bronz fokozatát, Fekete György, a hosszúpályi községi pártbizottság titkára és dr. Varga Tamás, a megyei tanács osztályvezető-helyettese 10 évi szolgálatáért a Honvédelmi Érdemérem kitüntetést kapta meg.

A kitüntetettek nevében Gonda Sándor mondott köszönetet.

Az üttörők köszöntése után az ünnepség az Internacionáléval ért véget.

A megyei tanácson

Ugyancsak kitüntetésű ünnepséget rendeztek hazánk felszabadulásának 37. évfordulója alkalmából a Hajdú-Bihar megyei Tanács I. emeleti tanácstermében.

Gál István elnökhelyettes rövid beszédben méltatta az ünnep jelentőségét, köszöntötte az ünnepségen jelenlevő Fülöp Jánost, az MSZMP Hajdú-Bihar megyei Bizottságának titkárát, dr. Kolozsvári Lajost, a Hazafias Népfront Hajdú-Bihar megyei Bizottságának elnökét.

Ezt követően Gál István kitüntetésekkel adta át. A Népköztársaság Elnöki Tanácsa hazánk felszabadulásának 37. évfordulója alkalmából eredményes munkájukért a Munka Érdemrend arany fokozatát adományozta Cseke Bélának, a megyei tanács egyházügyi titkárának, Pogácsás Jánosnak, a Hajdú-Bihar megyei Tanács Építőipari Vállalat igazgatójának, Vilmányi Máriaának, a Hajdú-Bihar megyei Textilfeldolgozó Vállalat igazgatóhelyettesének.

A Munka Érdemrend ezüst fokozatában részesült: Birta Miklósné, a hajdúhadházi Új Barázda Tsz brigádfővezetője, Házi Mihályné, a Csökmő nagyközségi Közös Tanács elnöke, dr. Kántor Béla, a Debrecen megyei, városi Tanács V. B. Hivatalának elnöke, Máté József, a de-recskei Petőfi Tsz gépszere-relője, dr. Nábrádi Mihály nyugállományú középiskolai igazgató, a debreceni megyei városi tanács tagja, Szatmári Sándor, a Létavértes nagyközségi Közös Tanács elnöke, Szentpéteri Lászlóné, a Hajdú-Bihar megyei tanács vb tervosztályának csoportvezetője, Ungvári János, a megyei tanács vb művelődésügyi osztályának helyettes vezetője.

A Munka Érdemrend bronz fokozatát adományozta: Bagoly Józsefnek, a környári Lenin Tsz vontatóvezetőjének, Biró Mártonnak, a Hajdú-Bihar megyei Fűtésztechnika Szolgáltató Vállalat kéményseprő szakmunkásának, Dorogi Jánosnak, a nyirácsádi Dózsa Tsz gépkocsivezetőjének, Hevesi Sándornak, a hajdúszoboszlói Vörös Lobogó Tsz nyugalmazott ágazatvezetőjének, dr. Jeney Zoltánnak, a megyei tanács vb titkársága szervezési és jogi osztálya főmunkatársának, Kiss Ferencnek, a Debrecen megyei városi Tanács V. B. Hivatala főelőadójának, Kovács Jánosnak, a Hajdú-Bihar megyei Állatföldművelési és Húsipari Vállalat felvásárlójának, Kövendi Józsefnek, a Hajdú-Bihar megyei Vegyiparicik-kiskereskedelmi Vállalat boltvezetőjének, dr. Madár Jánosnének, a Hajdú-Bihar megyei Könyvtár osztályvezető-helyettesének, dr. Magyar Gábornak, a megyei tanács vb mezőgazdasági és élelmiszerügyi osztálya vezető közgazdásának, Rezes Györgynek, a debreceni Béke Tsz traktorosának, Szabó Andrásnak, a Felső-tiszaí Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság kovácsának, Szilágyi Imrénének, a berettyóújfalui Városi Tanács elnökhelyettesének, Szobonya Józsefnek, a megyei tanács be-tanított munkásának, Teleki Sándornak, a Debreceni Agrártudományi Egyetem Tan-gazdasági brigádfővezetőjének, városi tanács tagja, Szatmári Sándor, a Létavértes nagyközségi Közös Tanács elnöke, Szentpéteri Lászlóné, a Hajdú-Bihar megyei tanács vb tervosztályának csoportvezetője, Ungvári János, a megyei tanács vb művelődésügyi osztályának helyettes vezetője.

A kitüntetettek nevében Vilmányi Mária köszöntö meg az elismeréseket.

EK

FORDULÓNAPTÁR

1962. évi esztendő, 1962. évi esztendő, és 1966-ban az esztendő — hogy a szocialista kommunizmus országunkban megvalósuljon. A szocialista pártunknak a szocializmus felépítésében részt vevő pártmunkájának megtervezésére 1962-ben hazatért, a Kólcsey Ferenc Művelődési Központ színházában, az 1962. évi Proletár Front Forradalmi tevékenységéért 1962. szeptember 23-án, 12 évre letöltött foglaltsága alatt a Szocialista Munkáspárt Debreceni Megyei Bizottságának tagja, a Debreceni Megyei Bíróság elnöke, dr. Ács István, a Debrecen városi Tanács elnöke nyitotta meg a díszünnepséget. A szocialista pártunknak a szocializmus felépítésében részt vevő pártmunkájának megtervezésére 1962-ben hazatért, a Kólcsey Ferenc Művelődési Központ színházában, az 1962. évi Proletár Front Forradalmi tevékenységéért 1962. szeptember 23-án, 12 évre letöltött foglaltsága alatt a Szocialista Munkáspárt Debreceni Megyei Bizottságának tagja, a Debreceni Megyei Bíróság elnöke, dr. Ács István, a Debrecen városi Tanács elnöke nyitotta meg a díszünnepséget.

ÜGYELETES SZERKESZTŐ

Boda László
Telefon: 12-144

TORVOSI ÜGYELETES SZERKESZTŐ
Debrecen városi területein 3-án, szombaton 10 órától vasárnap reggel 8 óráig dr. Márkus István, Nagyerdei telefon: 22-194, vasárnap 8 óráig dr. Szilágyi Tibor, Szechenyi telefon: 23-190 látja ügyeletes állatorvosi szolgálatot.

BUJONSÁGOK

József: A léleknek (Szépirodalmi Kiadó), Tersánzky Zoltán: Vizionálásra (Magvető Könyvkiadó), Sebestyén Miklós: Sebestyén Miklós (Magvető Könyvkiadó) sorozatban.

ETISEGI ÜTTÖ

Magyarországon találunk Békéscsabán. A festsívalon német, szlovák, déli, román gyerekek adnak népszerű zenét, és játékos hagyományokat.

INFORGALMI FŐ

Hajdú-Bihar és Szabolcs megyei vendégeknek az idegenforgalmi fórumnak, melyet a nyíregyházi színházban hallgatható előadások a témakörök kérdéseket napján tehetik fel a nyíregyházi rádió telefonszámán.

ideiglenes munkorlátozás Debrecenben

Április 1-én 16.00 óráig a Kólcsey Ferenc Művelődési Központ felől a forgalom elől tiltották a járműközlekedést a Vörös Hadsereg utján, Szechenyi u. és a közúti szakaszán. Április 2-án 16.00 órától 3-ig tilos a járműközlekedés a Vörös Hadsereg utján, Szechenyi u. és a közúti szakaszán. Április 3-án 9.30 órától elől tiltották a járműközlekedést a Vörös Hadsereg utján, Szechenyi u. és a közúti szakaszán. Április 4-én 9.45 órától 10.00 óráig tiltották a járműközlekedést a Vörös Hadsereg utján, Szechenyi u. és a közúti szakaszán. Április 5-én 20.00 órától 4-ig tiltották a járműközlekedést a Vörös Hadsereg utján, Szechenyi u. és a közúti szakaszán. Április 6-án 9.45 órától 10.00 óráig tiltották a járműközlekedést a Vörös Hadsereg utján, Szechenyi u. és a közúti szakaszán. Április 7-én 9.45 órától 10.00 óráig tiltották a járműközlekedést a Vörös Hadsereg utján, Szechenyi u. és a közúti szakaszán.

Városi és Járási Rendőrkapitányság

Kitüntetési ünnepek a Parlamentben

A Népköztársaság Elnöki Tanácsa hazánk felszabadulásának 37. évfordulója alkalmából, eredményes munkájuk elismeréséül az állami, gazdasági munka különféle területein dolgozóknak és a fegyveres testületek tagjainak kitüntetések adományozott.

A kitüntetettek egy csoportjának **Losonczy Pál**, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Népköztársaság Elnöki Tanácsának elnöke pénteken délen az Ország-ház kupolacsarnokában nyújtotta át az érdemeiket. Az ünnepeken megjelentek **Lázár György**, a Minisztertanács elnöke, **Németh Károly**, az MSZMP KB titkára és **Havasi Ferenc**, az MSZMP Politikai Bizottságának tagjai, továbbá **Katona Imre**, az Elnöki Tanács titkára.

Losonczy Pál a kitüntetések átadásakor mondott beszédben méltatta hazánk felszabadulásának történelmi jelentőségét, majd hangsúlyozta, hogy szocialista államunk külön is elismeri a szocialista haza javára, a nép boldogulásáért kifejtett odaadó alkotó munkát. Az MSZMP Központi Bizottsága, a Népköztársaság Elnöki Tanácsa és a Minisztertanács nevében megköszönte a kitüntetetteknek a példás helytállást, a további sikereket, erőt, jó egészséget és sok személyes boldogságot kívánt nekik.

A SZOCIALISTA MAGYARORSZÁGÉRT ÉRDEMLÉNY

Kitüntetést kapta: **Balogh Mihályné**, a Debreceni Ruhagyár pártbizottságának titkára; **Bognár Dező**, a Fertődi Nádgyazdaság nyug-

díjas igazgatója; **Csizmádia István**, a Kecskeméti Baromfi-feldolgozó Vállalat igazgatója; **Garai Gábor** Kosuth-díjas költő, műfordító; **dr. Garam József**, a Figyelő főszerkesztője; **Győri Imre**, az MSZMP Központi Bizottságának osztályvezetője; **Hankó János** nyugdíjas, Nógrád megyei tanácselnök-helyettes; **Katona István**, az MSZMP Központi Bizottsága irodájának vezetője; **dr. Királyhegyi Róbertné**, az MSZMP Központi Ellenőrzési Bizottságának társadalmi munkatársa; **dr. Kisjakab Lajos**, a Bólyi Mezőgazdasági Kombinát vezérigazgatója; **dr. Ladányi József**, a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Tanács elnöke; **K. Papp József**, az MSZMP Tolna megyei Bizottságának első titkára; **Polgár Dénes**, az MTI külpolitikai főszerkesztő-helyettese; **Sánta Ilona**, a Társadalmi Szemle rovatvezetője; **Solymári Károly** nyugdíjas vágár; **Tornai Endre**, a devescéri Virágzó Tsz elnöke; **Zimits Tibor**, a vaszari Hunyadi Tsz elnöke.

A MUNKA ÉRDEMLÉNY ARANY FOKOZATA

Kitüntetést kapta többek között **dr. Balázs György**, az orvostudományok kandidátusa, a Debreceni Orvostudományi Egyetem egyetemi tanára; **Gellért Gusztáv**, a Nyíradony és Vidéke ÁFESZ elnöke; **dr. Szabó Imre**, a Hajdú-Bihar megyei Tanács elnöke; **Végh Lajos**, a Magyar Görülőlőcsapág Művek személyzeti-szociális igazgatója.

A MUNKA ÉRDEMLÉNY EZÜST FOKOZATA

Kitüntetést adományozták többek között **Gajdics István**nak, a Hajdú megyei Állami Építőipari Vállalat festő brigádvezetőjének; **Gál József**nek, a MÁV Debreceni Járműjavító Üzem igazgatójának; **Götz Csabának**, a Horzobágyi Állami Gazdaság igazgatóhelyettesének; **Kovács Sándornak**, a Magyar Görülőlőcsapág Művek diszpécserének; **Kovács Sándornak**, a Tiszántúli Gázszolgáltató Vállalat töltő csoportvezetőjének; **Lévai Géznak**, az orvostudományok kandidátusának, a Debreceni Orvostudományi Egyetem egyetemi docensének; **Misovics Pálnak**, a Debreceni Mezőgazdasági Vállalat esztergályosának; **dr. G. Nagy Imrénak**, a KSH Számítástechnikai és Ügyvitelszervező Vállalat debreceni számítóközpontja igazgatójának; **Németh Istvánnak**, a VOLÁN 6. sz. Vállalat rakodójának; **Papp Istvánnak**, a kabai Vörös Csillag Tsz gépszerezőinek, **Sum Mihály**nak, a Kelet-magyarországi Tervező Vállalat csoportvezetőjének; **Szenási Gábornak**, a MÁV

hajdúszoboszlói állomása raktárnokának; **Varga Dező**nek, az MTA Atommagkutató Intézete tudományos munkatársának, osztályvezető-helyettesnek.

A MUNKA ÉRDEMLÉNY BRONZ FOKOZATA

Kitüntetést adományozták **Agárdi Sándornak**, a Tiszántúli Áramszolgáltató Vállalat főszerelőjének; **Balla Bélának**, a Debreceni Vasútiigazgatóság műszaki-gazdasági tanácsadójának; **Dajka Károlynak**, a Hajdú-Bihar megyei Távközlési Üzem főközpontos műszerészenek; **Daróczi Balásznak**, a Hajdúnánási Ruhagyár Szövetkezet üzemvezetőjének; **Erdős Miklósnak**, a Magyar Görülőlőcsapág Művek osztályvezetőjének; **Hunics Mihály**nak, a Magyar Görülőlőcsapág Művek hőkezelő szakmunkásának; **Kiss Andrásnak**, a Tiszántúli Áramszolgáltató Vállalat villanyszerelő csoportvezetőjének; **Kiss Istvánnak**, a BIOGAL Gyógyszergyár műszerészenek; **Kiss János**nak, a Hajdú megyei Állami Építőipari Vállalat személyzeti és szociális igazgatójának; **Móricz Gyulának**, az MTA Atommagkutató Intézete főmérnök-helyettesének, az intézet párttitkárának; **Nemes Lászlónak**, a Hajdú-Bihar megyei Vegyipari Vállalat biharnagybajomi készüzeme villanyszerelő szakmunkásának; **Piltz Adámnak**, a Balmazújváros és Vidéke ÁFESZ boltvezetőjének; **Rácz Istvánnak**, a Hajdúböszörményi Szolgáltató és Ruházati Ipari Szövetkezet férfi-fodrászának; **Veres József**nek, a Debreceni Ruhagyár előadóójának; **Véghvári György**nek, a Hajdúsági Iparművek mérnökének.

VÖRÖS CSILLAG ÉRDEMLÉNY

kapott **Bácsa József** ezredes, **dr. Bencsik István** ezredes, **dr. Bimbó József** ezredes, **Fehér Lajos** határőr alezredes, **Illés László** ezredes, **Karácsony Imre** ezredes, **dr. Lovas Lajos**, az MSZMP Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Bizottságának osztályvezetője, **Molnár Lajos** alezredes, **Puskás Ottó** r. alezredes, **Takács István** alezredes, **Takács Jenő** r. ezredes, **Tulákán József** r. alezredes.

Gyógyszertárat avattak az Újkertben

Újabb egészségügyi létesítménnyel gazdagodott felszabadulásunk 37. évfordulója alkalmából Debrecen legnagyobb lakótelepe, az Újkert. Pénteken délelőtt adták át rendeltetésének a Lehel utca 22. szám alatt található gyógyszertárat.

Az avatóünnepségen — melyen jelen volt Szöllősy Gyula, a megyei tanács elnökhelyettese — **dr. Stenszky Ernő**, a Hajdú-Bihar megyei Tanács Gyógyszertári Központjának igazgatója méltatta az építők munkáját, a gyógyszertár létrehozásának jelentőségét. A Hatvani István debreceni professzorról elnevezett fontos egészségügyi létesítmény a Hajdú megyei Állami Építőipari Vállalat kivitelezésében készült el, értéke — a berendezésekkel együtt — mintegy 12 millió forint. A gyógyszertár a Tiszántúli legnagyobb ilyen jellegű létesítménye, amely mintegy 30 ezer ember egészségügyi ellátását szolgálja a jövőben.

Az elmúlt évben átadott, a gyógyszertár közvetlen szomszédságában található központi orvosi szakrendelő intézet nyitva tartásával egy időben kereshetik fel a gyógyszertárat az arra rászorulóknak. Naponta mintegy 1500 beteg ellátására nyílik lehetőség.

A gyógyszertárat hivatalosan **dr. Teslér Katalin**, a megyei tanács egészségügyi osztályának vezetője adta át rendeltetésének, arra kérve az ott dolgozókat, hogy alakítsanak ki szoros együttműködést az Újkertben tevékenykedő orvosokkal, betegeikkel egyaránt.

A Lehel utca 22. szám alatt április 2-án átadott új gyógyszertár nem lát el ügyeleti feladatokat, öt naponta van nyitva: hétfőtől péntekig naponta 8-tól 19 óra 30 percig.

A MÁV Járműjavító ifjúsága megkapta a KISZ KB vándorzászlaját

A hazánk felszabadulásának 37. évfordulója alkalmából rendezett ünnepeken az évfordulóra emlékezés mellett pénteken délután azt is ünnepelték a debreceni MÁV Járműjavító Üzem ifjúkommunistái és idősebb dolgozói, hogy a KISZ Központi Bizottságának intéző bizottsága az ideán KISZ-szervezetüknek ítélte oda a megyei és a városi szervek javaslata alapján a KISZ Központi Bizottsága Vörös Vándorzászlaját.

Az Egyetértés Művelődési Ház nagytermében rendezett vállalati ünnepeken, amelyen **Erdélyi Géza**, az MSZMP üzem bizottságának titkára mondott beszédet, **Koósné Török Erzsébet**, a KISZ Hajdú-Bihar megyei Bizottságának

titkára értékelte a MÁV Járműjavító Üzem KISZ-bizottságának tevékenységét, a KISZ-fiatalok munkáját. Elmondta, hogy a vállalat gazdasági célkitűzéseinek teljesítésében nagy részt vállalnak a fiatalok is, jó eredményeket érnek el az egyes szakmai versenyeken, mozgalmakban, de helytállnak a tanulásban, a továbbképzésben, az amatőr művészeti csoportok munkájában is. Jó az üzem ifjúgárdistáinak tevékenysége, és segítik, patronálják a testvér-úttörő csapatot. Mindezek, valamint a politikai képzésben kifejtett munkájuk eredményei alapján érdemelték ki a magas kitüntetést.

Az értékelés után átadta a KISZ Központi Bizottságának

FORRADALMI IFJÚSÁGI NAPOK 1982 HAJDÚ-BIHAR

Vörös Vándorzászlaját az ifjúkommunista kollektívának. A zászlót a fiatalok nevében **Fekete János**, az üzem KISZ-bizottság titkára vette át.

„Kövessd a példát!”

A megyeszerte tartott elődöntők után pénteken délelőtt Hajdúszoboszlón, a KISZ Hajdú-Bihar megyei Bizottságának politikai képzési központjában rendezték meg a KISZ zászlóbontása 25. évfordulójának tiszteletére rendezett vetélkedő megyei döntőjét.

A „Kövessd a példát!” elnevezésű ifjúsági vetélkedő előző kiadásában a megye legjobb eredményt elért tíz csapata a végső helyezéseket elődöntő erőpróban a KISZ hazai és megyei negyedszázados történetéből, kül- és belpolitikai ismeretekből, általános tájékozottságból, kulturális és sportismeretekből adott számot.

Az első helyezést a Hajdúszoboszlói városi Tanács fiatalokból álló csapata szerezte meg. Jutalmuk egy kiejveningrádió társasutazás. A szoros küzdelemben, holtversenyben megszerzett második helyezéssel a debreceni járásnak a Hajdúsági Iparművekből érkezett csapata és a berettyóújfalui járás magyar-homorogi együttese osztozott. Jutalmuk csapatonként 5000–5000 forint értékű vásárlási utalvány. A további helyezéseket elért csapatok is jutalmakat kaptak.

Üdvözlő táviratok nemzeti ünnepünk alkalmából

Kádár János Elvtársnak, a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága első titkárának,

Losonczy Pál Elvtársnak, a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa elnökének

Lázár György Elvtársnak, a Magyar Népköztársaság Minisztertanácsa elnökének

B u d a p e s t

Kedves Elvtársak!

A Szovjetunió Kommunista Pártjának Központi Bizottsága, a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának Elnöksége, a Szovjetunió Minisztertanácsa, az egész szovjet nép nevében őszinte üdvözlőnként és baráti jókívánságainkat küldjük Önöknek, a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának, a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának és Minisztertanácsának, a testvéri Magyarország összes dolgozójának, nemzeti ünnepük, az ország fasiszta iga alóli felszabadulásának 37. évfordulója alkalmából.

A szovjet hadsereg, teljesítve felszabadító küldetését, 1945. április 4-én befejezte a hitlerista betolakodók kiűzését a magyar földről. Magyarország munkásosztálya, parasztsága, értelmisége saját sorsának irányítójává vált, a kommunista pártjának vezetéséhez, a testvéri Magyarország rövid idő alatt felépítette a haladó szocialista államot, modern ipart és magas termelékenységű mezőgazdaságot hozott létre, jelentős sikereket ért el a tudomány és a kultúra fejlesztésében, a népjólét emelésében.

Az elmúlt éveket a Szovjetunió és Magyarország gyümölcsöző, kölcsönösen előnyös együttműködésének elmélyülése jellemezte a politikai, gazdasági és kulturális élet minden területén. A nagy október zászlaja alatt született szovjet–magyar barátság a marxizmus-leninizmus és a szocialista internacionalizmus elvein alapuló elválaszthatatlan szövetségbe kövcsolta országaink népeit. E szövetség éltető ereje a Szovjetunió Kommunista Pártja és a Magyar Szocialista Munkáspárt igaz testvéri kapcsolata, nézetazonossága és szoros együttműködése.

A Magyar Népköztársaság a szocialista közösség szilárd láncszemeként jelentősen hozzájárul a baráti országok egységének erősítéséhez, a Varsói Szerződés és a Kolcsónos Gazdasági Segítség Tanácsa tevékenysége továbbfejlesztéséhez.

Nemzeti ünnepük alkalmából további sikereket kívánunk Önöknek, kedves barátaink, az ország valamennyi dolgozójának a Magyar Szocialista Munkáspárt XII. kongresszusa által kitűzött nagy és felelősségteljes feladatokat végrehajtásában, a fejlett szocialista társadalom építésében, a kommunizmus eszméinek győzelméért, a népek békéjéért és biztonságáért vívott nemes harcban.

Eljén örökké a Szovjetunió és Magyarország testvéri népeinek megbonthatatlan szövetsége!

Leonyid Iljics Brezsnyev,

a Szovjetunió Kommunista Pártja Központi Bizottságának főtáskára,

a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa Elnökségének elnöke

Nyikolaj Alekszandrovics Tyihonov,

a Szovjetunió Minisztertanácsának elnöke

***

Leonyid Iljics Brezsnyev Elvtársnak,

a Szovjetunió Kommunista Pártja Központi Bizottsága főtáskárának,

a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa Elnöksége elnökének,

Nyikolaj Alekszandrovics Tyihonov Elvtársnak,

a Szovjetunió Minisztertanácsa elnökének

M o s z k v a, K r e m l

Kedves Elvtársak!

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága, a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa és Minisztertanácsa, egész dolgozó népünk nevében szívvel köszönjük nemzeti ünnepünk, hazánk felszabadulásának 37. évfordulója alkalmából küldött szíves üdvözlőnként és elvtársi jókívánságait.

37 esztendeje annak, hogy 1945. április 4-én a győzelmes előrenyomuló Vörös Hadsereg hősi harcok és nagy áldozatok árán felszabadította Magyarországot a fasiszmus iga alól. Ezzel új fejezet kezdődött a magyar nép történelmében. Megnyílt előtte a lehetőség, hogy saját kezébe vegye sorsának intézését, s a munkásosztály pártjának vezetésével elinduljon a társadalmi haladás, a szocializmus építésének útján.

Az elmúlt, történelmileg rövid időszak alatt népünk lerakta és megszilárdította a szocializmus alapjait, s jelenleg a Magyar Szocialista Munkáspárt XII. kongresszusa határozatait megvalósítva a fejlett szocialista társadalom építésének munkálkodik. Országépítő tevékenységének nélkülözhetetlen erőforrása, sikereinek legfontosabb biztosítéka az a testvéri barátság, sokoldalú és gyümölcsöző együttműködés, amely pártunkat és országunkat a Szovjetunió Kommunista Pártjával, a világ első szocialista államával, a kommunizmust építő szovjet néppel összeköti.

A Magyar Szocialista Munkáspárt és a Szovjetunió Kommunista Pártja, a magyar és a szovjet nép történelmi kapcsolatai a marxizmus-leninizmus és a proletár internacionálisizmus elveire, eszméink, céljaink, alapvető érdekeink azonoságára épülnek. Egységünk, testvéri barátságunk szilárd és megbonthatatlan. Meggyőződésünk, hogy országaink és népeink szoros szövetsége és együttműködése a jövőben is mélyül és erősödik.

A Magyar Népköztársaság a Szovjetunióval és a szocialista közösség országaival összefogva aktív részt vállal a Varsói Szerződés és a Kolcsónos Gazdasági Segítség Tanácsa tevékenységében, sikrászál a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom, minden haladó társadalmi erő egységének erősítéséért, a szocialista közösség nemzetközi céljainak megvalósításáért, a haladás és a béke ügyének győzelméért, az enyhülés vívmányainak megőrzéséért.

Kádár János,

a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának első titkára

Losonczy Pál,

a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának elnöke

Lázár György,

a Magyar Népköztársaság Minisztertanácsának elnöke

A m felke fel

A megye mezőnek 1981. évi terményei a nagy nyelőtt már korábban tessék váltak. A korrépa, burgonya rekordtermései országon belül első helyre minősültek.

Az elmúlt hónap tartott zárszámadásokat követően — kódási eredménye ismeretében — a zőbbé vált a me elmúlt évi különös kus fejlődése. Az megnevekedett f végrehajtása szemp hasznos és tanulság elért kiváló g eredmények ismer tekintjük a siker

Az előző évhez a termelésiérték-nő a 4,5 százalékos árszínvonal-emelk gyelembe véve a termelőszövetkezet 20 százalékos szel 20 százalékos nyel 23 százalékos gyen nagy termel vékedése, mely kö kiegészítő tevéke óta ismétlődő nö

Külön örömjű sz ma már azokban len termőhelyi ad mekben is mind számban és lendü tek meg a kiege kenység meghonos eddig is szükség le

Dinam nyes növeke

A kiváló termel nyeknek is köszön a termelőszövetke sége az előző évhe százalékkal növe állami gazdaságok zel megduplázódó m gazdaságok ez növekedésükkel - a megyei átlaghoz

A mezőgazdasá mek rendkívül nyereső növekedé harmada a termel ből, másik egyhar szerű termelést üzem-, valamint vezés jobbításból termőképességű f sebb körű alkalm végül egyharmad évenként előford vül kedvező nyár járásból ered. „ajándékozta” nyad 1982. évi r rendkívül! erő további újabb kes seket és még a munkát követel a ságban dolgozókt

A mezőgazdasá mek 1981. évi m sége a fejlesztési zálok növelését tőve. A fejlesztési zó alakulása jó le remt — az/üzeme ző mértékű és sz — mennyiségi e műszaki fejlesztés sítésára. Különös erre a figyelmezt elvőzések ked pasztalatai. Ahho alább az átlagosn vezőtelenebb éve kokban az 1981-h minőségű és mer tékony munkát gezni, a szervezeti végzés mellett m műszaki és techn pozottságra van s

A nagyüzemek nyereségtöbblete üzem fejlesztési ket jobbitotta, h 41 százaléka jó címen az államh vételeit növelte.

Az 1981. év amellet, hogy a r gazdaságának fol dinamikusan fejlőd ják, egyben az al delem szinten vagy sen gazdálkodó ü részének fokoza lárulására is t előző évi 23 sz szemben — az 19 ménye alapján —

A megye mezőgazdasága felkészült a megnövekedett feladatok végrehajtására

A megye mezőgazdaságának 1981. évi termelési eredményei a nagy nyilvánosság előtt már korábban ismertté váltak, a kukorica, cukorrépa, burgonya megyei rekordtermései országosan is kiemelkedő eredményeknek minősültek.

Az elmúlt hónapban megtartott zárszámadási közgyűléseket követően — a gazdálkodási eredmények végleges ismeretében — még kifejezőbbé vált a mezőgazdaság elmúlt évi különösen dinamikus fejlődése. Az 1982-es év megnövekedett feladatainak végrehajtása szempontjából is hasznos és tanulságos, ha az elért kiváló gazdálkodási eredmények ismeretében áttekintjük a sikerek forrásait.

Az előző évhez viszonyítva a termelésiérték-növekedés — a 4,5 százalékos felvásárlási árszínvonal-emelkedést is figyelembe véve — a megye termelőszövetkezeteiben közel 20 százalékos volt. Különösen figyelemre méltó a növénytermelés 23 százalékos, igen nagy termelésiérték-növekedése, mely közel azonos a kiegészítő tevékenység évek óta ismétlődő növekedésével. Külön örömmel szolgál, hogy ma már azokban a kedvező termőhelyi adottságú üzemekben is mind nagyobb számban és lendülettel kezdtek meg a kiegészítő tevékenység meghonosítását, ahol eddig is szükség lett volna rá.

Dinamikus nyereség-növekedés

A kiváló termelési eredményeknek is köszönhető, hogy a termelőszövetkezetek nyeresége az előző évhez képest 43 százalékkal növekedett, az állami gazdaságoké pedig közel megduplázódott. Az állami gazdaságok ezen nyereség-növekedésükkel — felzárkóztak a megyei átlaghoz.

A mezőgazdasági nagyüzemek rendkívül dinamikus nyereség-növekedésének egyharmada a termelés bővüléséből, másik egyharmada a korszerű termelési technikai, az üzem-, valamint munkaszervezés jobbításából, a növekvő termőképességű fajták szélesebb körű alkalmazásából és végül egyharmada a 10–20 évenként előforduló rendkívül kedvező nyári és őszi időjárásból ered. Az időjárás „ajándékozta” nyereség-hányad 1982. évi megismétlése rendkívül erőfeszítéseket, további újabb kezdeményezéseket és még hatékonyabb munkát követel a mezőgazdaságban dolgozóktól.

A mezőgazdasági nagyüzemek 1981. évi magas nyeresége a fejlesztési alap 32 százalékos növelését tette lehetővé. A fejlesztési alap kedvező alakulása jó lehetőséget teremt — az üzemenként változó mértékű és szükségességű — mennyiségi és minőségi műszaki fejlesztések megvalósítására. Különösen felhívják erre a figyelmet az 1980-as év őszenek kedvezőtlen tapasztalatai. Ahhoz, hogy legálább az átlagosnál nem kedvezőtlenebb években, évszámokban az 1981-hez hasonló minőségű és mennyiségű hatékony munkát lehessen végezni, a szervezettebb munkavégzés mellett még nagyobb műszaki és technikai megalapozottságra van szükség.

A nagyüzemek 1981. évi nyereségtöbblete nemcsak az üzemi fejlesztési lehetőségeket jobbjította, hanem annak 41 százaléka jövedelemadó címen az államháztartás bevételeit növelte.

Az 1981. év eredményei, amellyel, hogy a megye mezőgazdaságának folyamatos és dinamikus fejlődését mutatják, egyben az alacsony jövedelemszinten vagy veszteségesen gazdálkodó üzemek egy részének fokozatos megszüntetésére is utalnak. Az előző évi 23 szövetkezettel szemben — az 1981. év eredménye alapján — ez évben 14

szövetkezetben kell veszteségrendezési, eljárást lefolytatni. A pénzügyi hiány az előző évhez képest felére csökkent. Ugyanakkor azt is látnunk kell, hogy elsősorban a kedvezőtlen termőhelyi adottságú szövetkezetek jelentős része — a rendszeresen vizsztatőr belvizek miatt —, még kedvező időjárás esetén sem tud nyereséges gazdálkodást folytatni.

Megnövekedett termelési feladatok

A Berettyó-Körösök vidékén gazdálkodó üzemekben a biztonságos növénytermelés feltételeinek megteremtését hivatott megnyugtatóan rendezni a bihari térségben 1981-ben beindult és ez évben folytatódó komplex térségi melioráció.

A megye mezőgazdasági nagyüzemei a közelmúltban elkészítették, illetve véglegesítették 1982. évi termelési és pénzügyi terveiket. A tervek kifejezően tükrözik a mezőgazdasági üzemek megváltozott közzgazdasági környezetéhez való rugalmas alkalmazkodását. A központilag meghirdetett és anyagi érdekeltséggel összekapcsolt gabona-program eredményeként 14–16 százalékkal nő a szemes takarmány termőterülete. A természetlag tervezett alakulását is figyelembe véve, a szemes-termelés 13 százalékkal haladja meg az előző évit és megközelíti az 1,1 millió tonnát. Az állattenyésztés valamennyi ágazata felkészült a termelés további növelésére. A hústermelés 4,2 százalékos, a tejtermelés 13,2 százalékos és a tojástermelés 60 százalékos tervezett növekedése egyértelműen a központi-lag meghirdetett termelési-politikai célkitűzésekhez, a változó piachoz — biológiai határokon belül — való rugalmas alkalmazkodást mutatja.

Nagyüzemeink termelési értéküket változatlan áron az átlagosnál hidegebb tél jelentős károkat okozott a szőlőben és gyümölcsösökben. A fagykár hatásait ma még nem lehet kellő pontossággal felmérni, annak ellenére sem, hogy a metszések nagy része már befejeződött.

Lendületesen folyik a kerteségi kultúrák termelésére való felkészülés. A 700 hektár kerteségi nagyüzemi zöld-ségterület-csökkentés még nagyobb hangsúlyt ad a háztáji és hétvégi kertekben saját fogyasztást meghaladó termékek felvásárlása megszervezésének és zavartalan lebonyolításának.

Termelési kedv és biztonság

A tavaszi munkák zökkenőmentes végzéséhez az üzemek, az ellátó és forgalmazó vállalatok kellően felkészültek. A tavaszi gépszemlék gondos előkészítő munkáról tanúskodtak. Az előző évekkel kedvezőbb az anyag- és alkatrészek, valamint a műtrágya, növényvédőszer- és a vetőmagellátás.

Üzemeink megkülönböztetett figyelmet fordítanak a belvív elleni védekezésre. A március utolsó napjaiban végzett felmérések szerint mintegy 15 ezer hektár a belvizes mezőgazdasági terület. Az eddigi téli, tavaszi kalászos kipusztulás közel 4000 hektár — a tavalyinak 20 százaléka.

Megkezdődtek és kellő ütemben folytatódnak a tavaszi vetési munkák. Jó ütemben halad az apró magvak, a tavaszi kalászosok és a borsó vetése is. Március utolsó hetében beindult a cukorrépa vetése is. Közvetlen befejezés előtt áll a fejtárgyázás munkája is.

Összességében a termelési kedv jó, a mezőgazdaságban dolgozók hangulata bizakodó. Mindennek reális, objektív alapja van.

A termelési és gazdálkodási sikerek elérésében különösen jelentős szerepe volt és van a dolgozók és vezetők helytállásának, tenni akarásának és kezdeményezőiségének. Mindez párosulva a növekvő szakmai tudással, a gyakorlati tapasztalatokkal, a különböző termelési rendszerek szolgáltatásaival tartós és fokozódó termelési kedvet és bizottságot eredményez.

A megye mezőgazdasága kiemelkedő eredményességének alapvető feltétele volt és maradt, hogy az állami gazdaságok, termelőszövetkezé-

számolva 4,5 százalékkal tervekkel növelni. Ha az időjárás valamelyest mellénk szegődne, úgy a rendelkezésre álló személyi és anyagi feltételek ennél is nagyobb növekedést eredményezhetnek. Az 1982. évi megnövekedett termelési feladatokra való felkészülés helyzetét összességében és időarányosan is kedvezőnek minősíthető.

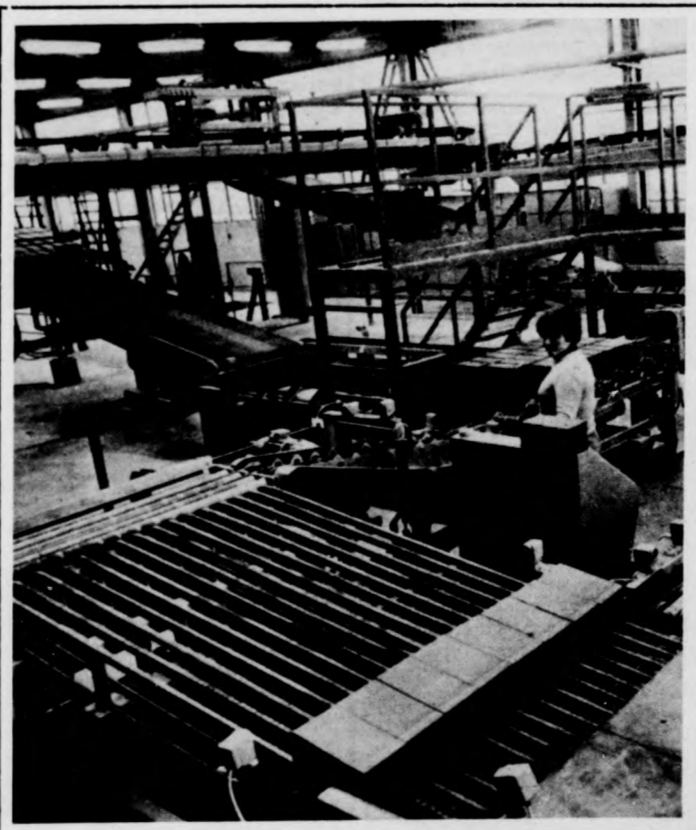
Az elmúlt év őszen alacsony költségintenzív veszteségmentesen, optimális időben betakarítottunk és jó magágyat készítettünk. December derekára befejeződött az őszi mélyszántás is. Az őszi kalászosok vetését kellő időben befejeztük, a növényállomány megfelelő hőtakaró alatt jól vészelte át a rendkívül hideg telet. A legutóbbi állapotminősítés szerint a vetések 80 százaléka közepes vagy annál jobb minősítést kapott az üzemi szakemberektől. Az őszi vetések fő jellemzője a kiváló tő és egészséges növényállomány, mindamellel, hogy mintegy 10–14 napos vegetációs késésben vannak. A vegetációs késés miatt termést csökkentő helyzet kialakulásával jelenleg nem kell számolni.

A jó megalapozás egyik fő tényezője, hogy jelentősen emelkedett a műtrágya- és szerves-trágya-felhasználás. Műtrágyából az előző évinél 35 százalékkal több, szerves-trágyából az utóbbi évek legnagyobb mennyisége került felhasználásra.

Az átlagosnál hidegebb tél jelentős károkat okozott a szőlőben és gyümölcsösökben. A fagykár hatásait ma még nem lehet kellő pontossággal felmérni, annak ellenére sem, hogy a metszések nagy része már befejeződött.

Lendületesen folyik a kerteségi kultúrák termelésére való felkészülés. A 700 hektár kerteségi nagyüzemi zöld-ségterület-csökkentés még nagyobb hangsúlyt ad a háztáji és hétvégi kertekben saját fogyasztást meghaladó termékek felvásárlása megszervezésének és zavartalan lebonyolításának.

Juhász István,
a megyei tanács elnökhelyettese

Az Épületkerámia-ipari Vállalat Gyömrői úti Kerámia Téglyárában befejeződött a rekonstrukció. Ötvenegy millió darab jó hőszigetelő tulajdonságú téglát gyártanak majd (MTI-fotó — Balaton József)

Újjászületés

Negyvenöt után a malomiparban és a kefégyárban

Papházi Sándor élete re-

génybe illő. Annak a korosztálynak a tagja, amely csaknem mindent átél, ami a nemzet számára fontos volt ebben a században. Nyolcéves gyerekként volt szemlélője a tizenkilences harcoknak; a huszonkilences válságot neki is az elbocsátás jelezte; ha katona nem is volt, a hátróságban is tudott frontharcoként cselekedni a negyvenes évek közepe táján. Munkásként és igazgatóként lehetett részese az újjászületésnek; ötvenhat a számára kiállítás, s nem megfutamodást jelentett. És még valami: munkásigazgató maradt nyugdíjazásáig, 1965 októberéig.

Nyolcszáz malom a Tiszántúlon

Az uradalmi iparos hat gyerekeinek egyike nem talált legyőzőre a tanulásban. Az elemi után a polgári következett, ám a harmadik évet nem tudta elkezdeni: családi tragédiák sorozata után lisztvesztéssé vált a könyvet. Inasként dolgozott a gyulavári malomban, s 1928-ban itt, a ma már Gyulához csatolt szülőfaluban szerzett végzettséget. Kalandos út végén, 1941-ben érkezett a híres nánási Csíha-malomba.

Csíha Győző gépészmérnök volt, mérnök úrnak szólítottam hát, amikor megérkeztem. Kinézett a szemüvege mögül, és annyit mondott: „Vegye tudomásul, én magának nagyságos úr vagyok.” Kérdeztem az egyik molnárt: meddig tart itt a munkaidő? „Ha bejössz, hozd magaddal szerszámod” — világosított fel, mondván, jobb tarisznyában egy kis elemi maradjon, minthogy éhes maradjon az ember, ha soha nem akar vége szakadni a sűrűs teendőknél.

A sors kegyetlen játéka: ami másoknak a szabadságot jelentette, Papházi Sándornak a fogságot és a szenvedést hozta. Negyvenégy november harmadikán indult a két napja felszabadult Nánás nevezetes malmába, hogy tisztességes molnárhoz méltóan, amint lehet, munkához lásson. Útközben sorolták be egy foglyosportba, amely tizenhárom napon át menetelt a romániai táborba. 1945 augusztusában érkezett ismét Nánásra. Szókimondásának tekintélyének köszönhető, hogy azonnal megválasztották a malomipari dolgozók szövetségének titkárává.

Később tudtam meg, hogy Csíha Győző miért maradhatott a malom élén. A szovjet katonák keresték a „burszujt”, a tulajdonost, de Csíha azt mondta: „burszujt” elment, ő csak mérnök itt. Nagyon féltek tőle a munkások, hiába volt a sok meg-

aláztatás, hiába volt alacsony a bér, legtöbbször nem mertek szólni ellene.

A nánási almolnár éppen szakszervezeti iskolába járt Budapesten, amikor 1948 márciusának vége felé távirat érkezett.

— Mondtam a tanár elvtársnak, hogy mennem kell a Vasas székébe. Egyiken se tudtuk elgondolni, miért hívatnak engem oda, de hamarosan kiderült. Gerő, Rákosi, Szakasits volt ott, a kormánytagjai, és rengeteg, hozzám hasonló vendég. Megkaptuk a kinevezést: legközelebb másnap át kellett venni a gyár, az üzem irányítását.

Mit szolt ehhez Csíha Győző? — Miskolcra telefonált éppen, a malom gépeit szerelő vezetőt kereste. Mondták neki, hogy Martos és Hertz már nincs, államosították a gyárat. Pestet kérte gyorsan, hogy többet tudjon meg az eseményekről, amikor beléptem az irodába. A lakását megtarthatta, mert az nem a malom telkén volt, de később, amikor Pesten mint mérnök, munkát vállalt, a házat is lefoglaltatta a polgármester.

A harcok után milyen állapotban volt a malom? Volt-e mit örölni akkoriban? — Tudunk dolgozni és teli volt a terményraktár is. Később inkább a búza minőségével volt baj, mint a mennyiséggel.

Papházi Sándor nem maradt sokáig Hajdúnánáson. 1949 októberében kapta a megbízást: alakítsa meg debreceni székhellyel a Tiszántú-

li Malomipari Központot. Hatalmas feladat volt ez, hiszen decemberben államosították a tíz munkavállalónál többet foglalkoztató üzemeket. Ki tudta, hogy a Tiszántúlon — és ide tartozott még Borsod is — hol vannak az apró malmok, hány van belőlük? — Még Csíhától államosítottam három gépkocsit, az egyikkel elindultunk, két hónapon át jártuk a falvakat. Van malom, nincs malom? Hol van, ki dolgozik ott? Nemcsak a nyilvántartás miatt volt fontos a feltérképezés, hanem azért is, mert az én jóváhagyásom nélkül nem kaphattak bért az állami malomok munkásai.

Másfél év múlva, 1951. április 1-én ismét változott a malomipari szervezet: megyénként alakult meg a Malomipari Egyesülés. A feladat maradt, csak a terület lett sokkal kisebb, átláthatóbb.

A legfontosabb dolgunk az volt, hogy a lerongyolódott malmokat műszakilag állítsuk helyre. Megmondom őszintén, ezt az egész Tiszántúlon nem tudtuk volna megszervezni, hozzánk tartozott vagy nyolcszáz malom. A megyében már jobban ment a munka, kilencvenhat malmot kellett szemmel tartani, segíteni, gabonával ellátni.

Papházi Sándor hatvankeztől volt az egyesülés igazgatója, attól kezdve pedig a terményforgalmival összevont vállalatot irányította. A munkásör-gyenruhát díszítő kitüntetések között ott ékeskedik a Munka Érdemrend arany fokozata is.

A bunkerban volt a faműhely

Tóth József a Debreceni Kefégyár főmérnöke, két éve pedig megbízott igazgatója. 1949-ben jelentkezett lakostanulónak, azóta együtt él az üzemmel. Negyvenégy, negyvenöt gyári eseményeinek ugyan nem volt még tanúja, mégis illetékes a kefégyár újjáéledéséről beszélni.

— Anyai nagypapám 1906-tól dolgozott itt, édesanyám huszonháromban, tizenkét évesen, gyerekmunkásként jött a gyárba. Előfordult néha, hogy engem is becsempésztett, olyankor álmálkodva csodáltam a gépeket. Mindig azt szerettem volna, hogy egyszer gépész legyek a kefégyárban.

Negyvenkilencben sikerült. — Nem volt könnyű. Választási lehetőség se nagyon volt, Debrecenben akkoriban alig honosodott még meg az ipar. Jelentős üzemnek csak a kefégyár meg a vagongyár számított. A vagongyárba viszont csak azt vették fel, aki épületek bővítésé, rendbekerítése csak az ötvenes években kezdődött, a faműhely példál-ú ötvenkettőben jöhetett föl a pincébe.

S a munkakörülmények? A szociális létesítményeket egy vízcsap jelentette, ahol előtt kezet lehetett mosni. Nem volt étkezdé, nem volt öltöző, a gépeknel vetkőztek, ott ettek az emberek.

— De volt kulturális élet, jobban, inint most. Nem kellett nagyon ösztönözni a munkásokat, hogy jöjjenek az énekkarba, vagy a sportegyesületbe, az ifjúsági szervezetbe.

Az országos egyesülés legnagyobb vállalata a debreceni üzem volt, de éppen ez a gyár járt a legrosszabbul. A tervutasításos módszer következtében egy sor, jól jövedelmező profil más gyárakba telepítettek, a debreceni termelés erősen ráfizetésessé vált. Ennek kárát ugyan a kiegyenlítés, a központi elosztás miatt nem érezték az itteni munkások, a baj azonban nem maradt el. Amikor az újabb átszervezés következtében a tanács vette át a kefégyárat, megszűnt a központi támogatás, maradt a hatalmas veszteség, a kedvezőtlen termékszerkezet. S bár 1953-tól erőteljesen növelte exportját az üzem, az csak a veszteséget gyarapította.

Az igazi megújulásra, a műszaki és szociális fejlesztésre egészen 1959-ig kellett várniuk a kefégyáriaknak.

Görbömlyi László

Séta a „vízgyárban”

Debrecen ivóvízfogyasztása körülbelül annyi, mint a megye többi településé együtt. Nemcsak e tekintélyt parancsoló mennyiség előtt tiszteltünk a „vízgyár” kifejezéssel (bár beszélgetés közben szó volt arról is, hogy a Debreceni Vízmű és Gyógyfürdő Vállalat terméke az ivóvíz; a KÖJAL-lal is azért kötötték együttműködési szerződést — ami az országban egyedülálló! —, mert úgymond minden gyártnak garantálnia kell terméke minőségét). A Keleti-fócsatorna felszíni víztisztítómű egy gyárra emlékeztet. Nemcsak külső kinézetre. A folyamat miatt: a fogyasztásra alkalmatlan vízből itt ivóvizet készítenek. És nem is keveset: napi húszezer köbmétert, de csúcsidőszakban harmincezer köbmétert is!

S ez a mennyiség növekszik, ha elkészül a felszíni vízmű második, majd a harmadik üteme is...

Szemle előtt

A Debreceni Vízmű és Gyógyfürdő Vállalat minden évben felkészülési tervet készít, ami a vállalat összes egységének feladatát, a végrehajtási időpontot tartalmazza.

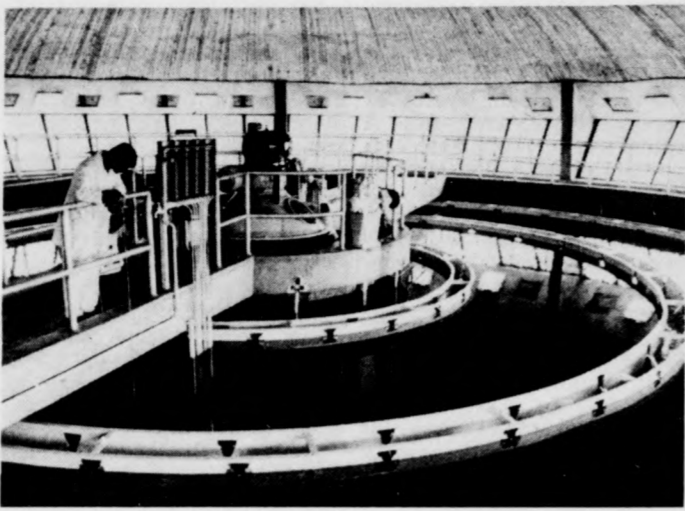
Jelenleg hol tartanak a felkészülésben? — érdeklőtünk Szilágyi József főmérnökötől és Molnár László osztályvezetőtől.

Mint elmondták, a vízműtelepek tisztították, fertőtlenítették a víztároló medencéket, felújították a gyors szűrőket, kicserélték a búvárszivattyúkat, megjavították a hálózati, nagy nyomású szivattyúkat. Osszel kezdődött és április közepén fejeződik be negyvenegy kút felújító kompresszorozása.

A közterületi vízhálózat hossza 463 kilométer — a kompresszor mosatás — a lerakódott vas-mangán csapadék kiöblítése a vezetékekből — április 10-ig tart. Április 13-tól április 20-ig az I., a II. és a IV. számú vízműtelepen vízmennyiségi méréseket végeznek. Végül május 4-én lesz a telepek biztonsági és hatósági szemléje, ekkor értékeli a vízműtelepek és a mennyiségi kapacitást.

Komoly egyeztetésre van szükség, hogy a karbantartást vegre lehessen hajtani, hisz az utóbbi években már nincs túl nagy különbség a téli és a nyári vízfogyasztás között. Például ezen a télen a napi vízfogyasztás átlag 72-80 ezer köbméter volt, ám a nagy hidegben a 84 ezret is elérte, majd 74-76 ezerre esett vissza. Hogy mi ennek a magyarázata? Nagy hidegben a melegvízes csapokból csak langyos víz folyik (téli a felszíni vízműből érkező víz hőmérséklete négyfokos, nyáron viszont húsz fok felett van; a rétegvíz hőmérséklete télen-nyáron 17 fok — e kettő keverése jut el a fogyasztóhoz), sokan nyitva hagyják a csapot, hogy majd melegebb legyen a víz — persze ezzel ellentétes hatást érnek el!

Máris a pazarlás témájánál vagyunk. Ahhoz, hogy naponta egy köbméterrel

A víztisztítómű egyik derítője, ahol már csaknem látható a víz minőségű a víz

A fogadóállomás szűrőterme

több víz jusson el a fogyasztóhoz, 25 ezer forint beruházási költségre van szükség. Ha csak hat-hétezer köbméter víz folyik el feleslegesen naponta...

A csúcok csúcsa

Tavaly június 4-én volt a legnagyobb a vízfogyasztás Debrecenben: 94 920 köbméter. Az eddigi legnagyobb vízfogyasztás 99 031 köbméter volt (1979 júliusában).

Józsa városrész vízfogyasztásában nagy az ingadozás, míg télen naponta három-négyezer köbméter az igény, a nyári csúcson ezer-ezerkötszáz köbméter körül ingadozik! A kertészkedés, földművelés miatt alakult így.

A vállalat vízműtelepeinek csúcskapacitása 71 ezer köbméter naponta. A felszíni vízműből csúcsidőszakban napi 30 ezer köbméter víz érkezik.

A szakemberek idén 100-105 ezer köbméter csúcsfogyasztásra számítanak. Vízkorlátozásra nem lesz szükség, kivéve a Józsa város-

részt, ahol nyáron víztakarékosságot fognak elrendelni (tilos lesz locsolni).

Végül néhány adat a felszíni vízműről, hisz nélküle — az eddigi számokból is látszik — a megyeszékhely vízellátása megoldatlan volna.

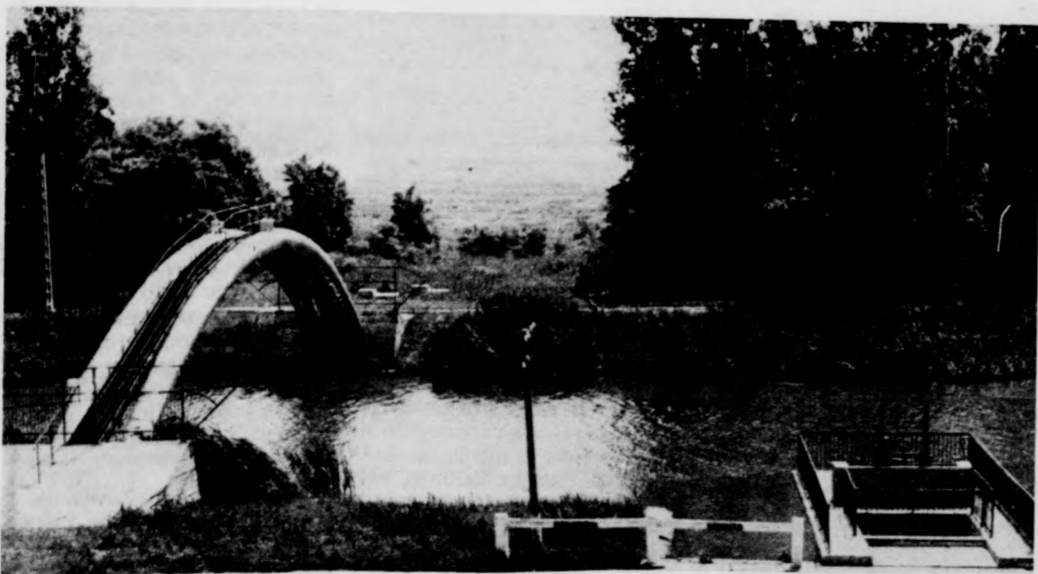
1976 végén fejeződik be a felszíni vízmű próbáuzeme (Keleti I. ütem). Most a II. ütem fejlesztése folyik. Májusban a II. számú vízműtelepen üzembe helyezik a tízezer köbméteres tározót, ami biztonságosabbá teszi a vízellátást, a csúcok áthidalását. A munkák 1983 végén fejeződnek be: ettől kezdve napi újabb húsz ezer köbméter víz érkezik Debrecenbe. A Keleti III. ütem a VII. öt-éves tervidőszakban valószínűleg meggyvenezzer köbméter napi kapacitással.

Milyen a debreceni ivóvíz? — tettük fel az utolsó kérdést.

A szabványnál jobb! — mondták a szakemberek.

(Vége)

Sipos Ferenc

Ahonnan a Keleti-fócsatorna vize a víztisztítóműbe jut

„A magunk harcát ma is meg kell vívni”

Munkában, mozgalomban több mint harminchétt esztendeje

Sokan elmondhatják körülöttünk, hogy életük, pályafutásuk a népi demokrácia évtizedeinek tipikus útja volt, munkával, tanulással, a közösséget végzett feladatokkal. Közülük is egy Szilágyi Árpád életútja, mely azonban mégis kifejezi — mint csepp a tenger — világunk több mint három és fél évtizedes változásait.

Voltaképpen nincs benne semmi különös. Vasutas munkáscsalád negyedik gyermeke voltam. Édesapám lakatos szakképzett fűtő, majd mozdonyvezető volt, s a vasút adott kenyeret a testvérbátyámnak is. Így lettem nem könnyű időkben a vasútnál pályamunkás. Három év után aztán egy műszaki rajz-tanfolyam elvégzése révén lettem műszaki rajzoló, mint fiatal ember a MÁV osztálymérnökségen s így kerültem Egerből, ahol kezdtem Miskolcra. Ott dolgoztam a felszabadulásig, és még ezt követően is. Amikor az építőipari trösztök alakultak, már jóval a felszabadulás után, a főmérnököm csalt át az építőipari vállalathoz. Voltaképpen máig is itt dolgozom, és szeretnék nyugdíjazásomig. A borsodi építőipari központ dolgozójaként 1950-ben Budapestre küldtek a minisztériumnak egy hathónapos kéderképzés iskolájára, amit elvégezve bent is tartottak a minisztérium oktatási osztályán, és további két hasonló tanfolyamot vezettem le. Ezután kerültem Debrecenbe, az itteni építőipari tröszt tervosztályvezetőjének.

Akkor kezdődött osztályvezetői pályafutásom s tartama is. A Hajdú megyei Állami Építőipari Vállalat leg- régebbi osztályvezetője vagyok az üzemgazdasági osztály élén, immár lassan a nyugdíj felé közeledve.

— Meglehetősen tipikus életút, de Szilágyi Árpád munkásmozgalmi pályafutása is a felszabadulással kezdődött. Mik voltak ennek főbb állomásai?

— Miskolcon, mint fiatal vasúti dolgozó léptem be 1945-ben a szakszervezetbe. Rövidesen szakszervezeti bizalmi választottak a munkatársaim, s ez már olyan előkészítéské volt a párttagságra. Emlékszem az akkori üzemi MKP-titkár keresett meg, hogy lépjek be

a szakszervezetbe, ott feladatok várnak rám. 1946-ban aztán a Kommunista Pártba is felvettem. Emlékeztet az időszerű volt ez életnek. 22-23 éves fiatalemberként nagy hatással voltak rám azoknak az időknek a politikai küzdelmei, s utóvalót adtak máig. Egy-egy taggyűlésként este tízeneg óráig is tartott. Azóta voltam alapszervezeti vezetőségi tag, alapszervezeti titkári funkciókat is, hogy végül az is pártmegbízott. Magam egyébként úgy voltam mindegyik, hogy hétköznapi, gazdasági munkámat, az üzemgazdasági osztály munkáját is politikai kihatásúnak tekintettem.

— Vannak politikai vetületei? — Minden munkának és minden vezetői munkának vannak politikai vetületei. Soha nem értettem meg azokat a vezetőket, pedig sokan hajlamosak rá, akik azt mondják: „én vezető vagyok, műszaki vagy gazdasági szakember, a politika nem az én asztalom”. Igenis a döntéseinknek, a vezetői munkánk mindíg vannak politikai kihatásai és társadalmi elkötelezettségünk, felelősségünk, hogy számoljunk velük. Olyan nincs, hogy valaki nem politikál. Életünk,

magatartásunk, a dolgokhoz való viszonyunk is politika...

— Milyen tanulságai vannak az 1945, a szakszervezetek lépés óta eltelt évtizedeknek az egyén és a mozgalmi aktivista számára?

— Tanulságok? Talán csak az, hogy az embernek minden körülmények között teljesítenie kell kötelességét a munkában és a közösséggel szemben is. En ügy érzem, megtaláltam a helyem a társadalomban, közelebből az építőiparban, és azt hiszem, sikerült megszeretnem ezt a munkát a melém került fiatalabb kollégákkal is. Ezen belül aztán ma is mindenkinek meg kell vívnia a maga harcát a jövőért, mint ahogy azt mozgalmunk is cselekedte az elmúlt évtizedek során. Általában úgy ismernek munkatársaim, mint igazságot szerető, igazságot kiharcoló embert. Vitáim voltak és vannak is, ha úgy érzem, hogy valamiről szólni kell.

— Milyen harcot kell ma megvívnia egy ilyen területen dolgozó kommunistának? Hiszen az üzemgazdasági munkaterület közismerten a számok, statisztikai adatok számszaki költségelemzések világa.

— Milyen harcot? Hát talán furcsának hangzik, de éppen a bürokrácia, a felesleges papírmunka elleni harcot, mert az energiát, időt, munkát rabol el a valóban fontos és néha politikai kibátású gazdasági elemzésektől. Sose szerettem a bürokráciát. Ha látom, hogy a munkámnak értelme van, akkor szívesen végzem, végeztem is, de az értelmetlen munka nagyon fel tud háborítani. S ez bizony sokszor harcot jelent, mert még mindig sok felesleges jelentést, statisztikát kérnek felső szerveinktől.

— Az elmúlt évtizedekben társadalmunknak és az egyéneknek is sok mindent meg kellett tanulni. Magam is munka mellett tanultam, ugyanúgy, mint sokan mások, hogy felnőjünk a feladatokhoz. Ez eddig, úgy érzem sikerült. Nem hiszem, hogy túl nagy dolog, amit cselekedtünk. Az élet követeltől talán még többet követel... Tanulásban, felkészültségben mindenképpen, azt hiszem.

H. A.

Folyamatos és megfelelő az ellátás

Nemrégiben tárgyalta a Fogyasztási Szövetkezetek megyei Szövetsége az elmúlt évi munkát, az ideit tennivalókat. A városokban élő emberek többsége nem is tudja felmérni, milyen nagy jelentőségű egy-egy község, külső település, tanya lakosainak ellátásában az ÁFESZ-ek munkája. Az OTP-hez szorított emberek számára is furcsa a takarékszövetkezetekben tartott pénz elmlítése. Talán csak a lakásszövetkezetek kötődnek inkább a városi emberhez, hiszen sokan laknak szövetkezeti lakásban.

Az Általános Fogyasztási és Értékesítő Szövetkezetek elmúlt évi árbevétele összesítésében megegyezik a tervben előirányzottal. A kiskereskedelmi forgalom belül az élelmiszerek értékesítése mérsékeltabb volt, de e cikkek többségéből folyamatos és megfelelő ellátást teremtettek a szövetkezetek. A legnagyobb mértékben a vegyesipar-cikkek forgalma növekedett. A ruházati termékek kínálata mennyiségben megfelelő volt, de választékban és minőségben tapasztalhattunk hiányosságokat.

Jelentős előbbrelépés történt a települések differenci-

ciált áruellátásának tervezésében. Az alapvető cikkekkel történő áruellátás mind jobb színvonalon valósult meg és területileg is kiegyenlítetté vált.

Nem tudtak számottevő előrelépést elérni a megye ÁFESZ-ei az ipari üzemekről történő közvetlen vásárlás területén. Ennek objektív oka is van, de az egymás közötti együttműködés hiánya is nehezíti a választékbővítést, árrésben is kedvezőbb beszerzést.

A vásárlási körülmények az elmúlt esztendőben számottevően fejlődtek a megyében. Háromezerháromszáz négyzetméterrel bővült az üzletház, ötven szövetkezeti kiskereskedelmi egységet korszerűsítettek. Növekedett az új kiszolgálási formában működő boltok száma is.

A háztáji és kisegítő gazdaságok termelésének tervezésében előbbre léptek a megye ÁFESZ-ei. A felvásárlás növekedése tavaly meghaladta az országos átlagot. A szövetkezetek szervezésében 123 szakszervezetben közel 10 ezer kistermelő működik, s az elmúlt esztendőben több mint 260 millió forint értékű árut adtak át az

ÁFESZ felvásárló telepein. Burgonyából 30, zöldségek-ből 7,7 százalékkal többet értékesítettek a kistermelők. Ugyanakkor figyelmeztető adat, hogy gyümölcsből az előző évinek csak 85 százalékát tudták begyűjteni a felvásárló telepek. Csökkent a toll, a szalás és szemes takarmányok, illetve a gyógy-növények forgalma. A saját hízalás 25 százalékkal viszszaesett, s ez igen kedvezőtlen.

Az ÁFESZ-ek idei feladatai lényegesen nagyobbak az 1981. évinél. Az áruellátás elért színvonalának megtartása, egyes területeken a kínálat javítása politikailag is fontos feladatok. A mérsékelt növekedési lehetőségek mellett most különösen nagy jelentősége van a reális igényfelmérésnek, az áru-kínálat területileg is kiegyensúlyozott megszervezésének.

Elsőrendű fontosságú feladat a megyében a ZÖLDERT felszámolásából adódó készletezési, felvásárlási és ellátási feladatok színvonalas végzése. Tovább kell fejleszteni a kistermeléssel való kapcsolattartást, a közvetlen bolti felvásárlást. Az új helyzetben a termelés szervezése vált az ÁFESZ-ek egyik fontos feladatává.

Ismerjük M...
ténylem husz...
alkalmazkodo...
másikat azok...
haltak meg a...
Apáink, het...
rák—Magyar...
jék el ezt a k...
tek. Erről szöb...

— Testvéreink...
valamilyen meste...
nult, én szobafe...
nanc voltam egy...
nál, aki mellett m...
tuk a szakmát. De...
tanultam, nem...
vart. Eppen tomé...
gazdasági világv...
embereknek nem...
volt lakásukkal t...
kor azt sem tudtá...
a holnap, lesz-e m...
sem. A harminca...
jén nagy munka f...
cenben, nagy é...
központi egyetem...
goztunk mi is m...
inasok, segédtek...
rendetlenkedtünk...
folyosókon, cser...
báltunk a harma...
ról a diszadvárba...
milyen nagyot sz...
Aztán kész lett...
— Tisza István...
el akkor — egye...
gyott a munka...
azért is, mert akk...
élt a mesteremb...
hogy el kell menn...
helyekre is tanul...
felé kacsingattam...
társaim már akk...
ták a székesfőv...
hallottam, milyen...
a munka. Aki j...
került, jökat mo...
akinek nem jut...
kesergett, hogy...
hónapig sem dol...
szé a labkért me...
fizetni kellett a...
és mindez csak...
őszig volt érvény...
koriban a szobá...
többi építőipar...
idénymunkának...
Télen nem dolgo...
szabadságon volta...
sok.

Igy kerültem...
re 1932-től 1936...
csém volt, talált...
szobát a Csenge...
itt laktam, nagy...
embereknél, fenn...
helyemmel télen...
nyit kellett meg...
vasszal, mikor ér...
zajuk. Azzal is...
hogy jó mest...
Amikor megkere...
mondta, jöjtek v...
múlya, akkor má...
tudja mondani, le...
vagy sem. Az ő...
jaként dolgoztam...
lakásokban...

— Ősz felé aztán...
munka a jóindul...
Mesterünk meg...
törzsmunkásainak...
tunk, ami azt je...
lünk fog dolgoz...
szó volt, mert...
előlről kezdeni...
resést. Nem me...
nal hazra, Pest m...
nagyzeném, nek...
a kerti munkában...
volt, bort term...
foglalkoznom ke...
otthon voltam...
ott segítettam...
testvéreimmel egy...

Katonáé négy

Igy ment ez egy...
amíg be nem hí...
nak Vácra egy...
zászlóaljhoz. A...
nem tudtam, hogy...
szer hívnak ma...
nászkodni. A...
már megindult a...
munka is volt bő...
szereles után...
ugyanazt a mu...
amikor a törté...
nem szólt. Mert...
téseket után mindi...
A kerékpáros zá...
lyen nevétségese...
ma már ennek...
nemnek a neve...
nemnem kellett a...

Apáink útja

Ismeryük Moldova hőseit, a magyar apát, aki végigjártotta a magyar történelem huszadik századi részét, köszöntötte a mindenkori bevonulókat, alkalmazkodott minden helyzethez. Csakhogy ez csupán az egyik oldal. A másikat azok a bevonulók képviselik, akik szintén apává lettek — ha nem haltak meg a bevonulás után a háborúban.

Apáink, hetvenesek. Bosznia okkupációjának évében születtek az Osztrák-Magyar Monarchiában. Korosztályuknak volt rá esélye, hogy ne ériék el ezt a korhatárt. Sok mindenben keresztülmentek, amíg felemelkedtek. Erről szól ez a riport, apáink vallomása:

— Testvéreink mindegyike valamilyen mesterséget tanult, én szobafestőnek. Tanonc voltam egy vállalkozónál, aki mellett megtanulhattuk a szakmát. De mikor kitanultam, nem sok munka várt. Eppen tombolt a nagy gazdasági világválság. Az embereknek nem sok kedvük volt lakásukkal törődni, amikor azt sem tudták, mit hoz a holnap, lesz-e munka vagy sem. A harmincas évek elején nagy munka folyt Debrecenben, nagy építkezés: a központi egyetemé. Azon dolgoztunk mi is mesterünkkel, inasok, segítők együtt. Sokat rendeltünk a kongó folyosókon, cserepeket dobáltunk a harmadik emeletről a diszudvarba, élveztük, milyen nagyot szől.

Aztán kész lett az egyetem — Tisza Istvánról nevezték el akkor — egyelőre elfogyott a munka. Ezért, meg azért is, mert akkoriban még élt a mesteremberekben az, hogy el kell menni távolabbi helyekre is tanulni, Budapest felé kacsingattam. Régi inas társaim már akkor megjárták a székesfővárost, tőlük hallottam, milyen ott az élet, a munka. Aki jó mesterhez került, jókat mondott, de akinek nem jutott munka, kesergett, hogy három-négy hónapig sem dolgozott. Persze a lakbért meg a kosztot fizetni kellett akkor is. Na, és mindez csak tavasztól őszig volt érvényes, mert akkoriban a szobafestés és a többi építőipari munka idény munkának számított. Télen nem dolgoztak, fagy-szabadságon voltak a munkások.

Igy kerültem én Budapestre 1932-től 1936-ig. Szerencsém volt, találtam hónapos szobát a Csengery utcában, itt laktam, nagyon kedves emberekkel, fenntartották a helyemet télen is, csak annyit kellett megírnom tavasszal, mikor érkeztem hozzájuk. Azzal is jól jártam, hogy jó mestert kaptam. Amikor megkerestem, azt mondta, jöjtek vissza egy hét múlva, akkor már azt is meg tudja mondani, lesz-e munka vagy sem. Az ő alkalmazottjaként dolgoztam budapesti lakásokban...

Ősz felé aztán elfogyott a munka a jóindulat mellett is. Mesterünk megígérte, jövőre törzsmunkásainak számítottunk, ami azt jelentette, velünk fog dolgozni. Ez nagy szó volt, mert nem kellett előlrol kezdeni a munkakeresést. Nem mentem azonnal haza, Pest mellett élt a nagynéném, neki segítettem a kert munkáiban. Jó dolgom volt, bort termelt, azzal is foglalkoznom kellett. Télen otthon voltam anyáméknál, ott segítettem a ház körül, testvéreimmel együtt.

Katonáéknál négyszer

Igy ment ez egészen addig, amíg be nem hívtak katonának Vácra egy kerékpáros zászlóaljhoz. Akkor még nem tudtam, hogy még négyszer hívnak majd be katonáskodni. A válság után már megindult a fellendülés, munka is volt bőven. A leszerelés után folytattam ugyanazt a munkát, már amikor a történelem közbe nem szólt. Mert a bécsi döntések után mindig behívtak. A kerékpáros zászlóalj (milyen nevésségesen hangzik ma már ennek a fegyvernemnek a neve!) soraiban nemnem kellett a Felvidékre

Nyitrára, Kárpátaljára Munácsra, s küldtem jóvendőbelimnek fényképet Kolozsvárról is. Senki sem gondolt arra, hogy nagy ára lesz még az országyarapításnak.

Negyvenben nősültem meg, Budapestben laktunk, ott dolgoztunk. Kört a háború a Szovjetunióval a következő évben. Magyarországot is hadba lépett már, amikor megszületett az első fiam. Ekkor már többen mondogatták, hogy Hitlernek beletörök ebbe a bicskájába, még olyanok is, akiknek érdekük lett volna, hogy győzzön. Mikor aztán a Városmajorra lehullott az első bomba, megjedték. Mindenki azt mondta, hogy Budapestet szét fogják bombázni a szövetségesek. Háromtagú családommal visszaköltöztünk Debrecenbe. Azt reméltük, talán ezt a várost elkerülik a bombázó kötelékek. A nagy debreceni bombázás után — szinte közben — született meg a lányunk, elhatároztuk, feleségem a két gyerekkel leköltözik Pest környéki szülőfalujába, édesanyjához.

Nekem akkor már nem volt gondom, mit csináljak. Behívtak katonának Török-szentmiklóásra.

Horthy próklamációja Pestben talált, ismerőseimnél. Örültünk, azt hittük, vége van a háborúnak. De aztán

Utazás haza

Hazatérés után a vagongyárban kezdtem dolgozni, de csak 1946-ig, akkor „elfogyott” a munkahely. A pártban ebben az évben léptem be. A villamosvasúthoz kerültem kalauznak, majd kocsivezetőnek. A szakmában akkor nem volt elég munka. Az emberek szegények voltak. Meg valahogy éreztem, nem lesz érdemes maveszeknek lenni. Aki ismerte az ötvenes évek elejét, tudja, nem is volt az. A jó forintnak nagyon örültünk. Harmadik gyermekem, fiam 1946-ban született.

Amikor ott kellett hagyni a kertés házat, bizony rosszabbul ment a sorunk. Az 51-es áremelés után sokkal kevesebbet tudtunk vásárolni, s áru sem nagyon volt a boltokban. Az egy disznó mindig meghízaltuk azért, de annak ki kellett tartania nyárig. Fát is alig lehetett kapni, a szobába nem is fűtöttünk be, csak ünnepeken. Meleg vizes palackokkal melegítettük be az ágyat, de nem volt kutyabajunk sem nekünk, sem a gyerekeknek. Azóta sem tudok túlfűtött szobában aludni. Néha a szükség rávitt: fát vágtam a pällagi erdőben. Mi villamosvezetők megszerveztük. Aki szabadnapos volt, kiment este az erdőbe a pällagi villamossal, kivágta a száknai fát, majd visszafelé egy pillanatra megállt a villamos, és felvette. Ezt csak azért mondom, hogy bizonyítsam, elég nehezen éltünk, soha máskor nem nyúltam ahhoz, ami nem az enyém, de akkor nem volt fa a TÚZÉP-nél egy szála sem.

1955-ben végre lehetőség nyílt, hogy szakmában dolgozhassak. Gyakorolni gyakoroltam én a mesterséget azelőtt is, bevallom őszintén, kontárkodtam, meg a rokonoknak festettem, s magunknak is. Előbb a kátészhez mentem, de az nem tetszett. Egyszer sok munka volt, aztán meg semmi. A fizetés is így váltakozott, s ezt nem bírja el egy háromgyerekes

jött Szálasi... „Mindenki vonuljon be alakulatához, különben felkoncoltatik!” Sokat gondolkodtam, mit tegyek, de nem mertem megkockáztatni a felkoncoltatást. Bevonultam megint, egy ellátó osztaghoz Jó dolgunk volt, nemcsak a többiek, magunkat is elláttuk mindenfelével, még pálinkával is, bőven. Aztán mielőtt a gyűrű bezárult volna, elindult a mi alakulatunk is Nyugat felé. Alig álltunk meg, hamar Hegyeshalomnál voltunk. Itt a németek lefegyverezték a katonákat, nem bíztak már bennünk. Elvették a benzínüket is, meg annyi ételmelet, amennyit tudtak, s a többi vagonostól felgyűjtötták. A sietés nem volt ok nélkül. Alighogy a németek kitétek a lábukat — tisztjeink mentek utánuk — már meg is érkeztek a szovjet csapatok. A tankokban ülők ügyet sem vetettek ránk — civil ruhában voltunk — csak két T-34-es kanyarodott felénk. Egyik felvidéki őrmester megértette magát a harcossal, eloltottuk a tüzet, s megosztottunk a megmaradt ételmen. De az italon is, úgyhogy nem vártuk meg, amíg a szerzsánt kijózanodik, s elmondja, mi a célja velünk, elindultunk most már kelet felé, haza.

család. Aztán a MÁV-kisállomás címfestőt keresett. Négy hónapig tanított egy bácsika erre a mesterségre, aztán a vasútnál azt mondták, nem kell vizsgát tennem, elég, ha el tudják olvasni, amit írok. Így dolgoztam ott egy műhelyben, amikor a pályafenntartáshoz kerültem, ahol nyugdíjig dolgoztam. Közben pártvezetőségi tag lettem az alapszervezetben. Jött 56, nálunk nem volt sztrájk, a vasútnak mennie kellett. Úgy döntöttem, a pártban van a helyem továbbra is, jelentkeztem az MSZMP-be. Vezetőségi tag nem lehettem, mert azt mondták, már a forma kedvéért is legyen most egészen új a vezetőség.

Munkahelyemen megbecsültek, többször voltam kiváló dolgozó. Igaz, szeretek is dolgozni, meg bírom is a munkát, s a betegségek is elkerültek, hál istennek. Hatvanéves koromban — épp tíz éve — nyugdíjba mentem. S ekkor „maszekosodtam meg”. Kiváltottam a nyugdíjas iparendélyt, s lassan megint annyit dolgoztam, mint korábban.

Nyugdíjas fejjel tanultam meg autót vezetni. Nem volt könnyű, elhúztak vagy kétszer vezetésből. A fiam is tanítottak pedig, végül sikerült. Először használtam vettem egy Trabantot. Nem kellett biciklivel cipelni a létrát, meg a vödöröket. Két év múlva kicseréltem egy újra, az van most is. Főleg a munkához használom, ha utazom, ott van a MÁV szabadjegy, olcsóbb, mint a benzin. A múltkor a szervizben nem akarták elhinni, hogy a hároméves autóban még nincs tízezer kilométer. Pedig úgy van. Nemrég színes televíziót vettem, gyönyörű. Mit mondjak? Mindennem megvan, mindent elértem, amit akartam. Még többet is. Mert ugyan honnan tudhattam volna harminckettőben, mi is az a színes televízió?

Göz József

A holdog-dombi repülő

1 Az ólajtó előtt lapos vas hever. Trapéz alakú. Négy helyen is csillag, a forrasztási hegek nikkell acélból, de ha e vasat közlrol jól megnézem, sem közönséges rozsdálló anyagról árulkodik a tyúkok kapirgálása alatt.

Megemelem.

— Még ugyan megvan a súlya! Berki István (a volt gazdálkodó), amint fájó lábával lelépet a létráról, megpihen egy pillanatra. Így hitelesebb a fénykép, amint kifújja magát. Rég járt a kispadláson, de most lehozott egy „másikat”. A „Móra Ferenc”-i iskolák fatáskájához hasonlít, csak hogy ez alumíniumból. A fedele még könnyen hajtogatható.

— Háborús emlék. A Boldog-dombnál leezett repülőgépből való, a tanya mellől.

Akár meg is írhatnám (gyorsan, fél óra alatt), hogy mi is történt ott, de nincs oly távol a Szabadságteleptől Nagycsere.

Menjünk ki autóval. Berkiné (ugyan benne van a korban) nem kéri magát. Azt hiszem, érdekl is az ötlet, a felidézése. A gyaloglás sem riasztja.

No, de kitalálunk-e? Nagycsere és határa a zombék, a homok és a fenyők zeg-zugos világa.

— Arra én is kíváncsi leszek — indítja el a Trabantot a fia, aki tehenet legeltető kamaszodó kölyök volt a nagy ézengéskor. A háború utolsó felvonásakor.

2 — A „panorámás” útról arra térj meg fiam. Ott lesz a legelő, tudod. Aztán a „nyomás”. Az úriházat rég elhagytuk.

Legyalult homokhába ékelődve apró, szegényes porták. Közük azonban fóliapaloták. A villanydrót idáig követi.

— Berátom, mekkora változás!

Kikerülünk egy Mercedes. Virágkereskedőké. Tengernyi bimbó sejjik át a fólia alkonatyban derengő ponyváján. Hangtalan komondor a felvigyázó.

Berkinét a nyugtalanság fogja el.

— Edes istenem, mi változás, mi változás! Szinte ijedt hangon csudálkozik. A kanális gyorsabb folyású. Zavarja a tájékozódásban az a sok erdő. És „lám az ott jó fekete barna föld volt, ma csupa víz és kanálsúroló homok”. A nagy, derék tölgyes sincs meg, amihez a tankokat kötötték a németek lövétekek október 19-én. Visszamorodtak a németek is. Előtte román repülőátadás volt német felségjelű gépekkel. Olyan alacsonyan, hogy az akácok hegyét érintették.

Az emlékezetet azonban egy sűrű fenyves nyugtalanítja. Sietve megyünk föl az oldalán. Szaporán. Egy egész tájat megsemmisíthet elmozdítani. Homokbucka állítja meg.

— Ez nem volt itt — vonná szigorúan kérdőre a pár köbméternyi, talajjegyentés-kor kihagyott homokföldet.

Juhok karámerődjébe, nyári szállásba ütközünk. Akár egy indián vár. Tálkalmány. Berkiné tűnődik. Főleszmlé. Boldog igaztottsággal. „A kis lapos!” Le s fej jár.

— Itt állt a Varga-tanya — mutat északra. — Kissé nyugat felé a Daku, innen délre a Drahosé faszorral együtt. Lentebb a Nénák-tanya meg a Pistai... Ez a kerékagy, hajol le, de csak tekintetével, meg a mienk is lehetett.

— Előbb azt hittem, hogy az ég dörög — katintja el a fényképezőgépet a fia, de hát az emlékezet jobb fényképezőgép! — Még a tehenek is mintha megéreztek volna, sietve legeltek. Apám vetett, kézzel szórta a magot, s hogy hallotta a messi ézengést, azt mondta: „No fiam, hajtsunk be!” En ebből tudtam meg, ebből a nem éppen kivételes kijelentésből, hogy soha nem fogom elfelejteni, a háborúnak az utolsó óráját se. Pedig akkor már november vége volt Debrecen felszabadult.

3 — Úgy látszott, mintha bújna fel erre a „hirtelen” dombra, egyenest neki a repülő.

Berkiné szavai leszánkáznak a „megsúrolt hegyű”, a Boldog nevet viselő magaslatról.

— Hallatszott az a recsegés-ropogás. Közben a többiek köröztek. Várhatták, hogy lesiesik, mert Pest betételénél kaphatott találatot ez a repülő. Csak a háznak tart. A gyerek benn. De ijedtemben már azt se tudtam, benn van-e? Űristen! Mi lesz itt? Alltam, csak néztem. Jött. Egyszer csak megkavardott pillanatra. De nem fordult meg, kicsit megkönyöklött. Letört a fél motorja. Eltért.

A repülő egyik tartozéka az alumínium doboz, a padláson számszámokat tartanak most benne

A tanya mellé húzott le. Szántotta a földet. Összetörve a Drahosék faszorától.

— A pilóta? Vele mi történt?

— Négyen ültek ezen a repülőn, és éppen a pilótát érte el a végzet. Szerencsétlen mutogatta ott nekem, hogy a vállánál bontsam ki.

— Az ejtőernyőt képesolta ki a mama.

— De szaladtak átfele a rendcsináló orosz katonák a szomszéd tanyából, mert ott laktak... Figyeld meg csak fiam. Így jött a repülő! Így!

— A helyszín végleg bizonyítást nyert.

— Azt honnan tudták meg, hogy lelőtték-e a gépet?

— Beszélte mindenki: hogy „Pesten voltak bombázni”. Sőhajította a pilóta is (az a szegény leszjazott), hogy Budapest, Budapest. Ót rögtön székérre tették, s vitték Debrecenbe, de nem maradt meg.

— Apámmal akarták bevitetni, de nem merte. Ha meghal útközben — mint meg is halt —, hogyan számol el vele? — emlékezteti fia az anyját még pontosabban.

4 — Ki vigyázta a repülőt? Csak nagy értékű lehetett, úgy töröten is.

A szóhasználat (vigyázta) megnevezte őket. István megmondja, miért:

— Az első éjszaka még volt is ör, aztán ahogy a rádiót, egy bombát, egy teherautónyi fontosabb alkatrészt a szovjetek kiszereledek, megindult a nép. A zúgás irányába. Még Debrecenből is jöttek.

— Előbb csak bámulták ugye?

— Hozzá se mertek nyúlni. Majd felbátorodtak, megtapogatták. En a forgóúléssel nem tudtam betelni, mások a benzinnel. Te az a repülő úgy ért földet, hogy maradt benne legalább ezer liter benzin. Hordták azt rocskával, kannával, amivel csak felvughták. Tán sőt kevertünk bele és így a lámpa nem robbant föl, világított szépen. Majd megvizsgálták, megvizsgáltuk a tartályok belsejét is. Több rétegű gumivázon borított. Hát a környéken (évekig) gumitalpú bocsorkalpart járt mindenki. A kerékumból csizmatalpart lett. Azt hiszem, apám is összedróttozott egy sarut. Tavaszig mindig akadt, aki szerelte. Kötögtak éjszaka is. Apám nem tudott tőlük aludni. Saroglyának a bordázatot is kireszelték, „valamire jó lesz alapon”. Öszre már mint egy szétvágott lapon, úgy hevert a repülő a laposban.

— A váza fiam, az meg az újjáépítésnek kellett. Egy év múlva a kohónak azt is elvitték.

— Az alkony az erdők felől esti szárnyakat bontogatt. Két foltos fenekű ózpar néz velünk szembé. Nem, nincsenek megriadva. A háború e percekben még velük is kísért.

— Frontátvonuláskor — jut eszébe Istvánnak — még a fácán is eltűnt erről a vidékről.

Szalai Csaba

Ide esett le a bombázó repülőgép. Berki Istvánné szemtanú pontosan emlékszik. Akkor itt nem volt ekkora víz (Fotók: Berki István)

Tavaszi az Újkerthben

Hajdanán még valóban kert volt az Újkert, jó pár éve még szétszórt lakóépületeket talált, ki erre járt — most Debrecen legmodernebb lakótelepe!

Az első lakásokat 1977-ben adták át, jelenleg pedig egy ABC-áruház kivételével befejeződött a lakótelep építése.

A lakótelepen összesen 7524 lakás van. Három 120 személyes bölcsőde, négy 200 személyes óvoda épült a legkisebbeknek, a nagyobb gyerekek három általános iskola 64 tantermében szerezhetik meg az alapismereteket.

Jó a lakótelep egészségügyi alapellátása. A gyógyszerár 700 négyzetméter, az orvosi rendelő (gyermekgyógyászat, általános orvosi ellátás, nőgyógyászat, fogászat kapott itt helyet) több mint ezer négyzetméter alapterületű!

Felépültek a kereskedelmi és szolgáltatóegységek is. Az újkerthi ABC-áruház 980 négyzetméteres, a március 31-én átadott Délibáb áruház, mely nemcsak élelmiszert, iparcikkeket is árusít, 4300 négyzetméteres! A Lublin Étterem és presszó, a nádudvari Vörös Csillag Tsz hús- és csemegeboltjának alapterülete sem sokkal marad alatta az ezer négyzetméternek! A posta több mint 600 négyzetméteres!

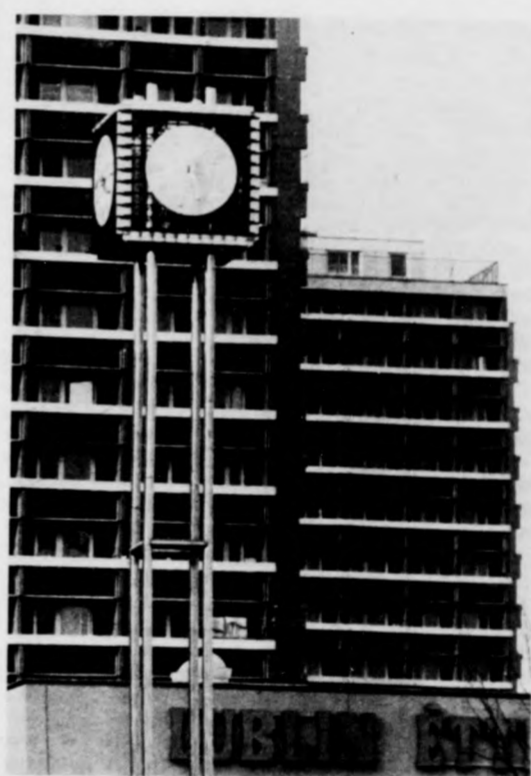
Az önállóan megépített kereskedelmi és szolgáltatóegységeken kívül a magas házak földszintjén összesen kétezer négyzetméter területen további kereskedelmi és szolgáltató létesítmények állnak a lakosság rendelkezésére.

A Bolyai János Általános Művelődési Központban többek között úttörőház, mozi, könyvtár, tanuszoda, tornacsarnok kapott helyet.

A lakótelep nevezetességei közé tartozik a 166 lakásos garzonház is, könyvtárral, klubhelyiséggel.

A számok, adatok után tavaszi sétára invitáljuk az olvasót — tekintsek meg fotóriporterünk kalauzolásával a mai Újkerthet!

(Iklódy János képriportja)

Régóta foglalkoztunk a történelemmel és a közvéleménnyel az volt-e reális lehetőségek, hogy 1944. március 19-én Magyarország függetlenségét a németekkel szemben. Horváthi kísérletével, a német mozgalom több mű is foglalkozott utóbbi években. A befejező szakaszban a németek egyre áttekinthetőbbé válnak.

A tavalyi könyvtárban megjelent meg Simonffy András *Kompország katonai kollázsregénye*. Édesapja, Simonffy János vezérkari őrnagy útját követve írta a 1944. március 19-én délután 6 órában. De voltak olyan katonák, akik vállalni akarták a németekkel való közös életet. A végén a németek megszállta a Tiszánál. De a márciusban megkezdett nem volt rövid életű. A végén a németek elhagyták a várost. A tisztjeinek egy részét megölték. Simonffy János több ízben is megpróbált a németekkel együttműködni. A végén a németek megölték. A végén a németek megölték.

DRÁMA GYORSAS ESEMÉN

Simonffy András lapozva idézi az eseményeket. Mi történt Debrecenben 1944. március 19-én?

— Ha jól emlékszem, március 19-én délután 6 órában, már mindenki a németekkel együttműködött. A németek parancsra szállták a repülőgépeket. Simonffy ismert volt a németekkel. Tulajdonképpen a németek felhívta, hogy támadnak, akkor zúnik. Azt szerette a Tiszánál. Magyar csapatok megvédik a keleti frontot. A szolgálati lehetőséget is addig, amíg a németek felhívta a parancsra. Végül nem dördült a fegyverek, mert a németek sem voltak a két hadtest. Nem vállalta a németek. Rövidesen helyreállították a német parancs: a szövetségeseket barátságosítani.

Az események gyorsasággal perleltek. A VI. hadtest indul Debrecen felé. A csapatok a környékére. És itt történt valamilyen események folytatásáig kinthető.

— Az Aranybikán dultunk el, s megragadtunk a ramarosszigeten a hágó felé. A régi dalán Tarnowban el a hadtest törzsharcok folytak. A harcok után jelentős tábori lapja volt ez? Szatiriku újságnak nevezte karikatúrával. Többjén én rajzoltam emlékszem, 10-12 óráig. Aztán a németek bennünket abbahagyjuk, melesz.

A Kompország a szerző részletek Hadműveleti megjelenés, írásokat és nyílt német részletek a Nagyítóban: „Göbbs dr. a német nagydíjat — melesz.”

TÉRKÉPEK

Régóta foglalkoztatja a történészeket és a magyar közvéleményt az a kérdés, volt-e reális lehetősége annak, hogy 1944. március 19-én Magyarország megvédje függetlenségét a németekkel szemben. Horthy kiugrási kísérletével, az ellenállási mozgalom történetével több mű is foglalkozott az utóbbi években. A háború befejező szakaszának eseményei egyre áttekinthetőbbé válnak.

A tavalyi könyvhéten jelent meg Simonffy András *Kompország katonái* című kollázsregénye. A szerző édesapja, Simonffy-Tóth Ernő vezérkari őrnagy életútját követve ír arról, hogy 1944. március 19-ének drámai óráiban Debrecenben voltak olyan katonák, akik vállalni akarták a harcot. A tényleg ismeretesek, március végén a német hadsereg megszállta a Tiszántúlt, és nem volt katonai ellenállás. De a márciusban Debrecenben megszületett gondolat nem volt rövid életű. A németekkel való szembe fordulás eszméje a VI. hadtest tisztjeinek egy részében tovább élt. Simonffy könyvében több ízben is említi *Várkonyi Károly* debreceni grafikus nevét, aki haditérképészként szolgált Simonffy-Tóth mellett 1944-ben. Tanúja volt a német megszállás elleni tervek megszületésének, később Tarnowban pedig egy különös kiadvány szerkesztésében vett részt, végül pedig ott volt Budapesten azok között a katonák között, akik el akarták kerülni a főváros elpusztítását.

DRÁMAI GYORSASÁGÚ ESEMÉNYEK

Simonffy András könyvét lapozva idézzük fel az eseményeket. Mi is történt Debrecenben 1944. március 19-én?

— Ha jól emlékszem, március 19-e vasárnap volt. Délután már minden összekötés megszűnt a fővárossal, a németek pedig megszállták a repülőteret. Simonffy ismert volt nyílt és határozott németellenességéről. Tulajdonképpen arra szánták fel, ha a németek támadnak, akkor védekezünk. Azt szeretne volna, ha a Tiszántúlon állomásozó magyar csapatok fegyverrel megvédik a keleti országrészt. A szolgálati szabályzat lehetősége is adott volna az önálló cselekvésre, mivel a felsőbb parancsnoksággal az összeköttetés megszűnt. Végül nem dördültek el a fegyverek, mert sem Farkas Ferenc, sem Veress Lajos (a két hadtestparancsnok) nem vállalta a felelőséget. Rövidesen helyreállt az összeköttetés, és megérkezett a parancs: a szövetséges katonákat barátságosan kell fogadni.

Az események drámai gyorsasággal pergettek. Április 10-én a VI. hadtest elindult Debrecenből a frontra. A csapatokat a Tatár-hágó környékére vezényelték. És itt történt valami, ami a Debrecenben lezajlott események folytatásának tekinthető.

— Az Aranybika elől indultunk el, s mentünk Máramaroszigeten át a Tatár-hágó felé. A régi határ túlsó oldalán Tarnowban helyezték el a hadtest törzsét. Véres harcok folytak, a visszavonulás után jelent meg a törzs tábori lapja, a Hadműveleti Nagytű. Hogy mi is volt ez? Szatirikus katonai újságnak nevezném, sok-sok karikatúrával. Ezek legfőbbjét én rajzoltam. Ha jól emlékszem, 10–12 szám jelent meg, aztán figyelmeztettek bennünket, jobb, ha abbahagyjuk, mert nagy baj lesz.

A Kompország katonáiban a szerző részleteket közöl a Hadműveleti Nagytűben megjelent írásokból. Szatirikus hangvétel jellemzi azokat és nyílt németellenesség. Részletek a Hadműveleti Nagytűből:

„Göbbs dr. a kardokkal ékesített I. oszt. Blöffnagydíjat — melyet minden

héten 6 nyert el — e héten a honvéd vezérkar főnökének juttatta.

***
Tiszti étkezési hírszeizmográf:

A front szilárdan áll: Spoida ezredes megszakítás nélkül ékes német nyelven szaval.

Helyi betöréseket elrekesztünk: Spoida ezredes a német nyelvű társalgást figyelemmel hallgatja.

Súlyos elhárítóharcok: A főosztálynál magyarul beszélnek, Spoida ezredes unalmában elalszik...

„A hadihelyzetről riasztó hírek terjedtek el a múlt héten. Most hivatalosan közlik: nem felel meg a valóságnak az, hogy szovjet erők már Sopronnál és Szombat-helynél is átlépték a magyar határt. A harcok mindkét helyen változatlanul osztrák területen folynak. Erélyesen cáfolják azt a hírt is, hogy egyik hadseregünk élére magyar parancsnok kerül. A háború jelenlegi állásában erről szó sem lehet.”

AZ ŐRNAGY KÜLÖNÖS PARANCSA

A körülményeket ismerve félelmetes játéknak tűnik a lap kiadása.

— Az is volt. De amikor beszüntették, mi még folytatni akartuk, meg is rajzoltam az újabb kiadványt, a „Vadító” címlapját, de az események felgyorsultak, s indultunk Budapest felé.

— Október 13-án vezényelték a három hadtestet a fővárosba. Tudták-e arról, hogy Moszkvában már javában folynak a tárgyalások?

— Konkrétumot nem, de anélkül, hogy beszéltünk volna róla, benne volt a levegőben a fegyverszünet lehetősége. Simonffy és környezete már teljesen szembefordult a németekkel, nem voltak illúziók. Suttogtak arról is, hogy nekünk azért kell a fővárosba menni, mert szerepünk lesz ott. Beregszászon hallottuk Horthy szavát, de mire Budapestre értünk, már minden eldőlt. Árpád-sávos tisztek fogadtak, a törzset elválasztották a csapattektől. Minket a Ludovikára vittek, az egészségét szétszórták Pest előtt. Pár nap múlva Sashegyre, a Nintre Dame de Sion Kollégiumba került a parancsnokság. Nagy volt a nyugtalanság, várható volt, hogy rövidesen megindul a Vörös Hadsereg támadása.

— Ekkor különös parancsot kapott Simonffy őrnagytól.

— Azt a feladatot bízta rám, hogy járjam be Budapest védelmi vonalát és a talált védelmi pontokat, erődtéseket rajzoljam be egy 1:25 000 méretarányú katonai térképre. Fel kellett tüntetnem a tankcsapdákat, a tüzérveteket, a csapatok elhelyezését. Térképészimel a parancsot végrehajtottam, és november 12-én este

átadtam a tizenkét darab katonai térképet. Ejjel 6 eltávozott, és pár nap múlva megtudtuk, átrepült az oroszokhoz.

Ma már tudjuk, hogy Simonffy őrnagy kapcsolatban állt az ellenállási mozgalommal és a Magyar Front vezetőivel. Ismeretes romantikus fordulatokban gazdag repülőútja, majd találkozása a Moszkvában tárgyaló magyar fegyverszüneti küldöttség tagjaival. Ő tudott-e az ellenállási mozgalom létezéséről, kutatta-e annak az okát, miért van szüksége Simonffynak a térképekre?

MEGPRÓBÁLTAK TENNI VALAMIT

— Katona voltam, parancsot teljesítettem. Kérdésködni nem lehetett. Azt azonban tudtuk, az ország a pusztulás szélén áll, és aggodunk Budapestért. Úgy gondoltam, a térképeket azért kéri, mert szüksége van azokra a főváros megmentése érdekében. Amikor elváltunk, megállapodtunk, a térképekről nem beszélünk soha. Mi nem tudtuk, hogy van Magyar Front, hogy létezik az ellenállási mozgalom. De egyre több olyan tiszttel volt, aki értelmetlennek látta a további harcot, s próbáltuk megmenteni azt, ami még menthető. Amikor Simonffy eltűnt, egy-két napig nem beszéltek róla, aztán viszont lázasan keresni kezdték. A térképekről nem tudtak. Faggattak engem is, de végül ép bórral megúsztam. Azt hittem, a térképek ügye nem is kerül soha napvilágra. Simonffy András 1978-ban az Új Írásban közölte a repülés című írását, apja igazát keresve, majd később regényében írt róluk.

De mi is lett a Várkonyi által megrajzolt, fontos katonai adatokat tartalmazó térképek sorsa? Simonffy-Tóth Ernő november 13-án Gamászna pusztaán várta a Magyar Front képviselőit egy repülőgéppel. A delegáció késett, neki indulnia kellett. Eljutott Szeged közelében egy kis faluban Malinovszkij marsallhoz, tárgyal vele, majd Kecskemétre vitte a dokumentumokat a Slemén tábornokhoz. De ekkor már eldőlt, hogy Sztálin kérésére ellenére sem tudják a szovjet csapatok menetből elfoglalni a fővárost. A térképeket nem lehetett felhasználni. A magyar ellenállási mozgalom katonai vezérkarát november 22-én letartóztatták, még a reménye is elveszett annak, hogy a körülzárt Budapest belsejéből a magyar egységek fonyosót nyissanak a támadó szovjet erők számára. Várkonyi Károly térképei így végül nem adtak segítséget a főváros megmentésének teréhez, de ez az epizód is újabb bizonyítéka annak, hogy voltak olyan magyar katonák, akik megpróbáltak tenni valamit, hogy megakadályozzák a főváros, az ország teljes pusztulását.

Filep Tibor

RIPORT HELYETT:

A „kuckó” természete

1 Pocsék ez a szováti út. Döcönöi, gödrei néha akkora dobok rajtam, hogy majd elharapom a nyelvem. Ha Földesig végig ilyen lesz, bizony, csak később érek tervezett riportom helyszínéhez, az ottani Általános Művelődési Központhoz. Működés közben kellene bemutatnom az intézményt, ezért jövök szombaton, amikor sejtethetőleg mindenkinek több ideje jut önmaga pallérozására.

Idő — az van is, meghozza igazi tavaszi, szabadba csalogató vidám napsütéssel. Tergethetem a nyakam már a falu szélén: az egyik portán kalákában szorgoskodnak, talán verandát húznak a ház elé, a másikon a kertet készíttik elő; emitt az autóját szereli valaki, amott meg új kerítést vannak a régi helyébe. Földes főterén még bevásárlásból jövet vagy boltba menet öröközheti meg a bármész tekintet a helybelieket. Az étterem előtt kerékpárra akasztott szatyorbán várja sorsát a ebédrevaló, a buszmegállóban meg, nagyobb csomagokban, a városba szakadt gyermekeknek szánt hazai, amely gondos szülői kezekben teszi meg a szokásos hétfői utat.

2 Csak a tanácsháza, a mozi és a templom háromszögében, a két éve átadott, de még mindig vadonatúj külsejű művelődési központ előtt csendes minden. Mégis rosszkor jöttem volna?

3 Ez a felvétel Ványi Lajosnéról és kölcsönzőiről egy hétköznap délután készült

4

hírműszakkör asszonyaival vannak jó kapcsolatban: — Néha összejövünk egy-egy közös vacsorára. Klubestnek hívják vagy minek... Egy birka olyankor megdől, akkor meg mindig jobban csúszik a bor is.

Bojtor Sándor viszi tovább a szót. Kertbarát ő is, de nem hiányoznak az ének-karból sem. Most is azért néztek be, hogy a következő próbát megbeszéljék.

5 Csenki Imre írt a körünknek egy népdalfeldolgozást, ezt tanuljuk Huga Sándor karnagy vezényletével. A májusi zárófoglalkozásra szeretnénk hibátlanul énekelni. A helyi művelődési szakszaksokot könnyű feltérképezni: spontán érdeklődés még nemigen tereli ide a helybelieket, de sok rendezvény van, és ezekre egyre többen eljárnak. A művelődési központba — akartam mondani, de ezt az elnevezést — akárcsak az objektum szót — jöszörel egyszerű sem hallottam.

Lehet, hogy az igazgató szóhasználatában meghonosodott kuckó könnyebben jön a földesiek nyelvére?

6

Kuckó: általános iskola, művelődési ház, sportközpont és könyvtár egyszerre. Az utóbbi gazdája, Ványi Lajosné heti 31 órában 15 ezer jól válogatott kötetet várja a gyerekeket — és a felnőtteket, hiszen az 1980 augusztusában új otthonba költözött községi könyvtár nemcsak nyilvános és közművelődési, hanem az iskoláé is.

— Nehéz elkülöníteni a két funkciót, mert bár a lakosság két délelőttön és minden délután kölcsönzik — mások órarendszerű tanítás folyik az olvasóteremben és a szabadpolcos helyiségben —, az óráközi szünetekben

betétokeket is kiszolgáljuk. A könyvtári órákkal kapcsolatban az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum ide látogató munkatársai gyakran megkérdezték, hogy van-e tekintélyünk? Nos, érdemjegyeket nem osztogatunk, de azt már elértük, hogy többen fordulnak meg a polcos között, többen vettek kézbe könyveket, mint ahányan beiratkoztak. Így az a számadat, hogy kilencszáz olvasónk van — felük iskolás, felük felnőtt — inkább csak tájékoztató jellegű.

Fény derül a könyvek között egy furcsa ellentmondásra is. A tanács közművelődési hálózat tagkönyvtáraként működő földesi egyttal iskolai könyvtár is, de mint ilyen, sokkal rosszabbul van ellátva olvasnivalóval. Amit a Tankönyvellátótól nem tud-

7

Ez a felvétel Ványi Lajosnéról és kölcsönzőiről egy hétköznap délután készült

8

Közös lónak... Nem, még sem állja meg a helyét a mondanás, figyelmeztet végül Krizsán Mihály igazgató, mert bár a könyvtár nem klubkönyvtár, mégis van olvasója este fél kilenckor is, és csak növeli a betétoke számát a rövidesen átadandó zenei részleg. Jól megosztózik az iskola és a „közművelődési szarny” az előtérben is, ahol új kísérlet kezdődik a szabad idő különféle eltöltési lehetőségeit kínálva. A tantesztület, hallom jegyvélő, ugyancsak megtalálta helyét az új modellű földesi kuckóban, valamennyi pedagógus népművelő is, mindnyájan vezetői vagy tagjai valamelyik kiscsoportnak. Nemcsak azt értik el tehát — fejezi be egy szócsevegéssel az igazgató —, hogy mindenki a helyén van, hanem meg is állja a helyét.

Néhány órával később beépül a kuckó, és több mint négyezer földesi előtt Solti Károly lép az Általános Művelődési Központ színpadára. „Messe jártam, máshol is volt jó dolgom... De a szívem csak azt súgja, jobb otthon.”

Az üvegfalon át kiszüremlik a dallam az utcára, amely kihalt, néptelen most is, mint délelőtt. De a kuckó így eszefelé már jobban hasonlít arra, amiért létrehozott.

Juhani Nagy János

Hogyan ünnepeljük Kodályt?

Kodály Zoltán — a zeneszerző, népzeneudós és pedagógus, a huszadik század új magyar zenéjének Bartók Béla mellett korszakalkotó mestere, zenekultúránk megújítója — 1882. december 16-án született Kecskeméten. A művelt világ az idén a centenáriumi megünneplésére, Kodály alkotói és emberi nagysága előtti tiszteletadásra készül.

A megerősítések középpontja természetesen Magyarország, ezen belül Kecskemét. A programozott előkészítésére és kidolgozására emlékbizottság alakult, amelynek elnöke Losonczy Pál, az Elnöki Tanács elnöke. A testület összetétele jelzi, hogy a magyar kormány a legmagasabb szinten kíván védnökséget vállalni az ünnepek fölött. A Kodály Zoltán Emlékbizottság titkársága nyilatkozatban határozta meg a megemlékezések célját és feladatát: „Kodály öröksége felelősséget is jelent számunkra, a kamatoztatás kötelességét. Nemcsak hálával és tisztelettel tartozunk neki, hanem adóssai is vagyunk. Születésének századik évfordulóját akkor ünnepezzük méltó módon, ha hivatásos és öntevékeny muzikusok, énekesek ezrei és tízezei idézik fel alkotásait, ha énekkörök és kóruspróbaok, hazai és külföldi tudósok, ha zenepedagógusok és pedagógusok eszmecseréi nemcsak illusztrálják, hanem cselekvő és mozgósító erővel tanúsítják is, hogy Kodály Zoltán példája, öröksége szocialista társadalmunk kultúrájának eleve ereje. A megemlékezések során formalitásokat mindig

megvető személyisége, az a Kodály Zoltán legyen közöttünk, aki a zenei anyanyelv tudatosításával szolgálta népünk felemelkedését, aki úgy tekintette alapnak a magyar népzene, hogy ismerte és azazal egyenrangúnak tekintette más népek zenéjét. Emlékének akkor adóztatunk kedve-revalóan, ha közös, tartós erőfeszítéssel, cselekvően vállaljuk törekvéseinek megvalósítását: legyen a zene mindenkié!”

Pozsgay Imre művelődési miniszter a közelmúltban a Parlamentben tartott sajtótájékoztatón hangsúlyozta, hogy az ünnepeksorozat tervezésekor figyelembe vették a Bartók-évforduló tanulságait. Kiindulási alapnak azt tekintették, hogy Kodály munkássága széles körben ismert és elismert. Az emlékezés így nem ismeretterjesztés, hanem számvetés lesz; az életmű egységét, belső törvényszerűségeit kell jobban feltárni, bemutatni. A cél nem az érdeklődés felkeltése, hanem kielégítése.

Tekintettel a születésnapjára, illetve Kodály életművének kézenfekvő zenepedagógiai jelentőségére, a centenáriumi lényegileg az 1982/83-as tanévre esik. Ilyenformán a „felfutó ág” 1982 tavaszától kezdődik, középpontjában a Kecskeméten tartott országos érdeklődő rendezvények sorával, amelyhez az ország megyéiben és nagyvárosainban tervezett regionális ünnepek is kapcsolódnak. Szeptemberben indulnak az új ének-zene tagozatok (12) az általános iskolákban. A megemlékezések a születésnap időpontja körül sűrűsöd-

nek: december 16-án kerül sor a Zeneakadémia nagyereményében a központi ünnepekre; ennek kapcsán szoboravatásra, koszorúzásokra, Magyar Történelmi Múzeumban a központi kiállítás megnyitására, operabemutatókra, illetve a vidéki nagyvárosokban a legjelentősebb emlékkoncertekre.

A „lelenő ág” a tanév második felére, 1983 tavaszára esik. Jellemzője, hogy a megemlékezések közművelődési rendezvényei nagyrészt erre az időre csoportosulnak. (Ének-zenei általános iskolák kórusainak országos fesztiválja áprilisban, „In memoriam Kodály Zoltán” kórusműpályázat díjnyertes műveinek bemutatása tavasszal, VI. nemzetközi Kodály Zoltán gyermekkórus fesztivál Komlón júniusban, középiskolai kórusok országos találkozója júliusban.)

Kodály Zoltán életműve természetének megfelelően (a Bartók-évfordulótól bizonyos mértékig eltérően) a közművelődési rendezvények kiterjedtségét mutatja, amelyen belül különös jelentőségű a kórusmozgalom széles körű aktivizálódása, az ifjúság, mindenekelőtt a szakiskolák hallgatóinak cselekvő részvétele; az a tény, hogy a centenáriumi megmozgatja az ország valamennyi iskoláját, közművelődési intézményét. A Magyar Kodály Társaság szerepének megfelelően az egész centenáriumi megünneplésre kiterjedő közművelődési feladatot vállal. A Magyar Rádió és a televízió, valamint a kulturális és napisajtó sokoldalúan és intenzíven járul hozzá Kodály éle-

tének, személyiségének, tudományos, pedagógusi és művészi munkásságának megismertetéséhez.

A program kisebb mértékben, de kielégítő arányban biztosítja Kodály zenepedagógiai, népzene-kutatói, zeneszerzői tevékenységének tudományos megközelítését; a meghirdetett hazai és nemzetközi pályázatok pedig zeneszerzői világunkat is mozgósítják. A megyék és a megyei városok többségében a centenáriumi ünnepek összehangolására operatív bizottságok alakultak, és a tervek is rendkívül bőveket, szerteágazókat (a Hajdú-Bihar megyei bizottság terveiről a Naplóban már beszámoltunk). A Zeneműkiadó kottái, könyvei, valamint a többi kiadó könyvei, a Magyar Hangfelvevő Vállalat Kodály-lemezei azt a célt szolgálják, hogy a zeneszerző, zenetudós és pedagógus-közéleti ember sokoldalú megvilágításával Kodályt a maga teljességében tárják fel, tegyék általánosán még ismertebbé a magyar zeneszerető közönség körében.

Kodályt azonban nemcsak szűkebb hazájában, hanem az egész világon ünneplik. Külföldön a vártnál nagyobb érdeklődés kíséri a centenáriumi: e jelentősebb zenei intézmények és zenekarok hangversenyekkel, kiállításokkal és tudományos ülésekkel emlékeznek a század magyar géniuszára. Kodály Zoltán és a zene révén ebben az évben világszerte sokszor és sok helyütt fogják kiejteni Magyarországot nevét.

T. G.

CSANÁDI IMRE:

EGY MEGRONGÁLT PRÉSHÁZ FALÁRA

Itt állt a front, hónapokig itt zengtek a mezők, ágyúk néztek farkasszemet, halált ökredeztek.

Erőd volt akkor ez a hegy, ukránok fészke volt, lenn meg, a lágy halmok mögül, német fegyver csaholt.

Hej, Pusztá-Laja, — nagyapám még ott cselédkedett; aklaiból a szolga-műt verette a hegyet.

Hová ősz fejjel nagyapám küszködve feljutott, hajlékot rakni, cserepest: a hegy sem hallgatott.

Felelt múlt-rontó útegek szavával szereszett, mélyűt, havas dombhát, orom bongta ítéletét.

Lőrés volt a présház falán e tátongó úreg, Pusztá-Laját figyelte — ma kihült helyén mereng.

Mit látsz, fal odva? mit kutat kihunyt tekinteted? a fűt még mindig? füstöt és sűrűn holttesteket?

Mi néked a kék-fátyulú táj ott távol? temető? — Foltokban a ők elvonul, sóhaj, munkál a föld,

annyi küzdelmes év után sóhaj, munkál a nép, traktor dadog, szagátja föl hörgő csaták helyét.

Kis földek, csip-csup pántlikák egygyé simulnak ott. Simulnátok bár el velük, barázdás homlokok.

Itt — a végre zöldellő vetések, a rügyezni, levelezni, virágzóni akaró akácok, a kéken fénylő, dombalji belvízfolt karéjában — ezen a helyen kilenc cselédlakás állt egykoron. Két négyes lakás, egy tizenkettes, két nyolcas, két hatos — abban laktak a dohánykertészek —, egy ötös — a gazda, a kerékgyártó, a gépész, a kulcsár, a kondás lakóhelye —, s egy nyolcas lakásból lett az intézői ház és az iskola: ahová vagy jártak, vagy sem Gencsy kamarás úr cselédeknek gyerekei. Két család, a juhászoké, kijebb lakott, túl a cselédhányán, a határban. Középen pedig, a hatalmas park közepén ott állt a kastély, ahonnan 1944 októberében vagy még előbb úgy tűntek el a lakók, hogy észre se vették, s hogy a rajtuk levő ruhán kívül jöszereivel semmit sem vittek magukkal.

A cselédházak: hosszú, keskeny építmények, egy-egy családnak egy apró szobával, az egész háznak közös konyhával. Egy ajtón negyven-negyvenöt ember járt ki-be, kerülgetve a kiirthatatlan svábbogarakat, és a tömegtelen gyereket: akik közül a legtöbbet az örökös ajtonyitogatás miatti huzat, a földpadlóból felszivárgó nyirkos hideg; a tüdőgyulladás vitt el néhány napos, hetes vagy hónapos korában. Rengeg kisgyerekek fekszik a közeli temetőben, Gencsy kamarás úr sokezer holdas, szakolykerti birtokán.

A cselédhányán helyén ma is tanya áll, zárt, szabályos alaprajzú település, inkább kis falu, s a lakói is „bennszülöttek” — a tizenöt éve ideköltözött asszonyok úgy hívják: az „idegen”. Az emberek többsége az adonyi térszékben dolgozik, közel van a falu, a munkahely, így hát a tanyán nemcsak a megvénült, hajdani cselédek, a már régen nyugdíjas, s csak a ház körül tenni-venni tudó öregek élnek, hanem sok fiatal is, és velük együtt sok gyerek. A kertekben veteményeznek az asszonyok, s az öregek, Bodogán Mihályt, az amerikai magyart is valahonnan hátulról hívta elő az előbb kutyájának dühös acsarkodása.

Három ismertetőjele van Bodogán Mihálynak: 1928 áprilisában, húsvét másnapján, négy adonyi komájával együtt ő is kitántorgott Amerikába, mert ott remélt pénzt, kenyeret és emberi életet; ő volt a Gencsy-birtokon, a gazdaságban az egyik mezőőr, őrizte tehát az úr vagyonát, a lopkodó falusiak, olykor a kamarás úr saját cselédei elől; ő volt a vidék felszabadulása után nem sokkal a földosztó bizottság elnöke. Okos és ravasz és fikfiks ember, nyolcvankét évesen is vág az esze, mindenre pontosan, dátum szerint emlékszik. Teljes úr a házban: aprócska feleségét úgy rikkantotta elő az imént, hogy a kis öregasszony futva jött a kamrából a tojásokkal, Bodogán Mihály szalonnás rántottát süttet vele, pálinkát hozat és ömlik belőle a szó. Asszonya hangtalanul, nesztelenül járálk körülöttünk, de csak amíg megterít, utána csöndben behuzza maga után az ajtót. Egyetlen mondatot hallottam tőle, egész délelőtt:

— Hoztam egy pohár vizet is...
— Tedd le — mondta neki ura és parancsolója, nem gorombán, dehogyan csak határozottan, mint ahogy — gondolom — egész életében roppant határozottsággal tehetett s mondatot mindent. Ha másmilyen, ha bizonytalankodóbb, nyilván neki sem mer vágni a rettenetes nagy útnak.
— Szegény volt a világi helyzet, fiatal voltam, kellett a pénz. Arattam, kubikoltam, kocsis voltam, a gazdatiszt kocsis és végeztem mindent, amiért pénzt adtak, de nem tették nekem a cselédkedés. Nem a munkálad volt a baj, hanem hogy olyan semmi pénzt kaptunk mindenért. En három évig mezőőr voltam, amíg a kukorica, a krumpli, a dohány kint volt, sem éjjel, sem nappal nem aludhattunk, s alig járt érte valami. A szemem le se hunyhattam, valaki mindig vite volna, ami éppen éret.
— Nemigen kedvelhetők akkoriban...
— Hát nemigen kedveltek. De a kenyérért mindent meg kellett tenni. Persze, azért nem teljesen mindent. En is azért hagytam itt az egészet, mert összecaptam a gazdatiszttal. Két évig a faluban csináltam ezt-azt, s amikor hirdetni kezdtek, hogy Kanadába lehet utazni, összekértem az ezerkét száz pengőt és nekiindultam.
Az útirány: Boráros tér — Antwerpen — Kanada. A cél: farmerkedés. Még meglocsolta, talán, ifjú feleségét, s azon a húsvét másnap hajnalon nekivágott a nagy útnak: egy héttel később már az antwerpeni kikötőben bálulta vagy öt-századmagával, miként nyeli el a hajó a sok nincstelen és

újvilági megváltást remélő magyart, szlovákot, csehet és németet.

— Jaj, de szép út volt. Pedig kód volt a tengeren, percenként dudált a kürt, mert jártak ott a hajók, mint itt az utcán az autók.

Hatnapi utazás után felszállt a kód, s 2 hét múlva előtűnt a szívélyes, vagyonnal kecsegtető Kanada zöld, parti sávja. A többi viszont már nem úgy alakult, ahogyan remélték. Az ország hátulso felében adtak volna földet, de úgy hírtelt, jobb elkerülni azt a vidéket. Bodogán Mihály el is kerülte. Három évig kereste a vagyonnakvalót az ország számos pontján, míg nem az Egyesült Államokból toloncolták haza — hiszen nem oda szölt az útlevele — 1931-ben.

— Hát így volt. Júniusban értem haza, még arattam is. Nem rajta múltott, hogy nem lett belőle első generációs amerikai kivándorló, akinek unokái már nem ismerik a

ladás, a koraszülés, a tejhiány, a fertőző hasmenés. Kettőt nagykorukban temettek, s ez a ház, amit valamelyik negyvenöt után lebontott gazdasági épület jó erős téglából húzta fel, már csak hét gyereknek lehetett az otthona.

— Mondom én magának, azt nem lehet mind elmesélni. Hogy örökké hidegben csomóztuk a dohányt, lilára fagyunk. Száz hold dohányja volt az úrnak, azt mind az itteniek művelték.

Es újra szong a szoba, már követhetetlen, ki mit mond, s a másik miért inti le, hogy miként folytatódna a félszaggott mondat, mit jelent a szó, amelyhez a kivülállóknak nem társul semmiféle emléke, s amikor már valójában teljes a káosz, elkialtja magát a furcsa kalapos bácsi:

— Csak azt mondjátok, ami fáj!
Erre csönd lesz, nagy csönd, mert hogyan lehetne kiválasztani bármit is ebből, hiszen minden fáj.

CS. NAGY IBOLYA

Cselédhány

nagyapa nyelvét, nem tudják pontosan, hol van Magyarországon, s azt végképp nem, merre található a szakolykerti Gencsy-birtok, s azon a kilenc szörnyű cselédlakás.

A kicsi szoba, mint a megbolydult méhkas.
Ahogy a szomszédok meglátták, hogy bejövök az ajtón, apránként szállingózni kezdtek innen-onnan. A testes néni, idős Meszesán Mihály egykori gazdasági dohánykertész komaasszonya, Mihály bácsi három gyermekének keresztanyja, rövid új nyári ruhában szaladt át szemből, a bácsi, furcsa, csöpp kalapban, ki tudja, honnan termett elő, az „idegen” asszonyka meszel és eredetileg borért jött át. Már régen egymás szavába vágva mondják, mondják, inkább kiáltják, csöndben csak Meszesán Mihály van: hihetetlenül világoskék szemével a szájak mozgását figyeli: nagyothall, s elromlott, recseg a kis piros hallókészüléke.
— Nem hiszik, ma már úgysem hihetik, hogy úgy is lehetett élni. Nálam, ha egy hónapig hozzá se nyúlok a lakáshoz, nincs bogár, de akkor hiába takarítottunk, nyüzsgöttek a földön, a bútoron, rámásztak a gyerekre. Az egy fiaztól volt, nem lakás. Negyvenötön főztünk egy konyhában.
— A nagy hasammal mentem hajnalban öntözni a dohányt, de reggel már valami étel kellett, a gyerekek szanaszét, délben ebédőzésre újra haza a földről. Egyik évben születtünk, a másikban temettünk.
— Hogy mit főztem? Máléplülszkat, pergelt káposztát, olajos töltött káposztát, tört krumplit, aztán kezdtek előlőről.
— Reggeltől vajúdtam és sehol semmi. Keresztben feküdt a gyerek, a bába oda keves volt. Végre jött az orvos, rám kötött egy lepedőt, én fontam, én szőttem, erős volt, mint a vas, az egyik végét az uram fogta, a másikat a doktor, összekötötték és kiszorították belőlem a gyereket. Ne jöjjön elő, álomban sem.
— Aztért, akkor is meg lehetett tartani magát az embernek. Valami, kevés, de valami nekem mindig volt. Az én három gyermekem felnőtt, ma is meg tudom mutatni őket.
Ezt a komaasszony mondja, de rosszkor, s rossz helyen. Mert Mihály bácsi végre megszólal:
— Ahol tizenhat gyerek volt, ott nem lehetett megtartani magát az embernek.
Ezt persze tudja a komaasszony is, sőt többet tud: ezen a tanyán senki annyit nem temetett, mint Mihály bácsi és a felesége — akit ugyancsak ők temettek, négy éve, s akinek elárult, dikószert ágyán üldögélt most a hirtelen összeszaladt társaság. Hét gyereket vett el tőlük, alighogy megszültek, a hólyagos himlő, a soha el nem kerülhető tüdőgyul-

Meszesán Mihály soha nem álmodik a dohánytal, pedig egész életében azzal foglalkozott. Úgy megutálta, hogyha mégis felémlene rövid, éjszakai álmaiban, biztos olyasformán tűnne elő, hogy Mihály bácsi valami hatalmas kaszával üti-vágja, pusztítja a leveleket, mert így volna igazságos: ha már a valóságban nem tehetta, amire vágyott. A valóságban dédelgette a dohányt, mert abból kellett pénz, terményt, élelmet varázsolni az örökké fogyatkozóan is nagy családnak. Felesében, azaz majdnem felesében művelték a földet: a termés negyvenkét százaléka illette őket. Azt azonban álmból fölverve is pontosan tudja, ma is, mikor, mit, s hogyan csináltak: tavasztól tavaszig.

Negyvennyolc méter hosszú melegágyban nevelték a palántákat, 5–6 holdra valót, s március 19-re már kelt a mag. Május 10-re megnőtt, akkor kezdünk az ültetéshez. A vizet innen hordtuk ki a földre, én már hajnali kettőkor indultam kifelé, öntözni. Mi csak ketten voltunk, a feleségemmel, s egy hónapig éjjel-nappal ültettünk. Ahogy végeztünk, rá tizenhárom napra már kapálhattuk az elejét. Aratásra bekapáltak, akkor elmentem aratni, hordani, de még be se hordtuk, a feleségem már tetejelt a dohányt, csipegette le a virágokat, azután kétszer kacsozott. Augusztusban kezdődött el törni, szeptember 8-ra végezni kellett, s utána hónapig csomóztuk, szárítottuk, újra csomóztuk. Télen fát vágunk, harmadába, dücsköt ástunk.

A többire csak legyint:
— Ez minden évben így volt, pontosan ugyanígy. Így történt 1944-ben is: őt októberben is a dohánytal foglalkoztak. Amikor a cselédhány utcáin megjelentek a tankok és katonák, a lányok és az asszonyok rémülten elbújtak, ahová lehetett.

Októbertől 1945 tavaszáig egy kisebb szovjet kommandó maradt Adonyban, ők intézték a birtok felosztása körüli teendőket is. Április hetedikén, Bodogán Mihály elnökletével, Meszesán Mihály és még néhány vezető segédletével megkezdtek a földosztást. Az egykori mezőőr úgy ismerte a kamarás úr itteni, 1200 holdas birtokát, mint a tenyerét. Egy pár cseléd — a férj és a feleség — öt holdat kapott, minden gyermek után járt még ehhez további egy-egy hold. Meszesán Mihály nyolc élő gyermekével 13 hold föld tulajdonosa lett.

— Na, én akkor dohányt csak a látszat kedvéért termettem benne, inkább tengerit, árpát, krumplit, búzát, búkköm-, lucernát.
A birtokból kaptak a falusiak, az adonyiak is, maradt va-

lami közös legelő kiosztását.
— Nem félték?
— Miért ne félték? néhány öregebb megícscsak kérme-léd? A rendelet um küldte a pap föl kell darabolni. Bodogán Mihály ja, akkor is sejte szokni, tanulni k-lt is akadt, mir kellett beszélni, járó holdakat, s emberek, akik e maguknak kiszak. A rendelet azt nyolcvan százalé vetőmag, s nem v-állottak, a disznó a jó lovakat elhá fogott, kószáló a-urásági magtárak kisgazdák kiporc szeszdedett néhány denki a vetéshez, megművelték a h-jaával dolgozott m-évig nem kellett. Közben sorra leb- mert szükség ve cselédlakások: a két hatos, az ötös csár, a kondás la- vel, s már negyve lett: közösen, s ú saik földjét.
— 1951–52-ig tek a beszolgáltá- tették ki a beadat- termel a földjén. értett a dohányt nem voltak kedve- S 1961 sem vol- visszakerék a fo- előnyeirel, szükse is lehetett volna- pedig csak hossz- te.
Itt kettévált- Bodogán M- emlékezete szerit- kezette, bár nosz- Mihály, a sovány- zenhárom holdjáv- — En ma beleh- ki, öreg és beteg, már nem kell a fö- 1665 forint nyu- tanyasi embernek- csót, szőlőt anny- adni belőle. A g- Adonyban és a t- munkában. Bod- amikor úgy hitte- lomból, s mert do- Ennyit s nem t- óráit beszélgett- munka. A tanya- dőről belátni az e- is, ami csak az e- szes falaival, köh- rülő cselédeivel, d- zakodóval és haz- színét bolygathat- nelemnyi maradt

MILYEN EZ A VÁROS?

A Debreceni Kör Debrecenről, a debreceniségről szóló vitájának kiindulópontját Mocsár Gábor *Déliabájam városa* című szociográfiája és Végh Antal regénye mellett a különböző folyóiratokban megjelent írások jelentették. A négy felkért előadó, Kiss Tamás, dr. Bényei Miklós, Bakó Endre és Székelyhídi Agoston referátumához kapcsolódva a hozzászólók értékes gondolatokkal és adatokkal egészítették ki a debreceniségről kialakult képün-

ket. Számos olyan hozzászólás hangzott el, amelyek, úgy gondoljuk, nagyobb nyilvánosságot érdemelnek és közérdeklődésre tarthatnak számot. Eppen ezért a Napló szerkesztősége úgy döntött, hogy az elkövetkezendő hetekben szombati számaiban közreadja az elhangzott referátumok és hozzászólások teljes, illetve egyes esetekben rövidített szövegét. Elsőként Kiss Tamás A tegnapi Debrecen című vitaindítóját közöljük.

A tegnapi Debrecen

Azt a feladatot kaptam a Debreceni Körtől, hogy Debrecen közelmúltjáról emlékeztem, Mocsár Gábor új könyve, a *Déliabájam városa* apropóján. Vegyem figyelembe a két világháború közötti irodalom tükrözött városképet, s tegyek hozzá magamtól is valamit. Hogy milyen ez a város? — ennél aligha lehet magasabb és nehezebb kérdést feltenni, épp napjainkban, mikor falvas országból egyszerre városias országgá kezdünk átváltozni. Ismerve Debrecen történetét, efféle törekvés nemigen volt tapasztalható itt az utóbbi időkig. Nőtt ez a város, fejlődött, mint a mező virága a maga belső ereje és törvénye szerint. A régebbi századok építészeti, városképi a gyakorlat, szinte évtizedenként fellobbanó városstílus alakították. Mindig feleledt, újáépült, talán egy kicsit rangosabbá is és nemesebb anyag-

ból: címerébe is így került a poraiból megelevenedő főnixmadár képe. Ahol a gyökerek maradnak, a törzsek, ágak kihajtanak. Debrecen is Debrecen maradt. Ma nagyobb, szinte példátlan ütemű az átfőrdés. Tapasztaljuk azt is, hogy nagyobb veszélyek leselkednek a városra, a városra, az egykori szelidebb tetőüzeknél. A kor áldásos, de egyben felelmetes vívmánya a markoló gép lett, amely tövestől tép pólóhatatlan értékeket a történelmi városképből és gyógyíthatatlan sebeket hagy maga után, ha nem vigyázunk. Az a földmunkagép például Mocsár Gábor könyvének burkolóján a Nagytemplom két tornyára távra karmait, éppen az imént emelt ki egy árkádost, két-szintes copfbarokk kúriát fundamentumostól. A Telekdi-házat még Csokonai is látta.

Mert a lélekszám mennyisége, nagysága még nem tesz várossá. A tisztviselési szükségletek lakossága esetleg még gyermekeiben, unokáiban sem válik városivá. Mert a foglalkozás struktúrája sem tesz azzá. Két dolog feltétlenül szükséges ehhez: az emberi kapcsolatok minősége és egy közös történelmi tudat. A városnak tehát nemcsak népsűrűsége és lélekszáma van, hanem lelke is, valamiféle homogén hagyomány, azonos ösztöne vagy tudata önmagáról. Móríc regényének Híves Zsuzsikája, ez az egyszerű kis sestakerti lány egyszerű megáll a Nagytemplom előtti téren, a nagy házak közt, gyenge hóesésben, és nagy-nagy büszkeséggel támad fel a szívében: „Semmije sincs ebben a városban két tyúktollas párnáján, dunyháján kívül, de azt, hogy ő debreceni, oda nem adná a világ minden kincséért...”

Az lehet véletlen, hogy 1925-ben két író regénye jelent meg Debrecenről: Móríc Pillangója és Oláh Gábor Táltosfiúja, de hogy ez utóbbi regény Ács Zsuzsikájának keblét ugyanaz az érzés feszíti, mint a Híves Zsuzsikáét, az már aligha véletlen. Csak ő műveltebb, okosabb kis belsőcseléd, ő azt is tudja, hogy a vasárnap reggel megszólaló nagyharangot Rákóczi fejedelem öntette Debrecennek az osztrák császártól zsákmányolt ágyúkból. De az élmény ugyanaz. A két városi lány magatartá-

Móríc legkedvesebb regénye

Nem kívánom dramatizálni Debrecenünk jelenét és jövőjét, de aki nem a féltés, a szeretet, a felelősség érzésével nyúl Mocsár könyvéhez, az nem érti meg a könyv célját: megkívánja egy történelmi múlt város, hogy időnként könyv írókék róla, monográfia, szociográfia, akármilyen, de lássa meg benne önmagát. Mocsár Gábornak ez a negyedik könyve a városról, s szinte a legnépszerűbb írói mondanivalóját mondatta el Debrecenről. Szereti, megvédi, harcba száll érte. Boncolgatja a debreceniség lényegét, történelmi zárkötöttségét, gyanakvását, bizalmatlanságát. Végül is arra az álláspontra jut, hogy nincsen debreceniség úgy általában. Mindig akkor volt, ha sarcolták, bántották, s védekeznie kellett.

Költői, tudósai, írói nagyon szerették ezt a várost. Régi nagy professorai egytől egytől hazajöttek, hiába marasztalták őket külföldön. Mindezek persze messze nyúlnak; nekem most az a feladat, hogy a két világháború közötti Debrecen irodalmi tükröképéről szóljak. Szerencsére Mocsár Gábor könyve is érinti ezt a kérdést. Móríc Zsigmondra, Gulyás Pálra, Oláh Gáborra gondolok. Mórícnak regényei, novellái, riportjai vannak Debrecenről. Lelőhely volt neki a város. Ha hajszolt volt, téma kellett, egyszerűen itt termett: kialakította, kiírta magát. Senki se várta, nem háborgatta. Itt írta a Pillangót, legkedvesebb regényét. Maga is eltöprengett

rajta, miért szereti. Hisz ha ideköltözne, éhen halna benne. Ót Budapest tartja el, mégis Debrecen szereti, Budapest pedig ki nem állhatja, az nem érti meg a könyv célját: megkívánja egy történelmi múlt város, hogy időnként könyv írókék róla, monográfia, szociográfia, akármilyen, de lássa meg benne önmagát. Mocsár Gábornak ez a negyedik könyve a városról, s szinte a legnépszerűbb írói mondanivalóját mondatta el Debrecenről. Szereti, megvédi, harcba száll érte. Boncolgatja a debreceniség lényegét, történelmi zárkötöttségét, gyanakvását, bizalmatlanságát. Végül is arra az álláspontra jut, hogy nincsen debreceniség úgy általában. Mindig akkor volt, ha sarcolták, bántották, s védekeznie kellett.

Költői, tudósai, írói nagyon szerették ezt a várost. Régi nagy professorai egytől egytől hazajöttek, hiába marasztalták őket külföldön. Mindezek persze messze nyúlnak; nekem most az a feladat, hogy a két világháború közötti Debrecen irodalmi tükröképéről szóljak. Szerencsére Mocsár Gábor könyve is érinti ezt a kérdést. Móríc Zsigmondra, Gulyás Pálra, Oláh Gáborra gondolok. Mórícnak regényei, novellái, riportjai vannak Debrecenről. Lelőhely volt neki a város. Ha hajszolt volt, téma kellett, egyszerűen itt termett: kialakította, kiírta magát. Senki se várta, nem háborgatta. Itt írta a Pillangót, legkedvesebb regényét. Maga is eltöprengett

Hitves Zsuzsika — Ács Zsuzsika

Innét kezdte érdekelni a város jelene, a húszas-harmincas évek szorító gazdasági-társadalmi problémái. Maga a debreceni ember, a sajátos történelmi képződmény, akit bármire járt a világ, felismert egyetlen mozdulatától. Mert ő a debreceni karaktert csudálatos módon a szegény kétféle emberekben találta fel: a Darabos Jósikában, Híves Zsuzsikában és sestakerti rokonaikban. Két regénye, a Pillangó és a Rokokok egyaránt azt mutatja, hogy a város uraiból már kikopott a régi diplomáciai érzék, azok már maguknak kaparnak, panamáznak. A húszas-harmincas évek gazdasági válsága, nyomorúsága közepette a szegények piacán

jutott észbe, hogy a „debreceni lélek egészen más, mint ahogy az írók beállítási szokták... Modorában ott van annak az ötszáz esztendőnek az ereje, önérzete, amelyet ez a város a nagy bírák vezetés alatt mint egészen önálló ország élt keresztül...” A magyar szalmaláng természetesen vonatkozik a debrecenire — írja máshol — „Debrecen az a magyarság, amely lassan egy, mint a tapió, s tudja, hogy mindennek eljön a maga ideje...”

Lám, ilyen társadalmi mélységekbe nyúl az író a városkarakter keresése közben. Mert a város mint köztudott különös képződmény. Nem csoda, hogy oly sok és egyre több vita folyik róla.

Szilárdan helyén álló tér

Az ő egész költészetét át-szövő Debrecen-kép tanúsága szerint nem volt otthon, nem lett otthon szülővárosában: teremtett hát fölé egy másikat, az Idea-Debrecen. Mikor aztán a negyvenes években Európára rárört a háború pusztító réme, megalkotta magának az apokaliptikus időkben küldetésére ébredő Ó-Debrecen. Mitizálta a történelmet, s megformált belőle egy virtuális képet, egy ellen-Budapestet. Ennek polgáraként szállt korai sírjába Debrecen nagy álmódója, a kor egyik jelentős lírikusa. Egy-szer megajándékozott egyik könyvével, amelybe dedikációként ezt írta: „Kiss Tamásnak, az ősbereceninek — Gulyás Pál, a jöttment”. Úgy érezte, ez az ő helye a korabeli Debrecenben; fanynar, keserű helyzetérés — mert hisz ő éppúgy nem volt „jöttment”, ahogy én nem voltam „ősbereceni”.

Ötven esztendeje kerültem Debrecenbe, az akkor frissen megnyílt nagyerdei központi egyetem egyik első beiratkozott hallgatójaként. Hogy milyen volt akkor a város? Számomra eleven volt és lüktető, természeti adottságival, technikai felszereltségével egyaránt városias. A város szívében éltem. Még új volt a tornyos püspöki palota, a Déri Múzeum nemrégiben nyílt meg, talpazatukon méltósággal nyúltak el Medgyessy még sárgán csillogó géniusz-szobrai. Előző évben adták át rendeltetésének az új postapalotát. A Nemzeti Bank épülete éppen befejezés előtt állott... Elmondhatom, hogy az egykori mocsaras füveskert helyén én egy új, pompás, ma is szilárdan helyén álló tér születésének tanúja voltam. A Nagyerdő virult, öreg tölgyei alatt akkoriban bővítették ki a

fürdőt új úszómedencével. Befejeztek a mélyfúrások, amik 69 fokos vizet löveltek a strand medencébe. A csónakázótó is akkor épült, és mindjárt mellette (1934-ben) az imponáns sporttelep, a stadion. Ha a cseperedő jegegyesnyoron végignézt a szem, már ott állott az út végén a szintén frissen megépült, lilán csillogó Krematórium. A bérpaloták egész sora épült ekkoriban, s a várost járó, városvalasztó fiatal léleknek élmény volt ez a csendesebb ritmusú építkezés. Elég arra, hogy megszeresse, s egyike-másika egy életre otthonul, házájaul fogadja. Mert vonzó ez a város, akik innét elkerültek, nosztalgiaival gondolkodnak rá vissza, debreceni körmök alakítanak, összejönnek emlékeznek rá. Szeretik Debrecen. Akkoriban 118 ezer lakosa volt, és ez az ágában sem volt két-három-százéves metropolissá lenni.

Ehhez képest kulturális szellemi ellátottsága is korszerűnek mutatkozott. Volt kisebb-olvasó-, közepes és nagyméretű könyvtára, történelmi bibliotékája. Erdei parkja, strandja, sportpályája látogatott otthona volt a fiataloknak. Pusztító, romboló ösztönök kiélésének akkor még nyoma sem volt. Debrecen még nyáron se hagyta tétlenségben a műveltség, kapcsolatokra, tudományos értesülésekre vágyó ifjait, felhőit: ekkor szerveződött a híres nyári egyetem. Lendületes első éveit élte a nyitott szellemű, progresszív irányzatú Ady Társaság, amely művészeti ágakat egyesített. Kiállításai, ülései, matinéi, estjei olyanok voltak az irodalmat, művészetet szerető embereknek, mint valami oxigénsátor.

Kiss Tamás

lami közös legelőnek, s 1946-ra teljesen befejezték a föld kiosztását.

— Nem félték?
— Miért nem féltünk volna? Nem mindenki, de sokan. Volt néhány öregebb ember, aki két-három év múlva jött, hogy mégiscsak kérne néhány holdat. Miért nem félt volna egy cseléd? A rendelet nyugtatta meg az embereket: a miniszterium küldte a papírt, ő hozta a törvényt, hogy a birtokoktól kell darabolni, tehát nem önszántukból nyúltak hozzá.

Bodogán Mihály — közben itt termett ő is — pontosan tudja, akkor is sejtette, másokkal együtt, hogy a szabadságot is szokni, tanulni kell, s az sem egy napról a másikkra. Itt is akadt, mint annyi más helyen az országban, akit rá kellett beszélni, hogy kérjen, igényeljen, fogadja el a neki járó holdakat, s itt is kellett a Csókos-Cuha András-féle emberek, akik esküvel fogadták, hogy az uraság földéből maguknak kiszakított részt többé vissza nem adják.

A rendelet azt is kimondta: a föld legalább hetvenöt-nyolcvan százalékát be kell vetni. De mivel? Nem volt elég vetőmag, s nem volt állat. A birtok istállóit jóformán üresen állottak, a disznók mellett a teheneket is felélte a katonaság, a jó lovakat elhajtották, a szédelő, csontsovány, itt-ott elfogott, kószáló állatokkal alig lehetett valamit kezdeni. Az urasági magtárakból szerzett maggal, a valamivel tehetősebb kiscsapatok kiporciózott vetőmagjával, a nagy nehezen összeszedett néhány igavonóval mégiscsak hozzákezdtek mindenki a vetéshez, és nem hetvenöt, de kilencven százalékban megművelték a határt. Két évvel később már a saját állatjával dolgoztak mindenki. Az állami juttatások után három évig nem kellett törlesztést, s nem kellett adót sem fizetni. Közben sorra lebontották a hatalmas gazdasági épületeket. Mert szükség volt a háznakvalóra. Nemsokára eltűntek a cselédlakások: a két négyes, a tizenkettes, a két nyolcas, a két hatos, az ötös: a gazda, a kerékgyártó, a gépész, a kulcsár, a kondás lakása. Meszesán Mihály is költözött az övéivel, s már negyvenötben földműveléssel kezdte az alapítást: lett: közösen, s úgy könnyebben művelték a maguk s a társaik földjét.

— 1951—52-ig hagytak rugódozni bennünket. Akkor jöttek a beszolgáltatások, a fejadak. A holdak száma után vették ki a beadandó mennyiséget, de azt nem nézték, ki mit termel a földjén. Volt, akinek dohányt kellett beadni, de nem értett a dohányhoz, nem is foglalkozott vele. Azok megint nem voltak kedves idők.

S 1961 sem volt az: az alighogy földhöz jutott cselédektől visszakérték a földet. A termelőszövetkezeti földművelés előnyeiről, szükségességéről elméleti okfejtésekkel hogyan is lehetett volna igazán meggyőzni bárkit: az eredmények pedig csak hosszú évekkel később jelentkeztek országsszerte.

Itt kettévált Meszesán Mihály és az amerikai magyar, Bodogán Mihály, a két földosztó útja. Az utóbbi, s emlékezete szerint még 170 gazda, nem lépett be a szövetkezetbe, bár noszogatták, nógatták, így is, úgy is. Meszesán Mihály, a sovány, kék szemű dohánykertész vitte a maga tizenhárom holdját.

— Én ma belehalnék, ha itt lenne az a rengeteg föld. Senki, öreg és beteg, nem tudna mit kezdeni vele. A fiataloknak már nem kell a föld.

1665 forint nyugdíja van, ami nem sok, de egyedül élő, tanyasi embernek elég. Baromfit nevel, zöldséget, gyümölcsöt, szőlőt annyit, amennyire szüksége van, sőt el is tud adni belőle. A gyerekei közül néhány a közelében lakik, Adonyban és a tanyán, ők segítenek a szőlőben, a kerti munkákban. Bodogán Mihály ma is gazdálkodik, tévedtem, amikor úgy hittem, csak a veteményekkel pepecselget, unalomból, s mert dolgozni mindig kell valaminek.

Ennyit s nem többet engedhettek meg maguknak: néhány órát beszélgettünk, ezalatt megvárta valamennyiüket a munka. A tanya szép, napfényes, tavaszodó, s a kis emlékezőről belátni az egészet: a mostanit, az újat, meg a hajdanit is, ami csak az emlékezetben él már: svábbogaraival, penészes falaival, köhögő, haldokló csecsemőivel, lopni kényeszerülő cselédeivel, dohányossal kirakott pajtáival, kivándorló bizakodóival és hazatért csalódottaival. Csak az emlékek felszínét bolygathattuk meg ennyi idő alatt; a mélyben történelmi maradt még belőlük.

hasmenés. Kettőt valamelyik negy-erős téglából húz-otthona.
et mind elmesélni.
ányt, lilára fagy-
t mind az itteniek
en, ki mit mond, s
atódna a félbeha-
z a kívülállónak
már valóban tel-
s bácsi:

yan lehetne kivá-

a dohányjal, pe-
t. Úgy megutálta,
álmaiban, biztos
valami hatalmas
mert így volna
te, amire vágyott.
bból kellett pénz,
gyatkozóan is nagy
sben műveltek a
te őket. Azt azon-
ma is, mikor, mit,

gyban neveltük a
19-re már kelt a
k az ültetéshez.
ajnali kettőkor in-
tunk, a feleségem
lejét. Aratásra be-
ni, de még be se
nyt, csipegette le
szustusban kezd-
ett, s utána hóna-
k. Télen fát vág-

zovjet kommandó
tok felosztása kö-
án Mihály elnök-
zető segédletével
ör úgy ismerte a
nt a tenyerét. Egy
t kapott, minden
egy hold. Mesze-
föld tulajdonosa

kedvéért termel-
plít, búzát, búk-
ak is, maradt va-

TAVASZKÖSZÖNTŐ

Ami a múlt idők kódébe vész, az már történelem. De lehet történelem a saját életünk? Amit megértünk, ha megöly messze is van, a miénk! De hát kell a tengeri szenvedés-tragédia személyes élménynek? Az egyedi emlékezet közösségivé váltja a sorscsapások útseit, és visszaadja azt a sorsnak. A sors meg történelemmá avatja, bármilyen közel is van. Az idő nem csak múlt, az idő relatív is. Messze van, amire nem akartunk emlékezni, és közel, ami kitörülhetetlen mélységgel bennünk van, mert az élet belénk égette.

Ha egy írás egy mondatában ma azt mondom: *Battonya*, akkor valahol az írás egy más, egy végső szögletében felbukkan majd egy másik helységnevét is: *Nemesmedves*.

És ami közte van, az a Vörös Hadsereg útja. Ez ma már a történelmi tudat része. A gyerekek iskolában megtanulták, nem gondol nekik, hogy ott ahol élnek, azon a településen, miért hívnak egy utcát úgy: Vörös Hadsereg útja. Mert azt hiszem, nincs Magyarországon helység, ahol ne lenne ilyen nevű utca, annak a féltéves harci időszak emlékére, mely a 20. század nagy háborúján belül hazánk felszabadításáért folyt Battonyától Nemesmedvesig.

De volt idő — 37 éve már — amikor ezeket az utcákat elkeresztelték. Ahogy *Erdei Ferenc* írja szülőházának utcajáról a *Város és vidék* című művében: „Az Arad felé vezető hosszú és széles utca elején áll a ház. Az út, amely előtte elvezet, a *Szeged—Arad közötti országút, a hadak útja is. Dózsa György seregei jártak itt nagyon régen, 1849-ben vasasnémetek vonultak itt Világos felé, és vissza onnan; 1919-ben a magyar vöröshadsereg egy-egy, majd jöttek be a felszabadító szovjet csapatok, azóta a Vörös Hadsereg útja az utca neve.* Akkor, ott az ország romokban állt. Milyen közhely így leírva ez a mondat, és hiába érzem torokban annyi kortársammal a száraz, öreg malterpor fojtást, hiába esem el éjszakai emlékezőálmaiban a romok tégláin, a közhely, az elkopott mondat és jelző az írásban az, ami! Az emlékező semmiféle mondat.

igézete nem tudhatja hitelesíteni. Füst, láng, korom, fagy, hideg hullá, feketébe alvadt vér, tárgyá vált ember tetem. Félelem nélküli gyermek-rácsodálkozás a leomló házra, a széteső életre.

Azt mondják, a háború veszélye akkor lép be a népek életébe fokozatosan, ha már meghalni készülnek azok a nemzedékek, amelyeknek még élő személyes élményük van az előző háborúról. Nem tudom, hogy így van-e. A helyi, lokális háborúk sora azóta is pettyezi földgolyónk történetét, amióta az a második nagy 20. századi háború véget ért. De hogy mi a háború? — ezt megközelítő, érzékletes pontossággal a mai tizenéveseknek továbbadni nem tudom, ez bizonyosság. Talán a félelemről kellene beszélni, a létbizonytalanságról, a törvénytől való törvénytelenességről. A kiszolgáltatottságról, talán erről kéne beszélni. Vagy arról, hogy 1944-ben alighanem történelme legmélyebb síkjára ereszkedett le ismét ez a nép. És a tárdulás, a török véz kollektív-tömegszállítású emlékezőmennyét kellene arról az évről utódaink tudatába beltani.

A háború vége az akkor azt megelőző fantasztikus élmény volt. Egyszerűen maga a döbbenet, nem lehetett nem észrevenni. Csend lett. A kora tavaszi napsütésben nem szólt ágyúdörgés. Sem tompán messziről, sem dübörögve közelről. Nem vijjogott becsapódó lövedék, nem sivitott fejük körül puskagolyó. És immáron haszontalan, üres pincehelyiséggé vált téli otthonunk, a légópince. Döbbenetes testi-lelki élményé vált a „valami véget ért”, a „valami újra kezdődhet”. Élni lehet. Élni kell. És tétován, lassan meg is indult a munka, és soha azóta nem éreztem olyan természetes, atomfizikus erővel, hogy az emberi tevékenység, a munka azonos az élettel. Hány év is telt el azóta? — Harminché! Egy emberöltő, nemzedékek nőttek fel, és legyintenek türelmetlenül, ha megindul a visszaemlékezések árja. Pedig ami azután jött, az is történelem ma már, s méghozzá kicsoda történelem!

K. S.

ÉRTSÜNK SZÓT!

„Zakó” szavunk a sportsargonban

A ma szélteben ismert zakó szavunk alig százéves. Első előfordulása — a történeti-etimológiai szótár szerint — 1881-ből való. Európai vándorszóként a németből került hozzánk, de végső forrása valószínűleg az angol *sack* (coat) kifejezés, amely „bő hátú zsákkabát” jelentést hordozott.

Megyei lapunk egyik tavaly őszi számában beszámolt olvastunk a sportrovat munkatársa tollából ilyen címmel: „Sallai a svájci öltözébe”. Alcím: „Zakó nélkül három meccsen”. Az írás arról szólt, hogy — a kedvezőtlen kilátások ellenére — az akkor Budapest szerezplő debreceni együttesek nem szenvedtek vereséget, s ráadásul az éppen akkor lebonyolított labdarúgó világbajnoki selejtezőn a magyarok legyőzték a svájciakat. „Három zakó, s ráadásul este csontfagyás — kommentálta egy ismerősöm szerdai budapesti kiruccanását” — olvastam ismét a című irt szót. Végül harmadszor meg is magyarázta a cikkíró: „A vereség (sportsargonban: zakó) egyik esetben sem lett volna meglepetés.”

Ebben a jelentésben nemcsak hogy nem hallottam, hanem még csak nem is olvastam zakó szavunkat. Hogyan juthatott ilyen értelméhez? — Ismerve a sportsargon és a vele sokszor közeli kapcsolatban levő tolvajnyelv szókincsét, kikövetkeztethetjük, hogy a zakó ebben az esetben a ruha szinonimája, kicsinyítő, kedveskedő változata. Hasonló kedveltség alapján születnek az olyan sorozatok, mint például a cipő neveket használatos *surranó, topogó, tipegő*, vagy a lányok megnevezésére szolgáló rengeteg ifjúsági és jassnyelvi kifejezés: *putyka, liba, csirke, jérce, pipi stb.*

A ruha már régi, ismert eleme a tolvajnyelvnek. Az 1900-ban megjelent Jenő-Vető-féle tolvajnyelvi szótár igeeként ismeri, és cigány nyelvi eredetűnek nevezi a *ruhizni* „verekedni, elverni” szót. Kabdebó Oszkár 1917-es pesti jassz-szótára külön címszóként veszi fel a *ruhi* és a *ruha* kifejezéseket, egyaránt „verés” jelentésben. Szerepel itt a *ruhagyár* továbbfejlesztett forma is „csata” értelmében.

Hétköznapi értelmében „szótárunk természetesen szintén ismeri a ruha argóbeli „verés, ütlegelés), vereség, kikapás” jelentését. Ilyen példamondatokat olvashatunk rá: „Jön a mérkőzés, nagy ruha lesz.” „Vigyázz magadra, mert mindjárt ruhát kapsz!”

Aki ruhát kap, azt felruhazzák vagy megruhazzák. Ezt a szót a nagy értelmező szótár még nem veszi fel, de a kézi változatában már megtalálhatjuk. Jelzete már nem is argó, csak „bizalmas”: *megruház* „megver, elpáhol”. Valóban elég közkeletű szó, hallhatjuk fiataljaink közt naponta.

Összefoglalva azt mondhatjuk: a sportnyelvi „vereség” jelentésű *zakó* szavunknak a tolvajnyelvi *ruha* „verés, ütlegelés; vereség” kifejezés volt az anyja, és a tolvajnyelvel érintkező, kereszteződő ifjúsági és sportsargon az apja. Nem valami előkelő származás, az bizonyos. De egy korszak kutyája is lehet kedves, okos, hasznos. Erdeme a humora, meg az, hogy legalább nem durva, trágár.

Mert sajnos, az ifjúsági nyelv is, meg a sportsargonok is nagyon sokszor a tolvajnyelv legközségesebb, obszcén szavait veszik át. Azokkal pedig együtt jár egy magatartásforma, viselkedésmód, másokhoz fűződő viszonyfajta is, ami a legkevésbé sem kívánatos emberi kapcsolatainkban.

Akadnak még neves személyiségek is, akik az argó találó, ötletes, humoros kifejezései kedvéért szélesre tárják a kaput minden ilyen kifejezés előtt. Magunk inkább Kazinczy klasszikus epigrammáját alkalmazzunk rájuk: „Tübbe felét... Újra felét... Harmadikat még...”

Sebestyén Árpád

MÁTYÁS FERENC:

MAKACS HAJLAM

Hányan mentettük népünket Mohács óta, s mentjük százaskodással manapság is, ó, balga költők, spártai jelleműek, kik hadsereggé növekedtünk a felkorbácsolt időben, — s nézd a térképet, véletlen csupán, hogy fejednen lángot nem vet a zöld babérkoszorú. S mégis, a rímekbe szedett istentelen imák, szent káromkodások láthatatlan ereje több volt a hasztalan elfolyt vérnél, — a szellem lázadása, e makacs hajlam tett valamit e rokontalan kis nyelven azért, hogy mégis él a magyar, testvéri szövetségben a józan népek közösségében.

Virilisták

Itthon vagyok Debrecenben és beszélgetek apámmal. Mondom neki, hogy változik a világ, idestova még Püspökudányból is város lehet. Talán nincs is messze, hogy megkapja a városi címet. Azért emlegetem apámnak *Ladányt*, mert jól ismeri a települést, jobban mondva, jól ismerte a régi. A régi nagy vasutasfalut. Sok emléke fűződik hozzá. Igazság szerint nem valami becses emlékek.

Elgondolkodik, aztán bólint csak beleegyezően:

— Most már az is meglehet, hogy *Ladány* város lesz. Hanem, idehallgass! Valamikor Hajdúhadház is város volt. Nem sokáig, igaz, de város volt. Csak visszaadta a címet...

Legyintek, hogy régen lehetett, talán a múlt században, vagy még előbb. Biztosan mezőváros volt, mint annyi más mai falu.

Apám azonban tiltakozik: — Nem úgy van! Ez már azóta volt, hogy én megvakartam. Hadház igenis megkapta a városi rangot, aztán visszamondta, mert nem birta a költségeket. Például, a faluban előbb csak csendőrség volt. Hogy város lett, jött, hogy rendőrséget is kell állítani. De ezt már a lakosoknak kellett fizetni.

A történetnek valami legendaizét érzem. Később aztán dr. Kolozsvári Lajos, a megyei közigazgatás országos tekintélyű dönyjével találkozom, s mit ad isten, eszembe jut Hadház. Mondom is mindjárt, ahogyan apámtól hallottam, s kérdem, hogy van-e a dolognak valami nyoma a megyei közigazgatás történetében. A válasz pedig — meglepetésemre — hogy „van bizony!”

Hajdúhadház csakugyan város volt úgy jó ötven éve — hangzik a magyarázat. — A pontosabb adatokat, persze, meg kellene nézni. Emlékezetem szerint egy esztendőig tartott a városi rang. A dolog megértéséhez mindenképp a korabeli adórendszert kell ismerni. Abban az időben az államapparátus működésének költségeit az úgynevezett községi, illetve városi pótdadókól kellett fedezni. Az állampolgár fizette az adóját, s fizette a külön pótdadót, ami az eredetileg kirótt adó bizonyos százaléka volt. Elég az hozzá, hogy Hajdúhadházon a városi pótdadókól kellett fizetni a pótdadók jóval száz százalék fölül emelkedtek. Talán országosan is legmagasabbra. Így aztán a jó hadházi virilisták gyorsan visszakérték a községi státust.

Bólgatok nagy értelmesen, hogy most már minden világos. Restellem szíves tájékoztatónak bevallani, hogy nemcsak a régi adórendszert illetően hiányosak az ismereteim, de azt is inkább csak sejtem, mintsem tudom, hogy kik voltak azok a bizonyos virilisták. Szótárból pontosítottam aztán, hogy a legtöbb adót fizető — tehát legzadagabb — polgárok voltak, akik ilyenformán egyszerűsége a községi, illetve városi képviselőtestületek, törvényhatósági bizottságok tagjai. Hiába, hogy fél évszázad nem túl nagy idő... Ami annak előtte volt, történt,

már nekünk, vagyis a mai középkoriaknak is régmúlt. Annyit vátozott azóta a világ, idestova még Püspökudányból is város lehet. Merő képtelenség például, hogy az Elnöki Tanács városi rangra emel településeket — mint volt néhány éve, hogy egyszerre kilencet —, s ezek közül csak egy is belebukjék a városiságba. Több mint 40 új várost számlálunk 1950 óta, s még nem akadt köztük, amelyik visszakérte volna a korábbi községi státusát. És ilyen a jövőben sem lesz. Megfordultam idők során több új városunkban. Kevés kellemesebb újságit megbitátoztam volt mindeddig, mint ezek a „városi portok”. Lejegyezni alig győztem olykor — írásban visszaadni később még kevésbé —, hogy itt vagy ott mi mindennel fejlődtek, gyarapodtak az utóbbi évtizedekben.

Elgondolkodva a régi hadházi példán, könnyű megmondani, mi az, ami visszajár fordult azóta. Tegyük csak az egyik legényesebbet. Nincs előzetesen adományozott városi cím, hogy majdan főjön az új város a saját leiben — boldoguljon, ha tud. Meg kell lenniük a városi nyilatvánis szigorúan előírt feltételeinek. Tegyük hozzá: amelyek javarészt nem a helyiek erőfeszítéseiből teremthetnek. Nagyon nagy megyei, végső soron állami erők akkumulálódnak egy-egy városiasodó nagyközségben.

Mindezzel pedig csak azt akarom mondani, hogy új városainknak mostani — a régiekéhez hasonló — hétköznapi nyugalma teljesen érthető. Rájuk nem ró nehéz, külön terheket a városi cím, mint láttuk volt az elmúlt időkben. A kérdés, ami inkább el-gondolkoztató, hogy mégis milyen állampolgári kötelezettségeket jelent manapság a városi rang. Pontosabban: jelent-e egyáltalán kötelezettségeket?

A társadalmi munkát hallottam már emlegetni, hogy ez egyfajta kötelezettség. Óvatosan szokták ezt emlegetni, mert a társadalmi munka önkéntes elhatározás kérdése. Nem róhatja ki hivatal, mint hajdan a pótdadók. Mégis... Nézzük csak Berettyóújfalunak mint a megye legfiatalabb városának esetét. Jóllehet a korábbi központi támogatáshoz, az iparteleptérségi költségekhez képest nem látszik valami túlzottan nagyoknak a lakossági társadalmi munka értéke. Am, ha nincs...? Vajon megvolna-e, meglehetne-e már most, minthogy megvan évek óta — a városi cím? Nem valószínű. Hovatovább abban is egészen biztosak lehetünk, hogy *Ladány* városiasodása sem kevésbé múlik lakói közérdekű öntevékeny munkáján.

Manapság tehát a társadalmi munkát tekinthetjük valamiféle községi, városi „pótdadónak”, hogy a hajdani hadházi esetre utaljak. Igaz, ezt nem követik a tanácsok, szervezik inkább. Értéke, mértéke pedig? Egyéni... Vagyis: kinek-kinek jó lelkiismerete szerint kell kiróni — saját magára. Léven ma a többség — közvetve vagy közvetlenül — virilista...!

D. Kiss János

Akik átölték várakozás után azok egész életükben emlékeznek örökre, amely a óvóhelyekről a taloknak szerencsésnek a háború ugyan, de korán

Tóth Ida (III) rintem április évek múltával nem fakult meg sem, ha az úr nek érdekébe megtesznek. Az előadott és unal hallgatott, mar ságú ünnepi besz dolok itt. Legalá lai ünnepekkel adásul ezek a sz re visszamenőle első korunkot halljuk.

Baranyi Anta Csak úgy tűnik, nehéz egy esemé újra másként be hallunk kilencet —, s úgy gond dent tudunk valóságban ne igazán az esemé Nagy János — Szerintem nem módon kellene megemlékezést. ményyszerűbbé ha építenének a vitására; vetera nének meg, elv velük, részt ve szorúzóskoron st működik a KIS san nem szokva neplés.

A diákok sze békeünneplő sze emlékezés vágyá gati. Ha élmény borúról, az iskol ből megismerték ben előrehaladv (századunkban v a világ úra és talmi. Azonban tási kísérlet” ne földről, hanem hadat földön, v

Biztató, hogy ború engesztelhe ifjúság. Bárcsak

FILMNAPLÓ

A hangulatok filmje

Megkoptat bútorok, málló vakolatú falak, fehérségüket rég elvesztett ajtó, lezárt szobák között éli sivar mindennapjait egy öregember Kézdi Kovács Zsolt „A remény joga” című filmjében. Egyetlen öröme a fölfiában található piros tulipánok gondozása — csekélyke öröm, mégis akad valaki, aki még ezt is irigyli tőle. S az irigység eredményeként piros vércsepphez hasonlóan hevernek a tönkretett virágok a hóval fedett kertben — a film alaphangjának kezdeti kialakításában jelentős szerepet játszik ez az emlékező kép, hatására lírai, nosztalgikus légkör lengi körül a nézőt, de mindebbe együttal belehasít valami fájdalom, valami fenyegető érzés is, ami végig hatással van az események szemléltetésére. Az egész film hangulatát eleve meghatározza, hogy egy-két jelenet kivételével szinte az egész cselekmény egyetlen házban, egy budai villalakkásban játszódik le. Jól megfigyelhető a bevezető képsorokon a rendezőnek az a tudatos törekvése, hogy nézőit szinte kézen fogva vezesse végig filmjének színterén: az operatőr, Zsombolyai János kamerájával körbejárja a villát, valóságos elgázosított bennünk egy állandóságot sugalló, vészjósló környezeten. A szobákban már csak botladozva haladhat előre a szemlélő, továbbjutást erősen nehezíti a mindent elborító éji sötétség. A lakásban uralkodó

csöndbe és nyugalomba tör be a külvilág megmagyarázhatatlan zaja s a telefoncsörgés — ezzel az ellenpontozó technikával utal a rendező a látszat és a valóság éles ellentétére.

A kezdeti nyomozásztó légkört látszólag feloldja a villa életében bekövetkező változás: az öregember temetése után két fiatal nő húzza fel az évek óta lerögzött szoba redőnyeit, s az ablakon keresztül beáradó világosság hatására úgy tűnik, végre megszűnt a villában élő fottott magányosság. Egy szemléletes kép segítségével vázolja fel az operatőr és a rendező az újonnan belépő szereplők érzelmeit és pillanatnyi helyzetét: egy nagy zöld lámpa alatt ül a két nővér, a fény sugar egybe fogja őket, mégis érezhetően két külön világot alkotnak. Magdán, az idősebbik lányon szigorú gyászruha, haja sima kontyban hátul összefogva, az anyai örömkök elé néző hűgán apukája halála ellenére vidám, rózsaszínű blúz, ami, még jobban kiemeli arcának lágy, érzéki vonásait. Különös kapcsolat fűzi egymáshoz a két nővert: szinte egyszerre szeretik és gyűlölik egymást, érzelmi-leg mindkettő kötődik a másikhoz, ugyanakkor leplezetlenül eltér a másik erkölcsi fekgóságát, életvitelét, s ez az ellenszenv a film folyamán csak fokozódik.

Magda meglehetősen szilárd és szigorú erkölcsi elvekkel rendelkezik, de

ezeknek az elveknek jobbra csak bírói hivatásában tud eleget tenni, magánéletében erre már képtelen. Merőben más jellem a húga, Edit, akit nem köntek gúzsba saját szigorú erkölcsi elvei, aki csak egyetlen célt lát maga előtt: szabadon élni és szabadon szeretni, és bármilyen áron megtalálni a boldogságot. A forgatókönyv alapján úgy tűnik, Edit csak mellékszereplő, s bár jóval kevesebbszer van színen, mint Magda és Tamás — alakja, egész habitusa mégis elsődrendű fontosságú: ugyanis csak az ő magatartása tükrében válik nyilvánvalóvá az a görögös biztonságkeresés, az a feloldódásra való képesség, amely Magdát jellemzi. Magda mellett a film másik központi alakja Edit fia, Tamás. Ő az, akinek a szemszögén keresztül látjuk az eseményeket, aki szinte állandóan jelen van a filmben, és hogy egy pillanatra is, de mindennek a tanúja. Elett korának megfelelő maku-látián erkölcsi felfogásával még csak a hibákat, még csak az ellentmondásokat látja, menteséget nem talál, s ennek megfelelően ítélik.

Dramaturgiailag kissé dögösen, nemegyszer vontatottan és unalmasan — képleg viszont annál hatásosabban mutatja be a rendező Magda erkölcsi megsemmisülését és vele párhuzamosan Tamás megértő magatartásának kialakulását. Egyre jobban és jobban beszűkül a világ

Magda körül, lassan már bírói hivatásának gyakorlatában is megint biztosan látszó erkölcsi ítélete. A változást ábrázoló képek csak lazán fűződnek egymáshoz, mondanivalójuk inkább csak hangulatilag fogalmazódik meg, a szereplők szavai kiesnek az emlékezetből, hiszen a lényeg az a jelenetek kompozíciója, a beállítások, a színek hordozzák. Amikor Magda elfogadja a ház idegbeteg lakójának erőt kölcsönző pálinkáját, a két ember szinte alig szól egymáshoz. Hosszan követi alakjukat a kamera, a folyosó és a lépcső, melyen át útjuk halad, egyre szűkebbé, egyre sötétebbé válik, végül egy szerszámokkal telített pincébe vezet. S itt már nincs más, csak az emberi élet és természet periferikus járuléka, az alkohol és a gyűlölet: egy polc tetején pálinkás üvegeket, s vele szemben a faldőn fényképek, Magda apjé és a Tamásé — de mindkettőjük szemét egy gyűlölettől vezérelt kéz kikaparta.

A remény joga című film nem hibátlan alkotás — de az egészet olyan gondos képi megfogalmazás jellemzi, amely rövid idő alatt hatalmába keríti a nézőt, s fogva tartja az utolsó percig, s ennek bukásában eltörpülni látszik a szerkesztés aránytalansága, az egymás után következő jelenetek időnkénti logikátlansága.

Sümei Anikó

A Budapesti debreceni a működő alapszervezetét mint egy évt Kovács Erik 1971-ben páként vállalta. 1972-ben, 19 éves évszámok Magyar Vörösszuszainak dig megválasztott ez év elején szuszus októ mostani megy hat szintén szervezet na vel.

— 1957 óta a Vöröskeresz kor kerültem is, mint bönikus — mon ipari szervező ki végzettsége lenleg a kem részleg vezető Munkám mell dom látni az vezetését is. Az én csalá te hagyomány a vöröskeresz

A dátum jelentése

GIMNAZISTÁK ÁPRILIS 4-RŐL

Akik átéltek a világháborút, s a hosszú várakozás után megérték a felszabadulást, azok egész életükben emelkedett hangulatban emlékeznek április 4-én arra az életöröme, amely az egykori tavaszi napon az óvóhelyekről a felszínre tört. Nekünk, fiataloknak szerencsére csak képzeletünk van a háborúról, amelyek elég sötétek ugyan, de korántsem vetélkedhetnek a va-

lósággal. Április 4-ét a legkisebbek is saját ünnepüknek érezhetik, hisz a haza gyűjtőfalmaiban ők is beletartoznak, s ez a dátum hazánk legnagyobb ünnepét jelenti.

Hogy mit mond ez a dátum a mai tizenévesek számára, milyen érzéseket, gondolatokat idéz fel a gimnazistákban, azt a Csokonai Gimnázium néhány diákjával beszélgetve próbáltam megtudni.

Tóth Ida (III. C): — Szerintem április 4. emléke az évek múltával egyáltalán nem fakult meg, még akkor sem, ha az ünnepségek ennek érdekében mindent megtesznek. Az unalommal előadott és unalommal meghallgatott, maratoni hosszúságú ünnepi beszédekre gondolok itt. Legalábbis az iskolai ünnepségek ilyenek. Ráadásul ezek a szövegek évekre visszamenőleg ismerősek, elsős körunktől ugyanazt halljuk.

Baranyi Antal (III. C): Csak úgy tűnik. Különbösen is, nehéz egy eseményről újra és újra másként beszélni. Sokat hallunk az akkor történtekről, s úgy gondoljuk, mindent tudunk már, pedig a valóságban nem ismerjük igazán az eseményeket.

Nagy János (III. C): — Szerintem nem ünneplési módon kellene felfogni a megemlékezést. Sokkal élénkebb lehetne tenni, ha építenék a diákok aktivitására: veteránokat keresnének meg, elbeszélgetnének velük, részt vennék a koszorúzásokon stb. Ahol jól működik a KISZ, ott biztosan nem szokványos az ünneplés.

A diákok szenvedélyesen háborúellenes, békeünneplő szavait, s a tartalmas megemlékezés vágyát valóságos ünnep volt hallgatni. Ha elméjük nem is lehetnek a háborúról, a könyvekből, filmekből megismerték annak borzalmaikat. Az időben előrehaladva mind nagyobb háborúkat (századunkban világméretűeket) „rendeztek” a világ újra és újra felosztását sürgető hatalmai. Azonban egy eljövendő „újra felosztási kísérlet” nemcsak népeket tüntetne el a földről, hanem mindennemű életnek üzenne hadat földön, vízen, levegőben.

Biztató, hogy tapasztalatok nélkül is a háború engesztelhetetlen gyűlöljő tud lenni az ifjúság. Bárcsak minden ország fiatalága

akadályozzák meg azt, hogy ki-ki magában, belül ne ünnepeljen öszintén, hisz a felszabadulást követő szocializmusról mi csak jót kaptunk.

N. J.: — Jölesz érzés tudni, hogy az akkor bekövetkezett szovjet hadsereg ma is védője a világ békéjének.

F. G.: — Debrecen különösen megszenvedett a békéért, hiszen itt volt a második világháború egyik legnagyobb tankcsatája. Némi kártyát jelentett, hogy aztán itt alakult meg az ideiglenes kormány.

Pintye Ibolya (III. D): — Nemcsak a békére kell koncentrálni, az ezért áldozatot hozókra is gondolni kell. Az egyik alkalommal, amikor a falunkban megkoszorúzták a szovjet hősök sírját, torokszorító érzés volt látni az idegen földön elesett szovjet katonák hozzátartozóit, a sötét ruhás, egész életükben gyászoló asszonyokat.

F. G.: — Április 4-ének szerintem az a legnagyobb mondanivalója, hogy többé nem szabad háborúnak lennie, s az lesz nekünk a feladatunk, hogy ezt megakadályozzuk.

osozna ebben! A mi diákjaink a történelmet igen megszenvedett nemzedékektől tanulták békeszeretüket. Mint ők is mondták, nagy szükség van az ünnepekre, a kegyeletteljes megemlékezésekre (és szükség lenne a világon mindenütt), mert az ember feledékeny. Újra és újra emlékeztetnie kell idején az elmúlt borzalmaikat. Örök memóriák kelljenek az újabb katasztrófák elkerülése érdekében. Csak az őszinte, friss, hiteles ünnepségek mélyítik el bennünk a tiszteletet 1945 hősei iránt.

A békefontos hit magjai a fiatalok szívében termékeny talajra hullnak.

Erdei Sándor

Hét katona anyja

Molnár néni zavarban van és magyarázza: voltak már itt az újságtól megírták már a kitüntetését. (Azt ugyanis, hogy a nőnap alkalmából a Haza Szolgálatáért Erdemérem arany fokozatával tüntették ki Molnár Antalné hajdúböszörményi lakost, akinek mind a hét fia katonai szolgálatot teljesített.) Most nem nagyon érti, mit akarok újra, s az idegenekhez nem szokott tartózkodással tessékél a szobába. Sokáig azután elő sem veszem a jegyzetfüzetemet: Beszélgetünk arról, hogy lassan fölmelegszik a föld, s hogy ilyenkor már délidőben ki kell nyitni az ajtót is, meg az ablakot is, hadd járja át a meleg nem is, az illata már fölfelé ért a Napnak. Amikor a férje hazaérkezett, már bátrabban mesél, Molnár bácsi segít felidézni a múltat, de engedi is, hogy a felesége mondja el mindazt, amit lejegyeztem.

— KESŐN mentem férjhez. Ennek persze az oka volt, hogy „elpusztult” családból való voltam. Ha egy család ugyanis elveszti a vagyonát, azt mondják rájuk, elpusztult család. Az apám földműves volt, nagyrészt maga erejéből vásárolt földön gazdálkodott, aztán kölcsönt vett fel a földre. Jöttek a rossz évek, a terményt olcsón vásárolták, a kamat meg magas lett. Elűszott minden. Volt nekem egy gazdag fiú vőlegényem, de amikor megtudtam, hogy úgy beszélt rólam: csak legalább ne lennék „elpusztult” családból való, nem kellett már tovább nekem. Amikor a párom udvarolt, akkor is azt mondtam: nem megyek én hozzá sem, te gazda vagy, hiszen van két földed. Pedig ő is olyan szegény volt mint én, Mikor összeházasodtam, neki húsz fillére volt, nekem meg tíz. Aztán két-három évenként jöttek a gyerekek.

— ANTAL 1939-ben született hét hónapra, 1 kiló 80 dekával. Nem is csoda. Vagyonos idők voltak azok, abban az évben már hónapoként vitték a páromat katonának. Nem is volt nyugtunk, míg

át nem ment a közütgazgatóságához. Utór lett, állami ember, akkor már nyugton hagyták. Antal nagyon jó kisgyerek volt. Nem tudtam tőle olyat kérni, amit meg ne csinált volna. Tizenhat éves korában már minden héten négy kenyert dagasztott be. Akkor kopott a kenyér. Azt mondta, jobban bírom én már a dagasztást, mint anyu. Most itt dolgozik az ÁFESZ-nél Bösözörményben. Gépkocsivezető lett.

— FERENC kis szöke fiú volt. Azt mondták, jaj de aranyos baba. Nagyon szeretett tanulni. Ha a többi fiú nem akart, vagy eljárt szüztől az időt, „lerajzolt” nekik egy pofont. Akkor rendben volt minden. Én is nagyon szerettem volna tanulni abban az időben. Polgáriba akartam menni. Kis-koromban mindig azt mondtam, tanítónéni leszek. Nem sikerült. Nekem már tizenhat éves koromban a más tarlóján kellett megkeresnem a kenyeret. Kapáltam, markolt szedtem, még cselédkedtem is. Persze hogy mindenáron azt akartam, az én gyerekeim tanuljanak. Tanultak is. Ferenc a SZÓVÁLL igazgatója. Menyit kellett ehhez tanulnia, jószágos ég.

— IMRE. A legtöbbet Imre bemondásain nevéntünk. Már egészen kicsi korában is olyan gonderhelten járt, mintha felnőtt lenne. Emlékszem, hároméves volt, „lép-tet-vetette a dinnyemagot”. Hogy csinálód te Imrus, szólítottuk rá. Ránk se néz, csak folytatja, úgy veti oda: úgy, ahogy szoktam. A gyerekek is sokat dolgoztak. A malac, a liba, a ruca ki volt osztva. Nálunk nem aludt sokáig senki, nem is tudtunk volna. Három óra, négy óra, már keltünk. Az utórház környékén levő földkezből vettünk ki részbe művelésre.

— SÁNDOR. 1946-ban született, és hogy megijesztettek az orvosok. Abban az évben szívburokgyulladásom volt és azt mondták, ha megszülöm a fiam, belehalok. El akarták venni, de nem írtam alá a papírt. Kórházba kerültem, de nagy nehezen kikönyörögtem, hogy engedjenek haza, majd visszajövök. De nem mentem. Sándor négy kiló 50 dekával jött a világra, s „enyit” sem fájt a szülés. Gyönyörű gyerek volt. Férfiszabó, most is sokat dolgozik. Varr, varr, s addig varrt, tüvel, meg cernával, meg géppel, hogy emeletes házat épített.

— JÁNOS tsz-elnök Gyula házában. Milyen szorgalmas gyerek volt. De ő is mindig viccelődött. Két sort kapált egyszerre, és mindig azt győztesnek mondta. Az egyik sort megkapáltam, a másikon gyalog jöttem vissza. A játéka nem szeme már nem sugárzik, el-sok idejük volt az én gyerekeimnek, de játéka sem volt. Néha faragtunk nekik bábuikat, vagy ha idegenektől

kaptak valamilyen játékfelet, az volt. Kellett a pénz a házra. Arra gyűjtöttünk. Az utórházból be akartunk költözni a városba. Nagy volt az öröm, amikor végre sikerült. Kár, hogy nem látja azt a házat, már szanálták. Szébb volt, mint ez. Jánosra is sokat gondolok. Biztos nagyon nehéz lehet egy tsz-vezetni. Csak egészsége legyen. Mindig ez volt a legfontosabb. Mikor kicsik voltak, akkor is.

— MIKLÓS-t mindig lány kísérte haza az iskolából. Budapestben laknak. A fiam a Közgazdasági Egyetemen angolt meg orosz tanult. Sokszor hazajönnek. Karácsonkor meg húsvétkor mindig. Most is egy szatyor ajándékkal érkeztek. Mi meg csak filléres ajándékokat tudunk adni nekik. Ennyi telik a kétezer-hétszáz forintos nyugdíjból. Meg aztán harminchat csomagot kell nekünk csinálni. A nyolc gyerek, mert van egy lányom is, az unokák és a rokonság is nálunk ünnepel. Amikor jönnek, megelik a ház. Ugy örülnek egymásnak, beszélgetnek, mesélnek. A mi gyerekeink kiskorukban sem veszekedtek soha.

— DANI. Ő a legkisebb. Még itt lakik velünk, nem nősült meg. Mindig is szerette a nyálkáságokat. Most is ötszázhatvan forintot adott egy turmixgépet. Azt mondta, kell neki, sportol. Disz-koszt dob. Morgunk néha, hogy volna itthon is mit csinálni, de hát ő ezt szereti. Margit lányom különben szólítottuk rá. Ránk se néz, csak folytatja, úgy veti oda: úgy, ahogy szoktam. A gyerekek is sokat dolgoztak. A malac, a liba, a ruca ki volt osztva. Nálunk nem aludt sokáig senki, nem is tudtunk volna. Három óra, négy óra, már keltünk. Az utórház környékén levő földkezből vettünk ki részbe művelésre.

A búcsúzásnál marasztalnak. Ne siessék ennyire, mondják. kóstoljam meg ezt a pálinkát — ha élek vele —, vagy legalább egy kis rántott csirkét egyek. Délről maradt, ma ez volt az ebéd. Szívesen maradték még, ha nem volna ilyen szűkre szabott az időm, de így felállók, és körülnézek újra a szobámba. A páros ágy, a tükrös szekrény, az asztal és a fotele, a kályha mellett szárító-kötélen vállfán néhány férfi-ing szárad. De leginkább a Férfiszabó, most is sokat dolgozik. Varr, varr, s addig varrt, tüvel, meg cernával, meg géppel, hogy emeletes házat épített.

— JÁNOS tsz-elnök Gyula házában. Milyen szorgalmas gyerek volt. De ő is mindig viccelődött. Két sort kapált egyszerre, és mindig azt győztesnek mondta. Az egyik sort megkapáltam, a másikon gyalog jöttem vissza. A játéka nem szeme már nem sugárzik, el-sok idejük volt az én gyerekeimnek, de játéka sem volt. Néha faragtunk nekik bábuikat, vagy ha idegenektől

Tatár Éva

Gyorsfénykép

Huszonöt éve vöröskeresztes

hisz édesanyám is lelkes aktív volt. A negyvenes években gyerekként olvasgattam a szervezet akkori lapját: egyébként ez volt az első sajtótermék, ami a kezembe került. 1957-ben még csak negyven tagja volt az alapszervezetnek. Ma több mint százán vagyunk. A Magyar Vöröskereszt tavaly ünnepelte megalakulásának századik évfordulóját s ez alkalomból felajánlottuk, hogy létszámunkat jelentősen növeljük, s ez sikerült is. A létszámnövekedés nem járt együtt „felhígulással”. A munka — amelyet hozzávetőlegesen családvédelmi, környezetvédelmi, elsősegélynyújtási és polgárvédelmi tevékenységekre lehetne bontani — a kongresszus irányelvek szerint folyik. A családvédelmi munka során meglátogatjuk nyugdíjasainkat, patronáljuk az idős napközi otthonát. A házi szociális gondozóhálózat munkájában sajnos nem tudunk bekapcsolódni, mert aktívaink három műszakban dolgoznak, s ha akarnának, sem tudnának betegápolást vállalni.

A műszaki komplex brigáddal együtt patronálunk egy hátrányos helyzetű gyereket is (az Ady Endre Általános Iskolából), aki most ötödikes. Figyelemmel kísérjük a fejlődését, tanulmányi előmenetelét, ünnepeken ajándécsomagot, könyveket, szünetidőben mozibérletet kapunk. Közreműködünk a névadó ünnepségek, a nyugdíjas-találkozó stb. szervezésében. Mi elsősorban egészségügyi tanácsokkal, felvilágosításokkal tudunk szolgálni. Kiadványokat, tájékoztatókat adunk az emberek kezébe. A környezetvédelemre is sok gondot fordítunk. Részt veszünk a Tiszta, virágos Debrecenért! mozgalomban, nemrégiben is fűvesítettünk, virágot ültettünk a gyár területén. A termelőzemek között tisztasági versenyt indítottunk a Legtisztább üzem cím elnyeréséért. A tisztaságra itt, egy vegyi üzemben még jobban kell vigyázni.

A polgárvédelmi egységben belül egészségügyi szakaszok is vannak, akik nagyrészt alapszervezetünk tagjai. Kiemelt feladatunknak tartjuk az elsősegélynyújtást, hisz a börgyártás veszélyes munka, a bal-esetek gyakoriaknak mondhatók. Harmincyolc aktívaink végezte el az alapfokú elsősegélynyújtó tanfolyamot, s immár minden üzemszabán képzett elsősegélynyújtóink vannak. A gyárreszleg területén hat egészségügyi állomás található. Alapszervezetünkben működik önkéntes ápolónő is, aki szintén tanfolyamot végzett. Aktívaink terjesztik a Csapládi Lapot, hetven darabot

Havasné Kovács Erika szimpatikus egyéniségében van valamiféle védőnői gyöngédség, s a jószág is mintha ápolónői színt nyert volna benne. Nem hozakodik elő vele, de én észreveszem, hogy ez az év mind vöröskeresztes munkájában, mind „civil” foglalkozásában a huszonötödiket jelenti. Erőt, egészséget kívánunk továbbra is társadalmi megbízatásához és szakmai tevékenységéhez a munkahelyén, amely egyetlen volt eddigi életében, s bizonyára az is marad.

E. S.

Amiről vitát
neveztek el
Debrecenben

HÍD

Debrecennek még a 19. század elején egyetlen útja sem volt burkolva, s ha esett az eső, olvadt a hó, sártengeré vált a város. Az utcákat csapadékelvezetésre szolgáló nyílt árkokkal látták el, s az ezekben összegyűlt vizet a várost körülölelő vízgyűjtő árkokba vezették le. Az árkokon keresztüli közlekedést hidakkal könnyítették meg. A híd szerepét töltötték be azok a hosszirányú pallók is, melyeket a házak közelében lefektetett keresztgerendákra helyeztek el. A Szent András-templom körüli 4 kaput is 4 átjáró hídron lehetett megközelíteni.

A Piac utca közepén húzódtott a tölgyfából készített, gerendákból, pallókból összezszeácsolt Nagyhíd, ez a szerkezettel való közlekedés megkönnyítését szolgáló alkalmas megoldás 3-3,2 öl szélességben, mely a 17. század elején már állt. A Nagyhídról olvassuk Sági Lajosnál: „A híd a Hatvan és Piac utca torkolatától indult és a gyalogjárót közelítve haladt a Piac utca 21. számú házig. Itt szög alatt keletre megtört és a (Cegléd) Kossuth utca torkolatánál az úttest közepén vette fel ismét szög alatt megtörve az utca tengelyében haladó irányát. A Béke útja (Sánta köz) torkolatánál ért véget.” A mai Kossuth utca torkolatától keskeny híd vezetett a Kistemplom bejáratához. Az 1802. évi tűzvész után a Nagyhíd szerkezete megváltozott, amelyben a Fűvészkert utca tengelyéből indult és a Főjérlő Szállónál ért véget (Vörös Hadsereg útja 54.). Bekötő szárnyak készültek a Kossuth (Cegléd) és Szechenyi (Német) utcákba és kocsifelhajtók a Dimitrov (Miklós) és Béke útja (Sánta köz) bejáratához. A gyalogjáró szélére ázott fatökök (bakterek) feladata volt megakadályozni a szekereknek a gyalogjáróra való felhajlását.

A Nagyhíd azonban nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket sem a városközelkedés, sem a víztelepítés területén, útjában állt a csatornázásnak is, azért 1824 nyarán Komlóssy Dániel szénator irányításával elbontották. Ezután már ez a hazai városok településében egyedül alkotás csak a nagy mesemondó, Jókai Mór műveiben élt tovább.

A Nagyhíd mellett egy 1771. évi térképen megtalálható a Kis híd is, mely a Szent András-templom főbejáratától kiinduló és a Zamenhof (Bádogos) utcáig húzódozó gyalogjáró volt, mely a templom előtt és a Csapó utca torkolatában kiszélesedett, megkönnyítve a szerkehajtást. Egy 1802-i helyszínrajz szerint a mai Zamenhof és Bajcsy-Zsilinszky utca torkolatát is kis híd kötötte össze. A hídépítéshez szükséges faanyagot a debreceni erdő szolgáltatta. A faanyagot az erdőből a város polgárai voltak kötelesek társadalmi munkában a városra szállítani.

Hazánk leghosszabb közúti kőhídja a Hortobágy folyón átvezető Kilenclükü híd (92,13 m). Legrégibb idevonatkozó adatunk 1342-ből való. Elődje egy 1702-ben épült fahíd volt. A kőhid Povolny Ferenc tervezése, s Litsman József építette fel 1827-33 között. Jókai Sárgróza című regényéből olvassuk, hogy a híd szilárdasága azzal magyarázható, hogy az építésnél felhasznált meszet tejjel oltották be. Vannak, akik a tejet debreceni homoki borral cserélik fel, azt állítva, hogy ez szilárdította meg a hidat.

A kilenclyukú híd még áll, de a város belső „hid”-jainak csak darabjai kerülnek néha-néha felszínre. A Híd utca a Homokkertben található.

A kilenclyukú híd még áll, de a város belső „hid”-jainak csak darabjai kerülnek néha-néha felszínre. A Híd utca a Homokkertben található.

Dr. Nyakas László

SZABAD IDŐ * SZABAD IDŐ * SZABAD IDŐ

Tavaszi a ruhatárunkban

A kosztüm minden tavasszal a legdivatosabb ruhadarabok egyike. A régi felújításával is megfelelő öltözéket nyerhetünk; például a Chanel zsánerű kosztüm szinte az elengedhetetlen divatos maradt. Változása a múlt évvel szemben: karcsúsítottabb a kabát és szűkebb a szoknya. A kissé alakított, illetve kiegészítővel nagyon divatosá teheti ruhatárunkat.

Ezzel a szokásostól eltérően több apró részletet és kiegészítő ajánlatot adunk rajzaikon.

Nádor Vera

BÉLYEGGYŰJTŐKNEK

SZOLNOK

A 20. országos ifjúsági bélyegkiállítás április 2-15. között Szolnokon rendezik. A fiatalok eddigi seregszemléjén majd 2000 kiállító felszáz lapon adott számot filatellista felkészültségéről. A Gyöngyösi tó mellett első bemutatón résztvevői ma már a mozgalom derékhadához tartoznak.

Mit láthatunk most? Az egyen kiállítások öt korcsoportra osztva gyűjteményük segítségével fejlik ki a világról alkotott nézeteiket. A tárlókat a békeharccal, a kommos meghódításával és a hazai gyűjteményekről beszámoló összeállítások serege díszíti. A sport- és az élővilág színes műziumai sok kíváncsiat keltnek majd a bélyeghez. A modern anyag is kutatásra méltó, gépi bélyegszedőkből, illetve postai kezelési hibákból érdekes válogatást készítenek a filatellisták. „Kár érték” címmel egy güműnáziumi szakkör kollektív anyaga olyan filatellista objektumokat mutat be, amelyeket hozzá nem értők tönkretettek (pl. a boríték maradt bélyeg egy része stb.). A látogatók ezentúl bizonyára gondosabban lesznek. Túlánvaló kicsinek és nagyoknak egyaránt. 15 szakkörvezető gyűjteménye a szórakozáson túl bizonyítja, hogy a bélyeg a leg több tárgy elajándékozásához segítséget nyújt.

A kiállítás megnyitása napján adja ki a Magyar Posta a korábban már ismertett ifjúsági

bélyeg. A kiállítás színhelyén, a Megyei Művelődési Házban alkalmi postahivatalt állítanak fel, amely különleges bélyegzőt használ, emlékbélyegkeket és benyomott bélyegű levelezőlapot árul. A levelezőlap bélyegképe Versey Ferencet, a város szülőjét, a felvilágosodás korának jeles íróját ábrázolja. A lap bal oldalán a kiállításnak otthont adó modern épület látható. A gyűjteményeket szakértő bizottság értékeli, de a közönség is szavazhat a legszebbnek talált anyagra. A fiatalok megjelölték a bélyegtervezés örömeit és nehézségeit, munkájukhoz neves grafikusművészek nyújtottak segítséget. A kiállítás és a kapcsolódó rendezvények díjtalanul tekinthetők meg, még a 7-8-án tartandó filatellista tárgyfilmvetések és a gyűjtők országos vetélkedőjének döntője is.

ÚJDONSÁGOK

Norvégiában óvják a természet környezetét. Bélyegeken gyakran szerepelnek védelemre szoruló növények, virágok. A posta a forgalmi sorozatot most is madarakat ábrázoló két bélyeggel egészítette ki. A színházművészet az angol kultúra szerves része. Londoni színházban 1576-ban taposott először nézők. Anglia postája négyértékű sorozattal az előadóművészet különböző ágait állítja rivaldafénybe. Balet-táncost és bohócot követ Shakespeare Ham-

1-2. MODELLEK: régi blúz vagy ruha nyakát fehér pikégallérral és selyemszalag-csokorral frissíthetjük fel. Csipkéből bársonyszalaggal gallért készíthetünk, nagyon szép hozzá elől középre a „kámea” tű.

3. MODELLEK: régi ruháknak csinálhatunk széles derékrészt, amely karcsúsít, de ugyanakkor közepén megköthető övet is alkalmazhatunk.

4. MODELLEK: szoknyára vagy ruhára egyaránt csinos az idegen színnel paszpólozott, megköthető öv.

5. MODELLEK: Chanel zsánerű kosztüm, gombolás nélkül, karcsúsítva, egyenes vonalú szoknyával, hozzá megköthető nyakú selyemblúzt viselhetünk.

6. MODELLEK: alacsony sarkú, kényelmes, kombinált cipő.

7-8. MODELLEK: Chanel zsánerű vászontásakák bórrel kombinálva, a divatos kis méretekben.

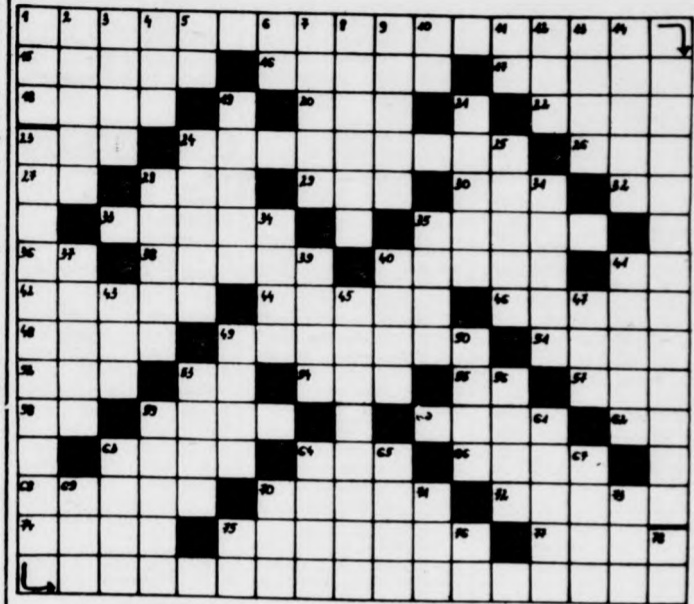
9. MODELLEK: rakott elejű „safari” zsánerű kosztüm, tweedből vagy mintás szövésből egyaránt csinos. Kiegészítőként jól hat hozzá a Girardi kalap és a vállra akasztható táskák.

10. MODELLEK: a szinte elfelejtett kesztyű nemcsak bőrből, hanem jerseyből is praktikus és elegáns.

11. MODELLEK: bármilyen alkalmi ruhának is elegáns dísz lehet a bársonyszalagra rögzített két egyforma brosstű.

KERESZTRETTEJTVÉNY

TAVASZVÁRÁS

VÍZSZINTES: 1. Aprily osztrák gépkocsik jele. 5. Lajos: Kinek mondjam című versének harmadik sora. 15. Csillagászati talpönt. 8. V. Híres országgyűlés. 16. Az Azori-szigetek tagja. 17. ...berg, osztrák város. 20. Az NSZK, az osztrák és a portugál gépkocsik jele. 22. Jegyzve. 23. Menyasszony. 24. Szélsőséges. 26. A. E. D. 26. Százegy római számmal. 28. Vastag farúd. 29. Szarvasfajta. 30. Talál. 32. Némán sir! 33. Nagy tengeri rákfajta. 35. Férfinév. 36. A neomidium névszó: Sophia... 34. Európai főváros. 35. Japán teaház is alkalmazott. 37. Módi. 39. Kikötőt. 40. Allatnév: ves erdei állat. 46. Tisza-parti város Jugoszláviában. 48. Vízisportot űz. 49. Világítót. 51. Nemesgáz. 52. A norvég, az osztrák és a thaiföldi autók jele. 53. A molibdén vegyjele. 54. ...baba, japán film címe. 55. Cipészszerszám. 57. Késnek, nadrágnak van. 58. Y. T. 59. „Ravasz” állat. 60. Amelyek. 62. Néman les! 63. Vizgöz. 64. Becézett női név. 66. Az anyag legkisebb része. 68. Alarm. 70. Angliai folyó. 72. Helyhatározó. 74. Becézett férfinév. 75. Hiteget. 77. Magánénekre irt zenedarab.

FÜGGŐLEGES: 1. Rejtjel.

2. Finn tó. 3. Ibsen drámája. 4. A spanyol, az NSZK és az

Beküldendő: a vízszintes 1. és a függőleges 23. számú sorok megfejtése.

Beküldési határidő: 1982. április 13.

F. I.

GYEREKEK KÖNYVESPOLCA

Játékos matematika

Könyvkiadásunk telitalálata a Vidám matematika sorozat most megjelent, első része, a Pipacska és Kockapaci kalandjai című könyv.

„Hol volt, hol nem, volt egyszer egy kicsi ház, lakott abban egy apró emberke. Pipacska hívták, mert az arccsókája mindig piros volt. Zöld süveget viselt. A mi emberkénk, Pipacska Nagy Varázsló szeretett volna lenni. Csillagokkal díszített ezüst süvegre vágott. De hogyan lehet valakiből varázsló? Ezt bizony Pipacska már nem tudta, és nem is volt senki, akitől megkérdezhetné volna. Ezért elhatározta, hogy pajtásokat keres magának. Hiszen a jó pajtás mindig segít, ha kell. Elmondott hát egy mondókát:

Réten, réten áll egy fa, fa tövében makkocska. Makknak mondom: Hallgass rám! Legyél az én pajtikám!”

De a makkok nem bizonyultak jó pajtásnak, elgurultak, elfutottak Pipacska tenyeréből. Hasonlóképpen járt a Csilingelő Patakban kifogott kavicsokkal is. Hiába szedett össze belőlük sokat, egész marékra valót, szétgurultak a tenyeréből. Ekkor gondolt egyet Pipacska. Elővette a színes építőköveit, és kirkarta belőlük Kockapacit.

Ó lett ezután hű társa, és részese további kalandjainak. Nyolcvan fejezetet ad mesélő róluk e könyv. Kalandjaik során a gyerekek megismerkednek a matematikai al fogalmakkal. Minden fejezet új dolgot tanít. Megismertet a számokkal, mennyiségekkel, a testek közötti alapvető viszonyok sajátosságai-val, a tér- és időképzetekkel. Játékosan tanulják meg a több-kevesebb, magasabb-alacsonyabb, szélesebb-keskenyebb, nagyobb-kisebb, az egyforma és ugyanannyi jelentését.

A könyvet az írók — L. A. Levinova és G. V. Szapjir — négy éveseknek ajánlják. A mesebeli történeteket fejezetenként játékos matematikai feladatokkal egészítik ki.

A második fejezetben az egy és az egy sem fogalmának rögzítésére például a követező feladatokat javasolják.

„A három-négy éves gyerekek szívesen rendeznek vendégséget babáikkal, állataikkal. Ezt a hajlandóságukat a szülők felhasználhatják a mennyiségről szerzett fogalmak rögzítésére. Tanácsolják a gyerekeknek:

— Vegyél ki a tálból egy cukorkát, kínáld meg vele Zsuzsi babát! Vegyél ki még egyet, kínáld meg vele Ági babát! Hány cukorka maradt a tálban? (Egy sem)”

Szívem szerint minden 3-4 évesnek a kezébe adnám

Pipacska és Kockapaci kalandjait, mert biztos alapot nyújt a későbbi iskolai tanuláshoz. És sajnálom, hogy borsos ára miatt — 64 Ft — talán nem jut el minden gyerekekhez.

A könyvet — mely a Móra Ferenc Könyvkiadó gondozásában jelent meg — Láng Rózsa fordította, szép, izléses rajzait Gaál Éva készítette.

Háziállataink

Az utóbbi években sokasodott azoknak a könyveknek a száma, amelyek a gyerekeknek íródtak, de még mindig nem lehetünk elégedettek. Magyarországon a gyermek- és ifjúsági könyvkiadó évente jóval kevesebb könyvet jelent meg, mint más, hasonló nagyságú és lélekszámú országban. Ez főleg a legkisebbeknek, a könyvvel még csak épp ismerkedőknek kínált választékon érződik leginkább.

Most nekik is ajánlhatunk azért egy kedvűre valót, Zelk Zoltán Háziállatok című könyvét. E Móra-kiadványból megismerhetik a lovat, a tehenet, a csacsit, a tyúkot, a nyuszt, a kecskét, a malacot. Zelk Zoltán kis verseiből mindegyikről megtudhatják a legfontosabb tudnivalókat. A könyvet Péterffy István fotói díszítik.

Fazekas Valéria

db
LO 3000
GÉPKOCSIT
EKLÖDNI
Nyíl u. 73-79.
on: 11-490.

Gimnázium takarí-
dí felvétel. Béke
Minőségi Szabó
zet felvétel mére-
ez férfi- és női sza-
asok. Gyakorlat-
szakmunkások je-
ltek: Debrecen,
sz. alatt, a mé-
tónél.
Vizügyi Igazgató-
felvételre kezes
atos, hegesztő, esz-
gépszakmunkások szak-
jelentkezés: Haj-
Szozati út 51. A
vító üzemegeység-

Vizügyi Igazgató-
állást hirdeti Léta-
en. Pályázati fel-
zott órjárson ál-
év alatti életkor,
oligát letöltése,
bi bizonyítvány, 8
ai végzettség. Je-
tyői Szakaszmer-
pótfalu, Berettyó-

nkahelyre magas
sággal villanyszer-
munkásokat alkál-
t Debrecen, Bö-
t-és busz végállo-
ismeretekkel ren-
zereseket felve-
és zsbzszámológé-
TV Debreceni
Kató ú. 32. A. Te-

Hunyadi Mgtsz
a tárgonyajavító
őket, villamosági
rosszeri lakatoso-
szakmunkásokat
kezes az üzeme-
en, Karabély utca

Hunyadi Mgtsz
automotor-szerelő-
romos szerelőket,
a fenyőöket,
és betanított mun-
k. Jelentkezni
retelőjénél, Debre-
sz. alatt, fuvaro-
n.

lőműves, lakatos,
gályos szakmunt-
betanított és
MEZŐCÉP,
Szozati u. 49.
foglalkoztatásra
a Gabonaforgal-
ri Vallalat, Deb-
u. 13. sz. Je-
dnökség vezetője-

ajos Tudomány-
ntartó műhelye
vizszerező szak-
nított munkást,
rbantartó műhely

Ármaszolgáltató
ntja elektronikai
res számítógép
Jelentkezni
Kossuth u. 41.
ly.
SZ alkalmas gya-
kező élelmiszert-
elő felsofokú,
ológust és tűzvé-
zőpfokú végzet-
és: Derecske
ában, Tanácsköz-

HÍREK

udatjuk, hogy
KAROLYNE
Gizella
n, váratlan hirt-
ny. Szeretett
ése 1982. ápri-
du. 15 órákor
ó 1. sz. ravat-
n polgári szer-
A gyászoló
Debrecen, Ság-
I. em. 3.

ondunk mind-
felejtethetlen

JELLENÉ
telente, rava-
virágot he-
nyeségek bána-
tel osztottak.
ad.

mal tudatjuk,
GY FERENC
éves korában,
betegség után
tett halottunk
1982. ápri-
11. sz. ravatol-
nyházi szertar-
s: Debrecen,
s. sz. A gyá-
(E)526 lakás:

udatjuk, hogy
BÉLÁNE
Ilona
7-én elhunyt.
nk hamvaszt-
tatása az 11.
1 órákor lesz
a Köz-
vatalozó ter-
szertartás szes-
család.

DMVSC-Kubai válogatott

A kéthetes európai túrára érkezett kubai labdarúgó-válogatott ma délelőtt 11 órakor a nagyerdői stadionban a DMVSC együttesével vív barátságos mérkőzést. A Karib-tengeri szigetország válogatottja tizenkilenc labdarúgóval tartózkodik Debrecenben, közülük tizenketten ott voltak az elmúlt év végén rendezett világbajnoki selejtezősorozaton is, melyről Honduras és Salvador harcolta ki a spanyolországi tornán való részvétel jogát. Akkor még Ivanics Tibor irányította a kubai válogatottat, azóta Hernandez személyében új szövetségi kapitánya van az együttesnek, a hazai szakember irányításával készül az átszervezett

válogatott a nyári közép-amerikai játékokra. A Debrecenben tartózkodó válogatott keret legismertebb játékosai közé tartozik Pereira (19-es mez), Rejino (14), Roldán (7) és Maso (15), akik valamennyien már hosszú évek óta tagjai az együttesnek. Az első három játékos 1974-ben és 1976-ban az Azucareros együttes tagjaként kubai bajnoki aranyérmert is nyert — akkori edzőjük Csende Sándor, a DMVSC-utánpótlás labdarúgóinak mostani vezetője volt. A kubai labdarúgók csüörtökön a D. Universitas ellen ügyesen játszottak, de a nagy utazás okozta fáradtság még meglátszott teljesítményükön. Remélhetőleg a DMVSC ellen már nagyobb

erőkifejtésre lesznek képesek, és élvezetes mérkőzést láthat a közönség. A házigazda DMVSC együttesénél újdonság, hogy Kerekes már teljes intenzitással végzi az edzéseket, számítani lehet arra, hogy a Vasas elleni bajnoki pályára lép. Szűcs J. jelenleg a Sportkórház lakója, s a most folyó gyógytornás terápia után az orvosi konzílium dönt arról, hogy mikor folytathatja pályafutását. Szabó J. lábáról is lekerült a gipsz, de még nem edzhet, akárcsak Varga, aki továbbra is viseli a gipszt. A hétközi edzőmérkőzésen Timár szenvedett kisebb sérülést, Sallai lábadozik, s valószínűleg a Vasas ellen ismét ott lehet már a kezdő csapatban.

Vasárnap nézőcsúcs várható

D. Kinizsi-Eger Három rangadó sorozatban

Három rangadó egymás után! Nehéz másfél órák várnak a D. Kinizsi labdarúgóira áprilisban, hiszen vasárnap a táblázat második helyén álló, s NB I-es tervekkel dédelgető Eger SE látogat Debrecenbe, egy hét múlva az I. osztályba menetelő, jelenlegi listavezető Kazincbarcika otthonában szerepel a Kinizsi, majd a következő vasárnap az NB II-es jogért foggal-körömmel küzdő Salgótarján lesz a Vágóhid utcai pálya vendége. Nem irigylésre méltó sorozat, főként a jelenlegi helyzetben, amikor a sokáig élővas D. Kinizsi hullámvölgybe került, s tavasszal még egyetlen mérkőzést sem tudott nyerni.

helyzetet, tudják, hogy ezeken a mérkőzéseken vissza lehet, sőt vissza kell szerezni a megtépzott becsületet — mondta a pénteki edzés után Nagy György, a D. Kinizsi szakvezetője. — Őszi teljesítménygörcbénk is azt mutatta, hogy a nagy feladatokhoz mindig fel tudott nőni a csapat. Most itt a bizonyítási lehetőség, egyszerre három ilyen alkalom is nyílik. Végre otthon tudunk játszani, a Vágóhid utcai DMVSC füvespályán. Puskás még mindig nem lehet ott a csapatban, ezzel a mérkőzéssel tudja le kéthetes büntetését. Kisebbsérüléssel bajlódott a hét között Tóth F. és Fehér is. A szerdai Hajdúnánás elleni edzőmérkőzésen (8-0) már azt a csapatot szerepeltettem, s olyan taktikai elképzeléseket küldtem pályára, mint vasárnap az Eger elleni rang-

TÖPRENGÉSEK A TÖMEGSPORTRÓL

A kérdés: lehet-e magas követelményeket felállítani a tömegsportban? Vagy akkor az már nem tömegsport? Van-e éles határ tömegsport és élsport között? Előreléphet-e a tömegsport színe-java az élsportba? De hát egyáltalán cél-e ez? Jobban jár társadalmunk azáltal, ha a tömegsport legjobbjait, hűzzerőit átmennek a versenysportba?

Ismerek olyan gyárat, ahol egy bizonyos sportágban olyan színvonalas tömegsportélet alakult ki, hogy versenysport-szakosztályt alakítottak. Az együttes a járási bajnokságban szerepelt, és sorozatban szenvedte el megalázó vereségeket. Közben már szorodozott a tömegsportélet, és nem sok idő kellett ahhoz, hogy a sok-sok balsiker után a versenyszakosztály is feloszlott.

Ennyit érne a tömeges sportja? Azaz: mit ér hát akkor? Szükség van-e arra, hogy a tömegsport legjobbjait „felfelé” áramoljanak? Lényeges szempont-e, hogy az élénjárók ott is mindig a jobb és jobb eredményeket hajszolják?

A sport és testnevelés időszéri kérdései elnevezésű sorozat 25-ös kiadványában az Aranyjelvényesek az olimpiára — orvosi szemmel című írásban három orvos mondja el véleményét a túlzott megterhelésről: „kevés olyan hasonló méretű megmozdulás emléthető, amely ne követelt volna néhány halálos áldozatot.” (Az Aranyjelvényesek az olimpiára akció versenyein nem volt ilyen — mindössze egy közlekedési baleset.)
De előfordult például egy olyan eset, hogy az egyik résztvevő 28 km futás után nagy nehézségek között beérkezett ugyan a célba, de a futás befejezésével a nagyfokú só- és folyadékvesztés miatt általános izomgörcs alakult ki, amelyet rövidesen a vérkeringés fenyegető összeomlása követett. A versenyzőt mentőautóval kórházba kellett szállítani, ahol infúzió adásával sikerült csak rendezni az állapotot.
Mondhatnánk, egyedi példáról van szó. Hiszen a próbákat 2215-en teljesítették. Nehéz vizsgák voltak ezek, hiszen ezt a 28 km-t például 3 óra alatt kellett lefutni.
Szabad-e ilyen magas követelményeket felállítani? Tömegsport marad-e az ilyen verseny. Valóban a tömeges sportja?
Nem, de ezt a versenyt — mint Spiegl József írja az Aranyjelvényesek az olimpiára akció főbb tapasztalatai című cikkében —, ezt a próbát a tömeges sportjában élénjárók számára hirdették. Nem a sörmeccseket játszóknak, nem a kocogóknak, hanem azok számára „adott programot, akiket nem elégitettek ki a kisebb fizikai megterheléssel járó hagyományos akciók, házibajnokságok, területi rendezvények foglalkoztatási formái, azaz akik komolyabban, rendszeresebben, de nem versenyszerű keretekben kívántak sportolni.”
Ők lennének az a réteg, mely valóban hídként szolgálna tömegsport és versenysport között. Azok, akik — mint ahogy a kérdőívekre válaszolták — főként szórakozásból, de egészségük megőrzése érdekében is, a sikerért is, a társadalmi megbecsülésért is és nem utolsósorban: a társaságkeresés céljából is sportolni akarnak.
Sportolni — igazi amatőrként, de nem amatőr szinten.
Dombrovsky Ádám

KÉZILABDA

Bemutatkozik a D. Közút Rajt a megyei bajnokságban

Fokozatosan kapcsol egy-egy nagyobb sebességre, gyorsul be a kézilabdasporthoz „géppezet”: a bemelegítést, jelentő MNK-csatorázások lezárultával, most már a bajnokság kapja a főszerepet. E hét végén a hajdú-bihari megyei bajnokságban, valamint az NB I. B-ben rajtnak a küzdelmek, a következő lépcsőben az NB II-es csapatok kapcsolódnak be, majd április 18-án az I. osztályú együttesek is pályára lépnek.

Hajdú-Bihar megyének a D. Közútipítők feljutásával immár két NB I. B-s kézilabda-szakosztálya van. A Hajdúszoboszlói Gázláng férfiegyüttese április 7-én, szerdán az MNK-nagydöntő résztvevője, a Pécsi MSC otthonában kezd szereplését. Az újonc D. Közútipítők női gárdája szintén volt NB I-es csapatot kapott a nyitányra: ma, szombaton délután 4 óratól a Borsodi Bányász együttese látogat az Ispolyai utcai pályára. Tóth József vezető edző, a közúti-sok trénerre így értékeli a felkészülést:

— Nem panaszkodunk, hiszen kitűnő feltételek mellett dolgozhattunk, zavartalanul készülhettünk a bemutatkozásra. Formánk azonban még nem érte el a csúcst, azért szeretném helytállítani a nyitómérkőzésen. Elég rossz a sorsolásunk, hiszen a nehéznek ígérkező mai találkozó után kétszer Budapesten játszunk, azután a nemrégben még NB I-es Eger jön hozzánk, majd a feljutásra pályázó Nagykanizsához utazunk, ezt követően pedig a tavaly még I. osztályú BHG lesz a vendégünk. Hét forduló, a papírforma szerint minimális eséllyel. Még a hazai mérkőzéseken sem mehetünk biztosra, hiszen nagyon erős csapatokat fogadunk. A játékosaim fogadjanak, hogy pontokat szereznek e meccsben is. Egyetlen célkitűzésünk van:

Kitüntetések

Hazánk felszabadulásának 37. évfordulója alkalmából országsszerte ünnepeket tartottak, s kiemelkedő munkájukért számos dolgozót részesítettek kitüntetésben — sportvezetőket is. A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa a Munka Erdemrend arany fokozata kitüntetés adományozta többek között Székely Évának, az FTC nyugalmazott úszó mesterezőjének, valamint dr. Arday Aladárnak, a Nép-sport nyugállományba vonuló főszerkesztő-helyettesének. A Minisztertanács nyolc sportvezetőnek adományozta a Magyar Népköztársasági Sport Erdemérem arany fokozatát, tizenhárom pedig e kitüntetés ezüst fokozatát kapta meg — köztük Elekes István püspökkladányi járási testnevelési és sportfelügyelő. A Sport Erdemérem bronz fokozatával tizenkét sportvezetőt tüntettek ki — köztük Kalmár Imrét, a Hajdú-Bihar megyei Tanács Sportszövetségi és Rendezvény Irodájának vezetőjét.

Debrecenben és a megye több helyén is jutalmaztak jól működő sportvezetőket. A megyei tanácson vette át Kiváló Munkáért elnevezésű miniszteri kitüntetését Tóth Lajos, a megyei sporthivatal csoportvezetője és Sörley Béla, a Sportszövetségi és Rendezvény Iroda főelőadója. Az Országos Testnevelési és Sporthivatal elnöki dicséretét kapta Szabados József, a debreceni járási sportfelügyelőség gazdaságvezetője, valamint Kiss János, a püspökkladányi járási sportfelügyelőség gazdaságvezetője.

Bocskai-emlékverseny

Ma délután elődöntők, vasárnap délelőtt döntők

Izgalmas mérkőzésekkel folytatódott a Bocskai István ökölvívó emlékverseny küldelmi. Négy súlycsoportban renthagyó küzdelemre került sor. Nagyváltósúlyban — mivel csak ketten neveztek — egyedül vasárnap lesz küzdelem. Három súlycsoportban pedig (papír, nehéz, szupernehéz) körmérkőzést vívnak a csekélyszámú (három, illetve négy) résztvevők. A többi súlycsoportban az elődöntőket (összesen 18 mérkőzést) ma délután bonyolítják. Mivel holnap lapunk nem jelenik meg, és az elődöntőkről nem tudunk híradással lenni, Badari Tibor kétszeres Európa-bajnok ökölvívót arra kérjük, tippeljen arra: milyen mérkőzések várhatók a vasárnapi döntőben.

A Honvéd jelenlegi vezetője szerint a papírsúlyt Rózsa (Tatabánya), a nehézsúlyt Molnár (Ú. Dózsa), a szuper-

nehézsúlyt pedig Lévai (Ú. Dózsa) nyeri.
A többi súlycsoportban, ahol valódi döntők következnek, Badari Tibor ezeket a találkozókat várja. Légsúly: Hassza (Honvéd)—Várdi (NYVSSC), harmatsúly: Botos (STC)—Csordás (Honvéd), nehézsúly: Turu (Építők)—Dankó (SZIM), könnyűsúly: Kottán (Ajka)—Úrszán (Honvéd), kisváltó: Magyar (Kun Béla)—Karácson (Honvéd), váltó: Molnár (Oroszlány)—Óri (SZIM), nagyváltó: Hranec (STC)—Borók (Tatabánya), kisváltó: Rimóczi (Csepel)—Füzessy (Honvéd), félnehéz: Kiss Z. (Ú. Dózsa)—Pém (Vasas).
Badari Tibor tehát nem várja döntőbe Deél Istvánt, a DMVSC ökölvívóját, akinek valóban kevés esélye van a mai elődöntőben az oroszlányi Molnárral szemben, de reméljük, Deél nem adja meg könnyen magát.

Hét végi sportműsor

Április 3., szombat	Labdarúgás
Asztalitenisz	Nagyerdői stadion, 11: DMVSC-Kuba (Szávó). Nemzetközi barátságos mérkőzés.
Újkerti Általános Művelődési Központ, 9 és 13:30: Felszabadulási II. osztályú emlékverseny.	Videken. Megyei bajnokság (14): Újszentmargita—Derecske (Virágh). — Debrecen járási bajnokság (16.30): Egyek—Hajdúbagos, Tiszacsege—Balmazújváros II.
Atlétika	Ökölvívás
Ady Endre sugárút, 9: Felszabadulási váltóverseny.	Városi sportcsarnok, 16: A Bocskai István I-II. osztályú rangsorverseny elődöntő.
Kézilabda	Röplabda
Ispolyai utcai pálya, 16: D. Közútipítők—Borsodi Bányász (női NB I. B).	Elelmiszertipari Szakközépiskola, 15: D. Kinizsi—Középszai MEDOSZ (férfi NB II).
Videken: PMÁV—DUSE (17. férfi megyei, Balmazújváros—D. Közútipítők II (15. női megyei), Balmazújváros—H. Gázláng II. (16.10. férfi megyei), Bojt—Nádudvar II (16. férfi megyei), Földes—D. Spartacus (16.30. férfi megyei), Létavértes—Kaba (16.30. férfi megyei), Berettyóújfalu—DMVSC II (16.30. női megyei).	Salakmotor
	Gázvezeték utcai pálya, 15: Magyarországi—NDK.
	Tenisz
	Egyetemi sporttelep, 13: Unnepi emlékverseny.

Április 4., vasárnap

Asztalitenisz
Újkerti Általános Művelődési Központ 8.30 és 11: Felszabadulási II. osztályú emlékverseny.
Kézilabda
Dózsa-pálya, 10.30: D. Allami Gazdaság—Polgár (férfi megyei). Videken: Biharkeresztes—Derecske (10. férfi megyei), Hajdúszoboszlói—Hajdúszoboszló (9.30. női megyei), Hajdúszoboszlói—Hajdúdorog (10.40. férfi megyei), Püspökkladányi—Zöld Mező—D. Vörös Meteor (10. női megyei), Hajdú Vasas—Földes (10. női megyei), Polgár—Hajdúsámson (10. női megyei).

Vágóhid utcai sporttelep, 15.30: D. Kinizsi—Eger SE (Jaczina). NB II-es bajnoki mérkőzés. — Gázvezeték utcai pálya, 15.30: D. Volán—Mándok (Sándor I.). Területi bajnoki találkozó.

Videken. Területi bajnokság (15.30): Hajdúszoboszlói—Hajdú Vasas (Szakács, Németh V., Cse-csödi), Balmazújváros—Török-szentmiklósi (Tass). — Megyei bajnokság (15.30): Csökmő—Hajdúdorog (Szarka, Németh J., Bende), Berettyóújfalu—Hajdúnánás (Nyéki), Báránd—Köröszegapáti (Vincze, Hegedűs), Polgár—Létavértes (Benke, Mészáros, Nagy L.), Komádi—Nagybábé (Pataki, Oláh, Domokos), Sárrétudvari—Nádudvar (Szabó L., Benedek B., Bede), Püspökkladányi—Nyíradony (Cseh, Kiss L., Tóth A.). — Debreceni járási bajnokság (10.30): D. Kinizsi II—Görbehaza (Határ ú.), D. Hunyadi—Sárand (Határ ú.), Vámospércs—Újléta, Monostorpályi—Fülöp. — 16.30: Józsa—Hajdúsámson, Hajdúhadháza—Miképerjes, Álmósd—Nyír-mártonfalva, Nyírabadony—Nyíracsád, Hosszúpályi—Bágyamér). — Berettyóújfalu járás (15.30): Kis-marja—Esztár, Tépe—Konyár, Mezőpéterd—Szentpéterszeg, Biharkeresztes—Hencida, Mezősas—Zsaka, Pocsaj—Körösszakál.

Modellezés
Böszörményi út 212. sz., 9: Em-lékverseny körrelül modellek részvételével.
Ökölvívás

Városi sportcsarnok, 9: A Bocskai István I-II. osztályú rangsorverseny döntő.

Sakk
Megyei bajnokság, 9 órától. Hajdúszoboszlói: Kábal Egyetértés—D. Betű II. — Hajdúszoboszló, Árpád u. 1. sz.: Hajdúszoboszlói Gázláng—D. Honvéd Bocskai. — Józsi ifjúsági ház: Bocskai Haladás—DUSE II. — Hajdúszoboszlói gimnázium: Hajdúszoboszlói Vasas Izó—D. BÍOGAL. — Réglási iskola: Hajdú Vasas—Hajdúnánási Dózsa. — Nádudvari Vörös Csillag—Berettyóújfalu SE.
Tollaslabda
Ybl főiskola, 10: Felszabadulási női, férfi emlékverseny.

